

GRAVISSIMAE, atq; ex-
actissimæ illustrissimarū totius Ita-
liæ, et Galliæ Academiarū censuræ,
efficacissimis etiam quorundam do-
ctissimorum uirorū argumentatio-
nibus explicatæ, de ueritate illius
propositionis, Videlicet q; ducere te-
lictam fratris mortui sine liberis ita
sit de iure diuino et naturali pro-
hibitum: ut nullus Pontifex
super huiusmodi matris
monijs contractis,
siue contrahen-
dis dispensa-
re possit.

ELENCHVS sacrorum Conciliorum, et
 Doctorum ecclesiasticorum, quorum autori-
 tate sequentes Academiarum censura pariter et
 libellus ipse potissimum innituntur.

Concilium Toletanum.	Leo.
Concilium Agathense.	Damasus.
Concilium Neocesariense.	Anselmus.
Concilium Constantien.	Hugo Cardinalis.
Synodus Gregorij.	Lyra.
Conuocatio Londinense.	Rabanus.
et Oxoniense.	Radulphus Fla.
Origenes.	Rupertus Tuitiense.
Chrysostomus.	Hugo de Sancto Vict.
Basilius.	Hildebertus.
Tertullianus.	Iuo.
Isidorus.	Valterus de Const.
Hieronimus.	Thomas.
Augustinus.	Scotus.
Ambrosius.	Altiſſiodorensis.
Gregorius.	Petrus de Palude.
Calixtus.	Ioannes de Turre cre.
Zacharias.	Antoninus Florentinus.
Innocentius.	Ioannes de Tabia.
Alexander.	Astexanus.
Fabius.	Baconus.
Urbanus.	Videfordus.
Marcellus.	Cottonus.
Zosimus.	Vvaldenus. Et alij.

**MUSEVM
 BRITAN
 NICVM**

Censura

CENSURA ALMAE VNI-
uersitatis Aurelian-
ensis.

VM ABHINC aliquod tempus nobis collegio doctorum Regentium almae Vniuersitatis Aurelianensis propositę fuerint, quę sequuntur, quęstiones uidelicet, Si iure diuino liceat fratri relicta fratris (quam fratriam uocant) accipere uxorem. Item et si hoc sit eo iure uetitu, utrum diuinę legis prohibitio pontificali dispensatione remitti possit. Nos predictum collegium post multas ad predictorum dubiorum disputationem (de more nostro) factas sessiones, et congregationes, postque uarios utriusque testamenti, interpretumque iuris tum diuini, tum canonici locos (quoad facere potuimus) examinatos, et omnibus mature, atque exacte pensatis, et consideratis: definiuimus predictas nuptias citra diuinę legis iniuriam, attentari non posse, etiam si summi Pontificis accedat indulgentia, uel permissus. In cuius rei testimonium pręsens publicum instrumentum a scriba pręfatae almae Vniuersitatis subsignari fecimus, eiusdemque sigillo communiri. Actum in sacello beatę Marię Boninuncij Aurelianensis. Anno domini millesimo quingentesimo, uigesimo nono, die quinta mensis Aprilis.

CENSURA facultatis Decretorum
almę Vniuersitatis
Parisiensis.

NOMINE DOMINI AMEN.
Cum proposita fuisset coram nobis Decano et collegio consultissime facultatis decretorum Parisiensis Vniuersitatis questio, An Papa possit dispensare, q̄ frater possit in uxorem ducere, siue accipere relictam fratris sui, matrimonio consummato per fratrem præmortuum. Nos Decanus, et Collegium præfatę facultatis post multas disputationes, et argumenta hinc inde super hac materia facta, ac habita, cum magna et longa librorum, tam diuini q̄ Pontificij et ciuilis iurium reuolutione, consulimus, et dicimus Papam non posse in facto proposito dispensare. In cuius rei testimonium has præsentis Sigillo nostrę facultatis, et signo nostri scribe primi bedellii muniri fecimus. Datum in congregatione nostra apud sanctum Ioannem Lateranensem Parisius die uicesima tertia mensis maij. Anno domini millesimo quingentesimo trigesimo.

CENSURA facultatum iuris Pontificij et legum almę Vniuersitatis Andegauensis.

CV M certo abhinc tempore nobis Rectori et doctoribus regentibus in Pontificia, et legum disciplina

plina alme Vniuersitatis Andegauensis sequētes quæ-
stiones propositæ fuerint, scilicet Vtrum iure diuino
pariter, et naturali illicitum sit homini Christiano re-
lictam fratris sui, etiam absq; liberis, sed matrimonio
iam consummato defuncti, ducere uxorem: Et an sum-
mo Pontifici liceat super huiuscemodi nuptijs dispens-
sare. Nos præfati Rector et doctores post plures ad
disputationem huiuscemodi quæstionum et ueritatem
comperiendam factas ex more cōgregationes et sessio-
nes, postq; uarios iuris tam diuini q̃ humani locos,
qui ad eam rem pertinere uidebantur discussos, multas
quoq; rationes in utranq; partem adductas, et exa-
minatas, omnibus fideliter consideratis, et matura de-
liberatione præhabita: definimus neq; diuino, neq;
naturali iure permitti homini Christiano, etiam cum
Sedis apostolicæ autoritate, seu dispensatione super
hoc adhibita, relictam fratris, qui etiam sine liberis
post cōsummatū matrimonium decesserit, uxorem acci-
pere, uel habere. In quorum omnium supradictorum

fidem præsens publicum instrumentum a scriba seu
notario præfatæ almæ Vniuersitatis subsignari

iussimus, eiusdemq; Vniuersitatis magno

sigillo muniti. Actū in æde sacra diui

Petri Andegauen. in Collegio

nostro. Anno domini Mil-

lesimo quingentesimo

tricesimo, die septi-

ma Mensis

Maij.

ā 3

Censura

C E N S U R A facultatis sacrae The-
ologiae almae Vniuersitatis
Parisiensis.

DE C A N V S et facultas sacrae Theologiae
almae Vniuersitatis Parisiensis, omnibus,
ad quos praesens scriptum peruenerit, Sa-
lutem in eo, qui est uera salus. Cum nuper
suborta magnae difficultatis controuersia super inualis-
ditate matrimonij, inter serenissimum Henricum octa-
uum Angliae regem, Fidei defensorem, et dominum
Hiberniae, ac illustrissimam dominam Catharinam An-
gliae reginam, clare memorie Ferdinandi regis Catho-
lici filiam contracti, et carnali copula consummati, il-
la etiam nobis questio in iustitia et ueritate discutiens-
da, et examinanda proposita fuerat, uidelicet, An duc-
cere relictam fratris mortui sine liberis sic esset iure di-
uino et naturali prohibitum, ut interueniente summi
Pontificis dispensatione, non possit fieri licitum, ut quis
Christianus relictam fratris ducat, et habeat in uxore-
m. Nos Decanus et facultas antedicta cogitantes,
quod esset pium, et sanctum, necnon debito charitatis, et
nostrae professioni consentaneum, ut his, qui in lege
domini secura, tranquillaeque conscientia uitam hanc
ducere, et transigere cupiant, uiam iustitiae ostendere-
mus: nolimus tam iustis, et pijs uotis deesse. Hinc
more solito, apud eodem sancti Marthuri per iuramen-
tum conuenientes, et solemni missa cum inuocatione
Spiritus sancti, ob hoc celebrata, necnon praestito iu-
ramento

ramento de deliberando super præfata quæstione secundum deum, et conscientiam. Post uarias, et multiplices sessiones, tam apud ædem Sancti Mathurini, quàm apud Collegium Sorbonæ ab octaua Iunii usque ad secundam Iulij habitas, et continuatas, perscrutatis prius, excussisque quæ diligentissime, ac ea, qua decuit, reuerentia, et religione sacre scripturæ libris, eorumque probatissimis interpretibus, necnon sacrosanctæ Ecclesiæ generalibus, ac synodalibus Concilijs, decretis, et constitutionibus, longo usu receptis, et approbatis: Nos prædicti Decanus et facultas, de prædicta quæstione differentes, et ad eam respondentes, sequentes unanimi iudicio, et consensu maioris partis totius facultatis asseruimus, et determinauimus, prout et in his scriptis per præsentibus asserimus, et determinamus: Quod prædictæ nuptiæ cum relictis fratrum decedentium sine liberis, sic naturali iure pariter et diuino sunt prohibitæ, ut super talibus matrimonijs contractis, siue contrahendis summus Pontifex dispensare non possit. In cuius nostræ assertionis et determinationis fidem, et testimonium Sigillum nostræ facultatis, cum signo nostri notarij, seu bedelli, præsentibus apponi curauimus. Datum in generali nostra congregatione per iuramentum celebrata apud sanctum Mathurinum. Anno domini

ni millesimo quingentesimo

mo trigésimo. Mensis

uero Iulij

die. ij.

Censura

C E N S V R A a l m e V n i u e r s i t a t i s B i t u r i c e n s i s .

N O S C V M D E C A N O Theologiæ facultas
in Vniuersitate Bituricensi (ut doctoris gentium
Pauli exemplo, plerisque locis, auspicietur scriptum no-
strum a precatione) Omnibus dilectis dei, in quibus uo-
cati estis Lectores charissimi, quique ad quos scribimus,
gratia uobis et pax a deo patre et domino nostro Iesu
Christo. Dum complerentur dies inter octauas Pen-
tecostes, et essemus omnes pariter in eodem loco, cor-
pore et animo congregati, sedētesque in domo dicti De-
cani: facta est nobis rursus questio eadem, quæ sæpius
antea, non quidem parua, hunc in modum. An rem fa-
ciat illicitam necne, frater accipiens uxorem a premortuo
fratre relictam, consummato etiam matrimonio. Tan-
dem rei ipsius ueritate disquisita, et perspecta multo sin-
gulorum labore, et sacrorum iterata atque iterata reuolutione
codicum: unusquisque nostrum non fascinatus, quominus ue-
ritati obediret, cepit, prout spiritus sanctus dedit, suum
hoc unum arbitrium eloqui. Absque personarum acceptione
in ueritate comperi, Personas memoratas in capite Le-
uitici octauo supra decimum prohibitas esse iure ipso na-
turali, autoritate humana minime relaxabili et uetitas,
ne inuicem matrimonium contrahant. Quo fit fraterne
turpitudinis abhominabilis reuelatio. Et hoc uobis si-
gnum nostri bedelli notarij publici, cum sigillo dictę
supra nostre facultatis presentibus appeso. Die decima
Iunij. Anno uero a Christi natiuitate, millesimo quin-
gentesimo tricesimo. Vt autem nostre scriptionis pes
et caput uni reddantur forme, quemadmodum sumus
auspicati

auspicati a precatone: ita claudamus illius, quo supra,
exēplo. Gratia dñi nostri Iesu Christi, charitas dei, et cō
municatio sancti spiritus sit cū omnibus uobis. Amen

CENSURA facultatis sacrę Theologię
almę Vniuersitatis Bononię.

VM DEVS Opt. Max. ueterem legē ne-
dum ad morū, uitęq; informationē, ac ins-
titutionem ore suo tradiderit, idemq; hu-
manitate sumpta, mortaliū redēptor deus
nouū cōdiderit testamentū, sed ad dubia, quę in multis
emergebant, tollenda, declarandaq; contulerit, quę ad
homīnū perfectionem elucidata, non nihil conferunt:
nostras partes semper fore duxim⁹ huiusmodi sanctis-
sima patris eterni documēta sectari, et in rebus arduis,
ac dubitabilibus superno illustratos lumine nostrā fere
sententiam, ubi causa mature consulta, multisq; hinc
inde rationibus, scriptisq; patrū dilucidata fuerit, nihil,
quo ad possumus, in aliquo temere ferētes. Cum itaq;
nos prestantes quidā, et clarissimi uiri obnixē rogarint,
ut subsequētem casum maxīma diligentia perscrutare-
mur, nostrūq; subinde in eum iudiciū ferremus equis-
sime, soli ueritati innitentes: in unū omnes almę huius
Vniuersitatis doctores theologi cōuenimus, casu prius
per unūquę nostrū sigillatim domibus proprijs ex-
aminato, summaq; solertia per dies plurimos cōtrectas-
to. Illum una mox uidimus, examinauimus, cōtulimus,
adamussimq; singula quęq; pertractantes, ponderaui-
mus, rationes quascumq; cōtrarias, quas fieri posse cen-
suimus

fuimus, in mediū afferentes, atq; soluentes, etiam ipsius
Reuerendiss. D. D. Card. Caltani, nec non Deuterono-
micam dispensationem de fratri suscitando semine, et
reliquas tandem omnes sententias oppositas, quę ad id
negotij facere uideretur. Quęsitum est igitur a nobis,
An ex sola ecclesię institutione, uel etiā iure diuino p-
hibitum fuerit, ne quis relictam a fratre sine liberis in
uxorem ducere ualeat. Qz si utraq; lege, ne fieri possit,
cautum est, An quenq; possit Beatiss. Pont. super hu-
iusmodi contrahendo matrimonio dispensare. Qua di-
ligentissime (ut diximus) ac exactissime seorsum, pa-
lamq; examinata, ac pro uiribus nostris optime discus-
sa quęstione: censemus, iudicamus, dicimus, constantis-
sime testamur, et indubie affirmamus huiusmodi ma-
trimonium, tales nuptias, tale coniugium horrendum
fore, execrabile, detestandum, uiroq; christiano, immo
etiam cuilibet infideli prorsus abhominabile, esseq; a
iure naturę, diuino, et humono diris poenis prohibi-
tum. Nec posse sanctiss. Papam (Qui tamen fere om-
nia potest) cui collatę sunt a Christo claues regni celo-
rum: non, inquam, posse aliqua ex causa super huius-
modi cōtrahendo matrimonio quenquam dispensare.
Ad cuius conclusionis ueritatem tutandam omnes in
omnia loca et tempora parati sumus. In quorū fidem
has scripsimus, almęq; nostrę Vniuersitatis ac sacri ue-
nerabilium Theologorum collegij sigillo muniuimus,
solita nostra generali subscriptione signātes. Bononię
in ecclesia Cathedrali, decima Iunij. Anno dñi. M.D.
xxx. sub diui Clementis. vij. pōtificatu.

Censura

CENSURA facultatis sacre Theologiæ
almę Vniuersitatis Patauię.

IESTANTVR, qui catholicā fidem astruūt,
deū Opt. Max. legis ueteris præcepta filijs Is-
rael ad exemplar uitæ, ac morum nostrorum
institutionem ore proprio tradidisse, eundemq; trabea
humanitatis indutum, redemptorem omnium factum,
nouum testamentū condidisse, et nedum propter hoc,
sed ad dubia quęcunq; emergentiā remouenda, dilucis-
dandaq; nobis misericorditer condonasse. Quæ ad nos-
tri perfectionem enucleata, fructus uberes conferunt
et salutare. Nostrum semper fuit, eritq; per secula (uti
christicolæ decet) huiusmodi celebratissima summi op-
ificis instituta sectari, et in quibusq; dubitationib⁹, ac
arduis quęstionibus supernaturali lumine freti, nostrū
pferre iudiciū, ubi res ipsa optime cōsiderata, multisq;
hinc inde demonstrationibus, atq; patrū autoritatibus
mature declarata fuerit, temere, quoad possumus, nihil
omnino iudicātes. Cum igitur nos quidā oratores clas-
sissimi suppliciter exorarint, ut subsequenter casum di-
ligentissime perscrutari dignaremur, atq; nostrā ferres-
mus exinde sententiā, soli ueritati simpliciter attendens-
tes. Qua ex re omnes huius almę Vniuersitatis docto-
res theologi insimul conuenimus, re ipsa prius per nos-
trū quēlibet particulariter proprijs domibus examina-
ta, summaq; cū solertia enucleata, mox in unū redacti,
cuncta cōsiderauimus, examinauimus, omniaq; sigilla-
tim ponderauimus: argumenta quęcunq; cōtraria, quę
fieri quoquo modo posse putauimus, adducentes, atq;
b 2 integerrime

integerrime dissoluētes, ne non Deuteronomicā dispē-
sationem de fratris suscitādo semine, et reliquas omnes
rationes atq; sentētiās oppositas, quę ad id facere uides-
bātur. Quęstio igitur talis fuit exposita, An ex sola san-
ctę matris ecclesię institutione, uel etiam de iure diuino
prohibitū fuerit, ne quis relictā fratris absq; liberis in
uxorē ducere ualeat. Qz si utrobq; fieri nequeat cau-
tum est, An Beatiss. Pont. super huiusmodi contrahēdo
matrimonio quenq; dispēsare legitime possit. Quo ex-
actissime (ut dictū est) seorsum, publiceq; discusso, ac p
uiribus dilucidato quæsito: dicimus, iudicamus, decer-
nimus, attestamur, atq; ueridice affirmamus matrimo-
nium huiusmodi, tale coniugiū, et tales nuptias nullas
esse, imo detestabiles, atq; execrādas christiano cuilibet
esse prophanas, et ut scelus abhominādas, crudelissimis
poenis iure naturę, diuino, et humano clarissime prohi-
bitas esse. Nec beatissimū Pont. cui clauēs regni cele-
stis a Christo dei filio sunt collatę, ulla ex causa posse
super tali matrimonio contrahendo quenq; iuridice di-
spensare. Cum illa, quę sunt a iure diuino prohibita, nō
sub sint eius potestati, nec in illa gerit uicem dei, sed so-
lum super ea, quę sunt cōmissa iurisdictioni hominum.
Ad cuius sententię, ac cōclusionis ueritatem tutandā, et
eiusdē certissimā defensionē, omnes nos unanimes sem-
per et ubiq; parati sumus. In quorū fidem has nostras
fecimus, almęq; uniuersitatis nostrę ac sacri reuerendo-
rum Theologorū collegij sigillo solito cōmuniuimus.
Datum Paduę in ecclesia Heremitarum, S. Augustini,
die primo Iulij. M. D. xxx.

Censura

CENSURA alme uniuerſitatis Tholoſanę.

TRACTABATUR in noſtra Tholoſana Acade-
mia perq̃ difficilis queſtio, Liceat ne fratri eā, que
iam olim defuncto fratri uxor fuerat (nullis tamen reli-
ctis liberis) in matrimonio ſibi coniungere. Accedebat
et alius ſcrupulus, qui nos potiffimū torquebat, Si Ro-
manus Pont. cui eſt cōmiſſa gregis chriſtiani cura, id
ſua, quā uocamus diſpenſatione, permittat: tunc ſaltem
liceat. Ad utranq; queſtionem cogitandā doctores o-
mnes regentes, qui tūc Tholoſę aderāt, coegit Rector
in conſiliū. Neq; id ſemel tantū, ſed etiam iterū. Quip-
pe exiſtimans præcipitari non oportere conſilia, indi-
gereq; nos tēpore, ut aliquid maturius agamus. Demū
quū in unū locū conueniſſent omnes tū ſacrarū literarū
diſertiſſimi interpretes, tū utriuſq; cenſurę cōſultiſſimi,
deniq; qui quauis in re et iudicio, et oratione uiri felicis
bus ingenijs nō mediocriter exercitati eſſent, ac ſeſe ſa-
croſanctis Cōcilijs parere uelle, ſanctorūq; patrū haud
quaq; pijs animis uiolanda decreta imitari iuraſſent, et
unuiquiſq; ſuā ſententiā protuliſſet, atq; in utrāq; par-
tem diſſuſe decertatū eſſet: Tandē in eam ſententiā ſic
frequentius itū eſt, ut uno omniū ore alma noſtra uni-
uerſitas animis ſinceriffimis, nulloq; fermento uitiat
cenſuerit, iure diuino pariter et naturali uxorē relictā
fratris ſui nemini licere accipere. At poſtq̃ id lege eadē
non licet, reſponſum eſt, non poſſe Pont. aliquē ea lege
ſoluere. Nec huic ſentētię refragari poteſt, q̃ cōgeretur
olim frater uxorē demortui fratris accipere. Nam hoc ſi-
gura erat, atq; umbra futurorū. Quę omnia adueniente
b 3 luce

luce et ueritate euangelij euanuerunt. Hæc quoniã ita
se habent, in hanc formam redegimus, et per notariũ,
qui nobis est a secretis signari, sigilliq; autentici eius-
dem nostræ almæ Vniuersitatis iussimus appensione
cõmuniri. Tholosę. Kal. octob. Anno a Christo nato
M.D.xxx.

PRAEFATIO AD LECTOREM.

HABES HIC candidè lector censuras,
et decreta, quæ illustrissimæ, ac omnium,
quas habet ecclesiã christiana, maxime cele-
bres Academię super legibus illis Leuiticis,
quibus, ne quis uxorem fratris defuncti sine liberis du-
cat, prohibetur, magno cum consensu, iudicio, fide, in-
tegritate, et conscientiarũ religione tulerunt, sanxerũt,
ac autoritate sua confirmauerunt. Ea sane, ut apud re-
ita non dubitamus, quin etiam apud alios quosq; cor-
datos uiros, candidaq; ingenia (ut quibus una sola ue-
ritas, etiamsi nullis testimonijs fulciatur, aut ullo argu-
mentorũ apparatu illustretur, abunde satisfacere solet)
fidem merito facere debeant, certissimum uerissimũq;
censeri deberi, quod a tot integerrimis, sapiētissimis, ac
omni literarũ genere eruditissimis uiris tã grauiter, tã
accurate, tam mature fuerit quęsitũ, excussum, peruestis-
gatũ, ac definitũ deniq;. Cęterũ quoniam non deerunt
fortasse aliqui, quos tantorũ uirorũ calculi, et suffragia,
tot tam insignium Academiarũ cõsensus, et autoritas,
a recepta semel opinione parũ quidem dimoueant, sed
in ueri

in ueritatis cognitionem altius adhuc enitendum putabunt, quique non nisi inspecte, et perlustrate ueritatis fundamentis, ac non ex aliorum sententijs et iudicijs persuasionem suam statuere, et confirmare uolunt: existimauimus nos operæ precium facturos, si rationes aliquot, atque autoritates in unum quasi uolumen redigeremus, quibus plane doceatur satis magnas, graues, atque iustas rationes fuisse, quæ tot uiros in hanc sententiam adducere potuerunt. Huic autem rei dum insistimus: uisum est nobis non solum sacræ scripturæ, sanctorum Conciliorum, et canonum, neque non receptissimorum ecclesiæ doctorum autoritates, uerum etiam rationis, et naturæ testimonium ueluti regulam, et amissim quandam sequi: et quatenus uel scriptura, uel ratio, uel denique natura huic istorum sententiæ explicandæ, et statuendæ suffragari nobis uisa sunt, in medium afferre. Quæ si acerrimo tuo iudicio minus satisfecerint, et præsentis negotij tractationem parum urgere uideantur: non erit tamen optime lector, quod ex tenui nostra eruditione, grauissimam alioqui istarum Academiarum censuram, atque altissimam sapientiam estimes, sed pro tuo genuino candore dabis ueniã imbecillitati nostræ, quæ meliora dare non potuit, et ab ipsis Academijs grauiora illa atque solidiora argumenta expectabis. Quæ ut illæ in promptu habent: ita non dubitamus, quin pro sua humanitate facile cuilibet poscenti sunt reddituræ, et propediem etiam orbi palam inuulgaturæ. Interim candide lector studium, conatumque hunc nostrum æqui bonique consulas, et has qualescunque lucubrationes

ones exporrecta fronte, et equissimis oculis perlustres. Neque uero molestum tibi fuerit optime lector, si in hoc opere diutius alicubi immoremur. Nam et huius negotij difficultas, et instituti nostri ratio efflagitat, ut altius a capite, ipsoque fonte singula perstringamus, atque adeo latius, fassiusque cuncta explicemus: quo et ueritas patefacta clarius elucescat, et error diuersa sentientium facilius deprehendatur. Ergo quoniam istarum Academicarum sententia duo potissimum quasi summa assertionis sue capita complectatur. Alterum quod diuino pariter ac naturali iure prohibitum sit, ne quis christianus ducat relictam fratris, morientis sine liberis. Alterum quod summus Pontifex super huiusmodi matrimonijs contractis, siue contrahendis dispensare non possit. Primum et ante omnia lubet hic in ueterem illam dei legem prospicere, ut reuelata facie, gloriam ueritatis domini intueamur. In eam siquidem quisquis exuto uelamine carnis, et sanguinis, una cum eius desiderijs, affectibus, et cupiditatibus oculis (quibus oportet) intenderit: intelliget haud dubie, quae sunt dei, quae Christi, quae spiritus. Ea enim perfecte docet, quae sunt timoris domini, et ueritatis in eternum permanens, quae sunt iustitiae dei eterne, quae sunt uirtutis dei, quae sunt gratiae dei, quae sunt fidei, quae sunt agnitionis peccati, quae sunt sanctitatis, quae perfectionis, rectitudinis, et aequitatis, quae charitatis, breuiter, quae munda immunda, poluta impoluta, decora, et beneplacencia, abominanda, execranda, sancta, et prophana apud deum habeantur. Mosis igitur historia, quatenus ad matrimonij sacramentum pertinet: sic habet.

Postquam

OSTQVAM deus opt. max. celum, Cap. I.

terras, et uniuersa, quę horum am-
bitu cōtinentur, deniq; Adamum ip-
sum inenarrabili prorsus potētia sua
creasset: uidens pro sua incredibili sa-
pientia non conuenire, nec bonū esse,

Genese. 1.
et. 2.

ut Adamus solitarius, et omni presidio destitutus, ui-
tam in paradyso traduceret (utpote quem ad amicitia,
et beneuolentiam natura sinxerat, et in cuius animum
iam ante suo digito insculperat cōmunes quasdam in-
telligentias, quę ad pietatem, amicitiam, et cętera uir-
tutum officia non solum impellerent, sed etiam ad ea-
dem rite formanda in primis ualerent) immisit statim
soporem in adam, ac tollens unam de costis eius ēdifi-
cavit eam in mulierem. Quumq; adduxisset eam ad
Adam, ac cōnubij federe arctissime cōiunxisset, mox
cōnubij leges pręscripsit dicens: Hoc nūc os, ex ossibus
meis, et caro de carne mea: quā ob rem relinquet homo
patrē suū ac matrē, et adherabit uxori suę, et erunt duo
in carne una. Sed horum felicitati inuidens Satanas,
illos per insidias, et non dicenda calliditate mox ador-
sus; non cessauit, quoad in nassam scelerum pellexisset.
Hinc paradyso proscripti, et profligati, terrā cogebantur
excolere. Ibi quum liberis darent operam, et iam
temporum progressu in infinitum creuisset hominum
multitudo, uidens deus q; multa malitia hominū esset
in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad ma-
lum omni tempore, adeo, ut acciperent sibi uxores ex
omnibus, quas elegerant, nulli interim gradui parcena-

Genes. 3.

Genes. 6.

A

tes:

I. q. 2. tes: ductus penitentia dominus, q̄ hominem fecisset,
 induxit aquas diluuij super terrā, et interfecit omnem
 carnem, in qua spiritus uitę erat subter celum, exceptis
 pauculis illis, quos in arcam cōmigrare iussit. Quibus
 post diluuium ex arca in apertum euocatis, quando
 uidelicet cū mortaliū genere in gratiam rediisset do-
 minus, benedicens Noe et filijs eius, matrimonijs leges
 rursus promulgaturus, ante omnia edixit, ut cōiugio
 dantes operam crescerent, et multiplicarentur, et reple-
 rent terram. Cæterum post exacta aliquot secula, quū
 iam filij Israel sexaginta plus minus dies, in deserto fue-
 issent, fixissentq; tentoria e Regione montis Oreb,
 quumq; stupenda quadā religiōe dñs Mosi exposuisset
 nō solū pręcepta, et iudicia, quę ad populū ferri uellet,
 uerū etiā eundem de tabernaculi structura, et ornamen-
 tis, de sacrificijs, holocaustomatis, et loco, ac tempore
 eorundē, de sacerdotibus leuiticis, de ciborū discrimine,
 de leprarū mūdatione, ac ceteris mysticis, in quibus um-
 bra fidei, et morū, nō ueritas reluceret, abunde instrux-
 isset: uocauit rursus dñs Moſen de tabernaculo testis-
 monij, et quoniā iam tēpus instabat populo Israelitico
 demigrandi in terrā promissam, iubet rursus Moſen, ut
 de illius oraculo, et pręcepto, populū denuo admoneret
 de obseruādis moralibus pręceptis, et uitę ordinatiuis,
 et q̄ copiosissime posset, eadē illis iam iterū explanaret.
 Quoniā igitur deo studio in primis, curęq; fuit, ut po-
 pulus suus, quem sibi peculiare delegerat, coniugium,
 quod est inter omnes honorabile, ea qua decet, casti-
 tate, et pura integritate sanctificaret, necnon immacu-
 lata,

lata, et impolluta cubilia seruaret, ne ue eiusmodi matrimonijs sese contaminaret, quę uelut impia, incesta, et execranda in gentibus iam longum abhominatus, et grauissimis penis iustissime ultus est: iubet dominus Moſen, ut matrimonij leges naturali uerecundię conformes, populo ſuo preſcriberet, et ea matrimonia, quę turpitudinem haberent annexam, prorsus interdiceret. Itaq; his uocibus uſus eſt ad Moſen dominus. Loquere o Moſes filijs Iſrael, loquere, ac narrato illis non tuum uerbum, non tuum preceptum, ſed meum. Ego enim ipſe dominus et deus illorũ, hoc precipio, hoc mando, ut nec iuxta abhominandam conſuetudinem ægyptiorum, a quorum miſera ſeruitute in iuſtam libertatem meo forti brachio illos adſerui, ſed nec iuxta ſcleratiffimos mores, aut ſecundum legitima Cananeorum, quorum terram ſum illis daturus, ambulent: ſed ut mea deinceps precepta, mea iudicia, meas leges ſeruent, custodiant, et ambulent in eis. Illis enim preter alia ſclera, legitimũ quoq; et ſolemne eſt, cũ ſceminis ſanguine, et affinitate coniunctiffimis, citra omnem delectum ignominioſiſſima libidine ſeſe cõmiſcere. Ab hoc igitur moribus uolo meũ populũ q̃ lōgiſſime abeſſe, et p̃inde dico atq; edico illis ipſe ego idẽ dñs et deus illorũ, quatenus omnis homo ad pximã ſanguinis ſui nō accedat, ut reuelet turpitudinẽ eius, nempe ad matrẽ, nouercã, ſororẽ, neptẽ, amitã, materterã, filiã preuigni, filiã prenię, ſororẽ uxoris. Vxorẽ autẽ fratris ſui, nullus accipiat, et turpitudinẽ uxoris fratris ſui nullus reuelet, quia turpitudō fratris ſui eſt. Nã qui duxerit uxorẽ fratris ſui

sui, rem facit illicitam, absq; filijs erit. Ne polluantur ergo in omnibus his, quibus cōtaminatę sunt uniuersę gentes, quas ego eiiciam ante conspectum ipsorum, et quibus polluta est terra, cuius scelera ego uisitabo, ut euomat habitatores suos. Custodiant legitima mea, atq; iudicia, et non faciant ex omnibus abhominatiōibus istis tam indigena, q̃ colonus, qui peregrinatur apud eos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accolę terrę, qui fuerunt ante eos, et polluerunt eam. Caueant ergo, ne et illos similiter euomat, quū paria fecerint, sicut euomuit gentem, quę fuit ante eos. Omnis enim anima, quę fecerit de abhominatiōibus istis quidpiam, peribit de medio populi sui.

Et hactenus quidem quicquid pene de matrimoniij institutione, et legibus, tum etiā de cōsanguinitatis et affinitatis impedimentis, quę hodie obtineant, et in ueteri testamento ipsius dei oraculo pręscribitur, breui quadam paraphrasi, sed non nisi ad probatissimorum interpretum fidem, et q̃ potuimus, etiā breuissime explicauimus. Vnde facile deprehendī potest, non solum q̃ in diuinis literis hoc reperiatur expressum matrimoniorum impedimentum, quo personę illegitime reddantur, nempe sanguinis proximitas (ut Mosi uerbis utamur) qua et cognatos, et affines accipimus, nec omnino tamen, sed in illis dumtaxat gradibus, et personis, quos supra cōmemorauimus, et in Leuitico expresse numerantur: sed etiā q̃ nihil hic prætexere, aut tergiversari quisq̃ possit, quo minus, qui fratris uxorem duxerit, non modo deum contempsisse, qui diuersum

sum tanta cum maiestate preceperit, uelut etiam in
publicos mores pernicioso exemplo peccasse, naturę
legibus repugnasse, necnon pudoris et coniugij iura,
sanctimoniamq; foede uiolasse, deniq; ppagandę cha-
ritati christianę plurimum detraxisse publice existime-
tur. Harum enim legum seriem, uim, energiamq; tum
earum instituendarum consilium, ac rationem quisquis
secum ordine reputabit, primum quidem, q̄ uehemen-
ter promoueat ad tuendam, colendamq; pietatem,
castitatem, pudicitiam, coniugiorum sanctitatem, pu-
ritatem, naturę uereturiam, pudorem, reuerentiam
erga propinquos, charitatis propagationem, et ad alia
demum uirtutum officia propter se honesta, et ad con-
secutionem æternę felicitatis necessaria. Deinde quem-
admodum deus ipse opt. max. non solum a beneficijs,
sed etiam ab ipsius augustissima, et inuiolabili autori-
tate, quasi quibusdam obtestationibus ad ea prestanda
non solum iudeos, sed et profelytos adhortetur. Ad
hec quanta uerborum emphasi et pondere, quantaq; cū
solicitudine pronūcians ingeminat deus, hominis non
esse, turpitudinem esse, scelus esse, execrationem esse,
abominationē esse, fas non esse, licitū non esse, cōtra
ipsissimas dei leges esse, breuiter, scđum, et ignominio-
sum esse, ut quis horum quidpiam faciat. Postremo
quibus et q̄ grauib; intētatis pœnis has leges exigat
deus, atq; adeo q̄ seuerē uindicare, et animaduertit in
gentes, q̄ in his gradibus etiam ante hanc p̄scriptam
legem execrabiles nuptias intuisent, paria quoq; nec
minora supplicia iudeis, et p̄selytis minitans, si quando

A.3.

paria

paria flagitia perpetraret. Hæc sane si quis pro eo, ac debent, religiose perpenderit, excusserit, quomodo harum academiarum assertiones et decreta non statim probabit, ut uidelicet diuino pariter et naturali iure prohibitum certo putet, ne quis christianus relictam fratris sui uxorem capiat. Quam enim istæ prohibitiones (quemadmodum et infra latius docebimus) in timore dei, in ueritate, in iustitia, in sanctitate, in perfectione, in rectitudine, in equitate, in fide, et charitate, in declaratione agnitionis peccati, in declaratione agnitionis gratiæ dei, in mundicia, in decentia, in obsequio denique bono, rationabili, sancto, et beneplacito domino deo, ab ipso sancitæ et fundatæ sint: quis pura animi conscientia præditus non sentiat huiusmodi uetita coniugia coram deo pariter et hominibus, incestuosa, foeda, immunda, abominabilia, et execranda esse? Et quis huius incestus sibi conscius, monarcha licet fuerit, non metuet horrendum dei iudicium, primum quidem ne diuinam ultionem in se prouocet, quemadmodum et filij Cain, qui (ut probatis autoribus placet) diluuiio extincti sunt, quod suis sororibus et uxoribus fratrum turpiter abuterentur, deinde ne cum Regibus Canaan uel amissis, uel exheredatis liberis solum uertere cogatur, quemadmodum olim Iechonias rex, postremo uero ne post hæc uitam æternam etiam cruciatus tormenta incurrat? Ecce enim sacrosanctas dei leges, ecce uiua oracula, et uerba longe efficacissima, penetratiora (quod ait Paulus) quouis gladio bis accipiti, usque ad diuisionem anime simul et spiritus, compagumque et medullarum pertingentia. Quæ quum ita sint simplicia, et aperta, ut si quis aliquid addiderit, periculum fuerit, ne

iuxta

13ier. 22.

Debre. 4.

iuxta Solomonis sententiā arguat, inueniatq; mēdax:
Christiani pfecto pectoris fuerit dei uerba, et autorit
tatē eiusmodi matrimoniū cū fratris uxore cōtractū sic
phibētis, sic abhominātis, sic ulciscētis et uindicātis,
pluris facere, q̄ ullam hominū autoritatem, aut ullā ter
renarū rerum felicitatem, cū tanto scelere et impietate,
cū tanta animi carnificina, atq; laniena cōiūctam. Quis
enim non uideat deo potius obediendū esse q̄ hominib;
bus, et parum homini prodesse, etiam si totum mundū
lucretur, animę uero luę detrimentum paciatur.

Pro. 30.

Act. 5. 29.

Mat. 16.

Cap. II.

POST hęc igitur dei uerba, ut nihil sit, quod pius et
christianus lector merito desideret ad permouendā
cōscientiam ipsius, ut certo credat se leuiticas has de nō
ducenda uxore fr̄is prohibitiones, sine scelere et diuini
pariter ac naturalis iuris trāsgressione uiolare nō posset.
Nos tamen etiā Euangelicę legis testimonia, quę ad eā
rem illustrandam conferre putabūtur, tum etiam quid
sacrosācta cōcilia, et eruditiss. quicq; ac receptiss. ecclesię
doctores, super hac re censuerint, in mediū adferemus.
Hęc igitur Academiārū sententiā tuetur diu in primis
Ioannis et Pauli autoritas. Huius quidem dū legem le
uiticam de non ducēda nouerca, quę eodem loco, eodē
contextu, eodem sp̄ritu, et tēpore, lata, et promulgata
est, quo illa de nō ducēda uxore fratris, christianis etiā
num prestādā iudicat, et stuprū illud prorsus cōtra na
turā, ac belluinum pronunciat. Illius uero dum palam
Herodem arguit, dicens: Non licet tibi habere uxorem
fratris tui. Quęcūq; enim sit interpretatio illorum uer
borum, ut de uiuo, uel mortuo fratre intelligantur,
certum

1. Cor. 5.

Mat. 14.

Marc. 6.

Luc. 9.

certum tamen est, ut et magnis autoribus uisum est,
Ioannem ex leuitico ea desumpsisse: et quo maiorem au-
toritatem, uim, et efficaciam obtinerent, quæ diceret,
non suis uerbis, sed diuinis impudicam et incestam
Herodis uitam arguere uoluisse. Nam ex alio sane ca-
pite frustra hoc nomine crimen Herodi intentasset, ut
cui nimirum alienigenæ, ac non Iudeo, nulla alia lege
interdictum fuit, quo minus uxorem fratris duceret,
etiãsi decem liberos ex ea reliquisset. Prohibitiones
enim canonicæ non dum natæ fuerant: et deuteromica
lex Iudeos tantum obnoxios habebat. Hac igitur haud
dubie iustissima diui Ioannis sententia aduersus Hero-
dem gentilem hominem simpliciter contorta, nec ad
uxorem uiuentis fratris, aut liberos habentis cōtracta:
quid aliud eum sensisse par est credere, quàm leuiticam illam
legem de non ducenda uxore fratris, ad omnes tam Iu-
deos quàm gentes, uelut naturalī rationi uehementer con-
sonam, ex æquo pertinere, et ad eius non aliter, quàm ad di-
uini et naturalis præcepti obseruationem omnes chris-
tianos necessario teneri? Vt enim donemus legem
Mosaicam usque ad Euangelij promulgationem, illis qui-
dem non cessasse, quibus non dum reuelatū erat Euan-
gelium: illis tamen, qui Christum, gratiam, et Euāge-
lium uenisse iam et nouerant, et predicauerant, statim
mortua erant legalia omnia, quæ uel iudicialia, uel cere-
monialia fuerant. Neque uero par est credere Ioannem
his testibus uti, aut eorū ueritatem usque ad sanguinem
tueri uoluisse, quorum fidem, et autoritatem, aut iam
euāuisse, aut certe statim cessaturam prænouerat.

Porro

Porro Paulus non solum Corinthiorum magistratus, i. Cor. 5.
plebemq; uerbis grauiter increpat, q; corinthium illum
qui nescio quo errore, prætectu fortasse Euangelicæ li-
bertatis circūuentus, nouercam suā uxorem accepisset,
impunitum inter illos uersari sinerent: uerumetiam ipse
eundem grauissimo excommunicationis supplicio dam-
nat, non tam q; contra legem, q; contra naturam fe-
cerat, dicens fornicationem talem esse, qualis nec apud
gentes sit, quæ lege natuq; ducantur, significans nimirū
naturam abhorre, ut una uidelicet et eadem caro,
nempe pater et filius, eidem mulieri cōmisceantur. Ex
quo nemini obscurum esse potest, quod dum legem
Mosaicam, de nō ducēda nouerca, Christianis etiamnū
præstandam iudicat, et fornicationem illam prorsus in-
naturalem ac pecuinam pronūciat, qua quis cū uxore
patris proxima uidelicet sanguinis sui cōmiscetur, hoc
plane sensisse uidetur, uidelicet multo minus licitum
esse Christianis ppinquiores sanguine ducere, et æquo
certe iure prohiberi, quæcunq; eadem lege leuitica nu-
merantur, quatenus omnes in eadem ratione, uidelicet
unitatis carnis, sint fundatæ, et sint contra honesta-
tem, ac uerecundiam naturę. Quin et illud manifeste
comprobatur ex eo, q; apostolus hoc etiam loco forni-
cationis uocabulo usus sit, quo perpetuo fere non ille
solum, sed et cæteri Apostoli in scriptis suis omnia illa
illicita cōnubia, et turpitudines in leuitico prohibitas,
complecti solent. Sic enim et dum Ephesios adhorta-
tur Paulus, ne fornicatio, aut immunditia, aut turpia-
tudo nominetur in illis, Et ad Galatas scribens, docet
ibid. B forni-

Sala, 5.

Leuit. 25.

**Augusti.
in quest.
Deur.**

**Isodo. 32.
q. 7. cap.
Nō solū.**

fornicationem, immunditiam, et luxuriam esse opera carnis: tacite procul dubio damnat omnes uiolantes has prohibitiones de matrimonijs, et turpitudinibus immundis, illicitis, et deo abhominabilibus. Diuus enim Hieronymus eum locum enarrans, primum inquit, opus carnis est fornicatio, quod inter cætera septem uitia maximum scelus est, quia per carnis immunditiam templum dei polluitur. Secundum opus carnis, immunditia nuncupatur, quam comes luxuria sequitur. Quomodo enim in uereri lege de nefandis criminibus, quæ in occulto fiunt, quæ nominare etiã turpissimum est, ne dicentis os, et aures audientium polluerentur, generaliter scriptura complexa est dicens: Verecundos uel uerentes facite filios Israel ab omni immunditia: sic et in hoc loco Apostolus cæteras omnes extraordinarias uoluptates, ipsarū quoq; opera nuptiarum, si non uerecunde, et honeste quasi sub oculis dei fiant, et ut tantū liberis seruiatur, immunditiam et luxuriam nominauit. Sicut enim, auctore Augustino, furti nomine in decalogo uenit omnis illicita usurpatio rei alienæ, et sub appellatione moechiæ omnis illicitus concubitus, atq; illorū membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi: ita plane et omnis illicita uiri et mulieris coniunctio turpitudine, et omnis moechia pariter et turpitudine fornicatio in scriptura dicitur. Quāquam enim, quod inquit Isodorus, diuersa turpitudinis uoluntate unusquisq; prostituatur, omnis tamen immunda pollutio fornicatio dicitur. Ex delectatione enim fornicandi

candi uaria gignuntur flagitia, quibus regnū dei claudatur, ut homo a deo separetur. Iam apostoli dum in concilio, quod ab ipsis per spiritum sanctū Hierosolymis coactum et celebratum est, prescribere niterentur, quid ex lege Mosaica prestandum, aut fugiendū foret Christum professis, in hec uerba decreuerunt. Visum est spiritui sancto et nobis, ne quid amplius imponatur uobis oneris, q̄ hec necessaria, uidelicet ut abstineatis a cōtaminationibus simulacrorum, et fornicatione, et suffocatis, et sanguine. Quo loco haud dubie sub generali fornicationis nomine, omnem etiā copulam, et connubium a lege interdictū, et illegitimum, et quod iuxta legem fornicationis nomine ueniebat, tacite prohibuerunt. Quū enim prohibeant fornicationes iuxta precepta legis, fieri nō potest, quin etiā matrimonia contra legis dispositionē illegitima, hic prohibita esse censeātur, de quibus alioqui apostolos cōstituerē necessarium non fuisset. Quod enim non mutatur, quare stare prohibetur? Nemo itaq; sic sibi blandiatur, tanq̄ leuia sint huiusmodi mandata, aut tanq̄ hec rationes parum momenti habeant, quū euidentissime constat, precipua esse fidei fundamenta, a toto apostolorū cōcilio iacta, et tanq̄ ecclesiæ firma colūna, de profliganda scilicet fornicatione, et idololatria, ad quā huiusmodi fornicationes proxime accedere uidentur: sed cauendū etiā atq; etiam est, cū ad ecclesiā illā quilibet Christianus pertineat, pro qua Christus se ipsum tradidit, ut illam sanctificaret, et mūdaret lauacro aquæ in uerbo uitę, quū omnes simus membra

Act. 15.

Ephef. 5.

1. Cor. 5.

Tertuli.
libro. 4.
aduersus
Martio.

corporis eius, et ex ossibus eius, ne quis uidelicet templū dominici corporis deturpet, aut foedis nuptiis co-
inquinet. Qui enim templum dei uolauerit, disperdet illum dominus. Per ista itaq; satis manifeste innotescere uidetur, huiusmodi prohibitiones matrimonii, nō solum ex lege, sed etiam ex euangelio, et apostolica institutione, auctoritatem hodie obtinere, tanq̃ iuris diuini et naturalis sanctissime sanciti, ac omnino inuolabiliter obseruandi. Illam autem leuiticam prohibitionem, de non ducenda fratris uxore specialiter etiam ab ipso Christo et apostolis introductam, traditam, et institutam fuisse, ut ab uniuersa Christi fidelium ecclesia, summa cū ueneratione obseruaretur, autor est Tertulianus, scriptorum omnium ab apostolorū temporibus longe antiquissimus. Is enim disputans aduersus Marcionem, de eo quod in euangelio Christus excusauit potius q̃ destruxit Moysi cōstitutionem de repudio, Nō est inquit, hic a Christo subito interposita hęc repudij propositio, sed habet radicem ex mentione Ioannis. Is enim retundens Herodem, q̃ aduersus legē, uxorem fratris sui defuncti duxisset, habentis filiam ex ea, coniectus in carcerem fuerat, et ab eodem postmodum occisus. Facta igitur, inquit, mentione Ioannis, et successus exitus eius, dominus illicitorū matrimoniorum, et adulterij figura, iaculatus est in Herodem, adulterum pronuncians etiam qui dimissam a uiro duxerit, quo magis impietatem Herodis oneraret, qui non minus morte, q̃ repudio dimissam a uiro duxerat, et hoc fratre habente ex illa filiā, et uel eo nomine

mine illicita, q̄ ex libidinīs, non ex legis instinctu id fecerat, ac propterea prophetā quoq̄ assertorem legis occiderat. Idem uero et alio loco: Quoniam, inquit, quidam interdū nihil sibi dicūt esse cum lege, quā Christus nō dissoluit, sed adimpleuit, interdum quē uolūt legis arripūt, plane et nos sic dicimus, decessisse legē, ut onera quidem eius secundum sententiā apostolorum, quē nec patres sustinere potuerunt, concessarint, quē uero ad iusticiā spectant, non tantum reseruata permaneant, uerum et ampliata, ut scilicet redundare possit iusticia nostra, super scribarum et phariseorum, iusticia iusti utiq̄, et pudicitia. Si ergo quoniam in lege precipitur, ut quis fratris sui uxorem sine liberis defuncti, in matrimoniū adsumat, ad suscitandum fratri suo semen, idq̄ sepius euenire in unam personam potest, secundum callidam illam questionem Sadduceorum, ideo et alias putant permissam frequentia nuptiarū. intelligere debebunt primo rationem ipsius precepti, et ita scient illam rationem iam cessantem, ex eis esse, quē euacuata sint. Necessario namq̄ succedendum erat in matrimonium fratris sine liberis defuncti, primum quia adhuc uetus illa benedictio decurrere habebat: Crescite et redundate, dehinc quoniam patrū delicta etiam de filiis exigebantur, tertio quoniam spades, et steriles, ignominiosi habebātut. Itaq̄ ne p̄ inde maledicti iudicarentur, qui non nature reatu, et mortis preuentu orbi decessissent, ideo illis ex suo genere uicaria, et quasi postuma soboles supparabatur. At ubi Crescite et redūdate, euacuauit extremitas tē-

Leuiti. 18
et. 20.

Vide De
creta Gre
gorij.

porū, inducere apostolo, superest ut et qui habent uxores, sic sint, ac si nō habeant, quia tempus in collecto est, et desijt uua acerba a patribus manducata, filiorum dētes obstupescere (unusquisq; enim in suo delicto morietur) et spadones nō tantum ignominia caruerunt, uerum et gratiam meruerunt, inuitati in regna cælorum, sepulta lege succedendi in matrimonium fratris, contrarium eius obtinuit non succedendi in matrimonium fratris. Et ita, ut prædiximus, quod cessauit ualere cessante ratione, non potest alij argumentationem accommodare. Ergo non nubet defuncto uiro uxor, fratri utiq; nuptura, si nupserit. Omnes enim nos fratres sum⁹, et illa nuptura, in domino habet nubere, id est nō ethnico, sed fratri, quia et uetus lex adimīt cōiugium allophyllorum. Cum autem et in Leuitico cautum sit, quicumq; sumpserit fratris uxorem, immūditia est, turpitudine est, sine liberis morietur, sine dubio dum ille prohibetur denuo nubere, et illa prohibetur, nō habens nubere, nisi fratri. Hęc igitur quā a Tertulliano tunc scripta fuerint, quando uel pauca admodum uel certe nihil Ecclesia statuerat, præter ea quæ CHRISTVS ipse, et apostoli traderant, credendum plane est, hanc legem ex Christi et apostolorum institutione manasse, et nouo ueluti pacto, et testamento repetitam, confirmatam, et explicatam fuisse, quasi dignam in primis, quæ a Christianis omnibus perpetuo, et religiosissime obseruari debeat. Id autē uehemēter confirmat et diuus ille Gregorius cognomento magnus, qui consultus olim ab Augustino

gustino Anglorū episcopo, an debeant duo germani
fratres singulas sorores accipere, quę sunt ab illis lon-
ga progenie generatę, respōdet, hoc omnibus modis
fieri licere: quoniā in sacris eloquijs nihil inueniatur,
quod huic capitulo contradicere uideatur. Et rursus
ab eodem rogatus usq; ad quoram generationem, fi-
deles debeant cum propinquis sibi coniugio copulari,
et num liceret cum nouercis et fratrum uxoribus (quas
illa atas cognatas appellabat) coniugia inire, in hunc
modum ad utrunq; ordine rescripsit. Quędam terrena
lex in Romana republica permittit, ut siue fratris et so-
roris, siue duorum fratrum germanorū, uel duarum so-
rorum filius, uel filia misceantur. Sed experimento dis-
dicimus, ex tali cōiugio sobolem non posse succrescere,
et sacra lex prohibet cognationis turpitudinē reuelare.
Vnde necesse est, ut iam tertia, uel quarta cognatio fi-
delium licenter sibi iungi debeat. Nam secunda, quam
prediximus, a se omnino debet abstinere. Cū nouerca
autem misceri, graue est facinus, quia in lege scriptum
est: turpitudinem patris tui, non reuelabis. Quanquā
enim patris turpitudinē filius reuelare nō potest, tamē
q̃a scriptū est: Erunt duo in carne una, certe qui turpi-
tudinē nouercę, quę una caro cū patre fuit, reuelare pre-
sumpserit, is p̃fecto patris sui turpitudinē reuelat. Cū
cognata quoq; misceri prohibitū est, quia per cōiuncti-
nē priorē caro fratris fuerit sacra. Pro qua re etiā Ioā-
nes Baptista capite trūcatus, et sancto martyrio cōsū-
matus est. Cui nō est dictū, ut Christū negaret, et pro
Christi cōfessione occisus est: sed quia dñs noster Iesus
Christus

Christus dixerat, Ego sum ueritas, quia pro ueritate Ioannes occisus est, uidelicet pro Christo sanguinem fudit. Quia uero sunt in Anglorum gente, qui dū adhuc in infidelitate essent, huic nefando coniugio dicuntur admixti, ad fidem uenientes admonendi sunt, ut se abstineant, et graue hoc esse peccatum agnoscant, tremendum dei iudicium timeant, ne pro carnali delectatione tormenta eterni cruciatus incurrant. Ecce diuinā prorsus auctoritatē leuiticis istis legibus sic adserit uir iste sanctissimus, ac diuinarū pariter et humanarū legum sciētia peritissimus, ut censeat primum quidem, omnino non licere matrimonium, contra quod his sacris eloquijs prohibetur contrahere, deinde et martyrij causam diuo Ioanni prębuisse, quod harum legum ueritatem et auctoritatem uindicare uoluerit, tum autem coniugium illud, quod etiam ante susceptam fidem ab Anglis quibusdam cum relictis fratrum fuit contractum, usque adeo illegitimum, et nefandum esse, ut non sine mortali peccato, uel officium illud coniugale inuicem reddere, uel in eo matrimonio permanere posse, pronunciet. Id quod sane non esse leuiter prętereundum censemus. Nam si Paulus legitime coniugatos nec defraudare inuicem, nec discedere pręcipiat, quūque idem Gregorius iisdem Anglis indulserat, ut matrimonia in quarta generatione contracta, minime dissoluerentur, magnū sane aliquid fuisse oportuit, quam ob rem istiusmodi matrimonia cū fratribus contracta, si saltē per dispensationem licuisset, nō approbaret. Debit sane ad id eum nonnihil inuitare, uel fidei causa, quā pręfracti

fracti quidam (ut tunc erant nascentis ecclesie tempora)
deserere prorsus præoptassent fortasse, quæ uel a tenere
adamatis uxoribus discedere, uel quæ ante lauachrum bap-
tismatis, quum nullis scriptis legibus gentes ab eiusmodi
matrimonio prohiberentur, sese illi per ignorantiam
astrinxerunt. Sed putauit sanctissimus, prudentissimus
uir, habendam ubique, et ante omnia diuinæ iussionis ra-
tionem. Ea, ut uiolaretur, noluit ulli mortalium autor
esse. Vidit, ac plane iudicauit eum, qui fratriam dux-
isset, contra præcipuam matrimonij causam, et naturalem
habendi posteros inclinationem fecisse. Vidit hoc esse
facinus plane impium, dijs ac hominibus inuisum, atque
adeo innaturale, et iumentorum uitæ proximum. Vidit quæ
grauis poena illos maneret, qui se hoc scelere contamina-
uissent. Censuit proinde nec pacem, nec fidem, nec al-
liud præterea quidquam in rebus mortalium tantum esse, ut
huius facti maliciam posset compensare. Nec constare
itaque, aut dici, aut certe uideri uoluit esse eiusmodi con-
nubia: sed rescindi potius uoluit, admonendosque præ-
cepit, quotquot se talibus nuptijs adstrinxissent, si Chris-
tum uellent profiteri, ut se in posterum abstinerent, pro
carnali delectatione, æterni cruciatus tormenta alioqui
sensuri. Porro diuini pariter ac naturalis iuris maiesta-
tem, autoritatemque istis matrimoniorum prohibitionibus
optimo iure tribuendam esse: clare te docere poterunt o-
lector, Pontifices alij non eruditione solum et sapientia,
sed et uitæ sanctimonia olim uere maximi. In his sunt,
ut de ceteris hic taceamus, in primis Calixtus, Zacha-
rias, et Innocentius. Calixtus enim rogatus, cur con-

C sanguis

Calixtus
papa ad

oēs Sal-
liarum e-
piscopos

Zachari-
as papa.
30. q. 3. ca.
Pitantiū.

Innocēti-
us papa.
De pres.
c. Quū in
iuuētute.

et de epis
et de. 2.
eum qui.

sanguineorum matrimonia illegitima censerentur, re-
spondet: quoniam, inquit, et diuinę et seculi leges ea-
dem prohibent. Et diuinę quidem leges liberos in
eiusmodi matrimonijs susceptos non solum eiiciunt,
sed etiam maledictos appellant: seculi uero leges in-
fames uocant, et ab hereditate repellunt. Zacharias
autem papa, Theodoro episcopo Ticinensi cōsulentī,
num filia spiritalis carnali filio matrimonio iungi
posset, taliter respondet. Bene, inquit, tua sancta fra-
ternitas compertum habet, qđ dominus p̄cepit Moysi,
dicens: Turpitudinem patris tui, uel matris, uel soror-
is non reuelabis. Turpitudinem enim tua est. Quum
ergo a p̄pria cōsanguinitate iubemur abstinere: multo
magis a spiritali nostri patris filia sub nimia distri-
ctione nos cauere conuenit. Quem locum interpres
enarrans, arguit papam, etiam si uelit, non posse dis-
pensare in secūdo gradu in consanguinitate, et affini-
tate primi generis: quoniam a naturali iure initium
habuerit, et in ueteri testamēto fuerit expresse prohibi-
bitus. Iam diuus quoq; Innocētiū tertius, quum rex
Hungarię episcopum Quinclesensem stupri cū nepte
sua apud illum detulisset: noluit aures suas eiusmodi
delationi inclinare. Quis enim, inquit, de facile cre-
deret, qđ Quinclesiensis Episcopus ad eam passionis
ignominiam se conuerteret, ut cum propria nepte ab-
hominabilem perpetraret incestum: quū etiam secūdū
sentētiās ethnicorū naturale foedus p̄mittat nihil seui
criminis inter tales personas suspicari? Idem quoq;
sacras Imperatorū sanctiones in hoc secutus, et p̄pter
eandem

eandem causam sancit: ut presbiteri matres, filias, et germanas intra domorum suarum septa contineant. Ad hæc consultus olim a Bituricensi. Archiadicono, utrum uidelicet ea uxor, quæ propter aliquem consanguinitatis gradum, in quo sedes apostolica dispensare non potest, nec etiam consuevit, a uiro suo, non expectato ecclesiæ iudicio, discesserit, illi restituenda foret: idem quoque in hunc modum respondet. Quoniā mulier inquit, quæ consanguinitatis habet notitiam, præsertim in gradibus, quos lex diuina prohibet, non possit huiusmodi uiro sine mortali peccato carnaliter commisceri (omne enim quod non est ex fide peccatum est, et quidquid sit contra conscientiam, ædificat ad gehennam) frustra in tali casu adiudicaretur restitutio spoliato: quum illa contra deum, non debeat in hoc iudici obedire, sed potius excommunicationem humiliter sustinere. Nam si restitutio fieret, perplexa admodum difficultas oriretur: quum propter iudicis sententiam oporteret eam reddere debitum, et propter suam ipsius conscientiam reddere non deberet. Sicque contineretur eos grauiter impediri, et utriusque laqueus pararetur: quum inter se carnaliter coniungi non possent, nec alter alteri matrimonialiter copulari. Propterea, inquit, melius uidetur, quoties opponitur consanguinitas in gradibus diuina lege prohibitis, ut quoad cetera quidem restitutio adiudicetur: quoad thorum autem et carnalem commixtionem, restitutio prorsus differatur. Quum utriusque sit melius taliter expediri, quam manere taliter impeditos. Hanc autem sententiam suam uarie ibidem confirmat

De coha-
bi. cl. ca.
¶ A nobis.
De resti-
spo. cap.
Literas.

Lucius
papa.
Clemens
papa.

firmat Innocētiū, partim quidē oraculis Lucij, et Clementis summorū pontificum (quorū alter in prædicto casu restitutionē fieri debere prorsus negat, et prius omnino de exceptione cognoscendū esse, q̄ ad restitutionis articulū procedatur : alter uero, licet beneficium restitutionis indulgeat, eo tamen obtento, censet nō licere ei, qui cōsanguinitatis notitiam habet, cōtra conscientiam suam debitū cōiugale soluere, sed nec exigere posse, quoniam inquit, si secus egerit, edificat ad gehēnam, sicut nec cōsanguinitatis cōsciū super cuius cōiugio quæstio nō mouetur) partim uero uulgata illa opinione, et censura canonicarū sanctionū, quibus haud dubie definitū est, ut in gradibus consanguinitatis diuina lege prohibitis, restitutioni aditus omnino præcludatur, cum in illis dispensari nō possit: cōstitutione uero interdictis humana, restitutio locū habeat cū effectu, quoniā in istis ualeat dispensari, nec peccare eū, qui in hoc articulo ad mandatū ecclesię reddit debitū coniugale. Et sunt quidem alia multa in hanc sententiam ab eodem sanctissimo uiro alias cōscripta: sed in immēsum surgeret uolumen, si singula huc adscriberemus, et ista nō obscure insinuant candide lector, quid beatissimi isti Pōtifices de Leuiticis istis matrimoniorum prohibitionibus censuerint. Nempe ita necessariā iuris diuini, et naturalis obligationē habere, ut et apud infideles, pariter et christianos necessario obtinere debere putauerint. Huc itē accedit sacrorū conciliorū autoritas. Nam Toletano quidem cōcilio sic statuitur. Sancimus, ne quis fidelīū propinquā sanguinis sui in matrimonio

Concil.
Toletan. 2.
cap. 5.

matrimonio sibi desideret copulari, quoniā scriptū est: Omnis homo non accedet and proximam sanguinis sui, ut reuelet turpitudinem eius. Et iterum: Omnis anima, quę fecerit quidpiam ex istis, peribit de medio populi sui. In Agathensi uero ad hunc modū cauetur. Incestis nuptijs nihil prorsus uenię reseruamus, nisi cū adulteriū separatione sanauerint. Incestos uero nullo cōiugij nomine deputandos, quos etiam designare funestū est, hos censemus esse: qui relictam fratris, quę pene prius soror extiterat, carnali cōiunctione polluerit, qui germanā suam uxorem acceperit, qui nouercā duxerit. &c. Quos omnes et olim, et sub hac constitutione, incestos esse nō dubitamus, et inter cathecumēnos usq; ad satisfactionē manere et orare præcipimus. Porro in Neocesariensi cōcilio, et in synodo Gregorij minoris, secundū uerba dei, decretū est, ut mulier, quę se matrimonio duobus fratribus iunxisset, repelleretur a cōmunionē, usq; ad mortē. Vir autē qui uxorem fratris duxisset, anathema esset. In qua synodo omnes responderūt: Anathema sit, quod est eterne mortis dānatio. Postremo uero in magna cōuocatione, primū Londini, mox Oxonię habita, deinde in cōcilio Constantiensi ea VVyclefi sentētia, qua adseruit istas matrimoniorū prohibitiones, quę in Leuitico præscribuntur, nō nisi iudicialia Mosi præcepta fuisse, et proinde causas diuortij ratione cōsanguinitatis, et affinitatis, infundabiliter humanitus fuisse institutas: dānata est, uelut impia, heretica, et expresse cōtra sacrā scripturā. His quoq; subscribunt aliorū conciliorū et summorū pontificū

Concil.
Agathen
ca. 61.

Concil.
Neoce. i.
ca. 2. Sy
nod. Gre
gorij. ca. 5

ii. q. 3. ca.
Namo.

wyclefi
heresis
dānata.

Pontificum rescripta, cuius generis in decretorū, et decretalium epistolarum uoluminib⁹ abunde multa reperias. Sed nos ista tibi candide lector satisfactura speramus. Vides enim hic primum, quasi publicum ecclesię cōsensum, tum uero summos ipsos Pontifices, (quos suę iurisdictionis modū optime nouisse, et ampliare, potius quam restringere uoluisse, credendū est) eam diuinę authoritatis maiestatem Leviticis istis prohibitionibus deferre: ut adfirmēt eos, qui cōtra illarū pręscriptum matrimonia iniuissent, nec uere coniuges esse, nec sine mortali peccato carnaliter cōmisceri, et sine ecclesię iudicio inuicem discedere, nec ullo hominum iudicio cogi posse aut debere, ut cōiugalem usum mutuo reposcant, aut reddant. Cuius causam etiam hęc dūtaxat eos adferre uides o lector, uidelicet, quoniam nulla hominū authoritas eaten⁹ porrigatur, ut eas sua dispēstatione relaxare possit. Deinde uides, et agnoscis (nī fallimur) ista summorum Pontificum, et Conciliorū decreta, super matrimonio fratris cum fratriā, nihil aliud plane esse, q̄ diuinę legis, et Apostolicę traditionis quandam quasi promulgationem. Nunq̄ enim sic illud matrimoniū interdicūt, quasi ante licuerit, sed quasi recitātes nobis ueterē legem, et receptā ecclesię cōsuetudinē. Talem autem cōsuetudinem ab initio nascētis ecclesię, et ante omnes Pontificias cōstitutiones obseruatam fuisse: cōstat ex verbis Tertuliani, quę supra citauim⁹. Postremo intelligas lector, quod non semel ante hac quoq; repulsa sint uota, et preces, in his gradibus dispensationē flagitantū, per Romanos

Romanos Pontifices respondentes, haud quā sibi fas
esse, cum diuinis legibus dispensandi, quēadmodum
infra docebimus. Adeo postquam ad harum legum
observationē, ipse naturę sensus nos instigat, ratio dus-
cit, honestas allicit, inuitat religio, pietas, officiū, uirtus,
suadet charitatis cōmoda, postq̄ deus Opt. Max. has
leges ipse instituit, et omniū gētium cōsensus appro-
bauit, deniq; cum non solū in Euāgelicis et Aposto-
licis literis, sed etiā in sacrosanctis ecclesię Cōcilijs, spī-
ritu sancto haud dubie gubernatis, ab eodem digito,
qui est spīritus dei, quo in Leuitico dicuntur, cōfirmē-
tur, et a christianis omnibus necessario obseruādę p-
ponatur: non potest sane non esse certissimę fidei et
autoritatis ista Academiarum sententia, qua dicunt,
quod ducere relictam fratris morientis sine liberis, ita
sit de diuino, et naturali iure prohibitum, q̄ in huius-
modi matrimonijs contractis siue cōtrahendis, Papa
dispensare non possit.

Eugenii /
Pium / et
Innocen.

SATIS itaq; uidetur institutum nostrū ex sum-
morum Pontificum rescriptis, et sacrorum Conciliorum
autoritate cōfirmasse. Proximus locus erit si-
delissimis sacrarum literarū interpretibus. Inter quos
primus occurrit Origenes. Is enim uicesimum caput
Leuitici enarrans, atq; hanc sententiam: Seruate om-
nia p̄cepta mea, et iustificationes meas, et iudicia
mea, fusiū explicans, consequens, inquit, uidetur re-
quirere, quid in his singulis indicetur. Et quidē secūdu
quod obseruari oportuit, p̄ceptū est prius mandatū,

Ca. III.

Orige-
nes / siue
is sit Cy-
rillus sup
20. ca. Le-
uitici.

Verbi

Huius or-
dinis ra-
tionem et
Lysa. cō-
probat,

Verbi gratia, in decalogo dicitur: Non occides, nō ad-
ulterabis, hoc enim solū præcipitur, et non adscribitur
pœna cōmissi. Nunc autē iterantur quidē eadem, sed
additis pœnis. Dicitur enim: Homo quicūq; adulte-
rauerit uxorem uiri, et uxore proximi sui, morte mori-
atur, is qui adulterat, et quę adulteratur. Et is qui dor-
mierit cū uxore patris sui, turpitudinēq; patris sui de-
texerit, morte moriatur ambo. Rei enim sunt. De his
autē in prioribus iam data erāt præcepta, sed nō obser-
uantem, quę maneret pœna, nō fuerat adscriptū. Nūc
ergo eadem repetuntur, et uniuscuiusq; pœna peccati
decernitur. Et ideo recte hæc iustificationes et iudicia
appellantur, quibus quod iustum est, recipere iudica-
tur ille, qui peccat. Sed intueri ordinē diuinę sapientię,
nō cōtinuo pœnas cum primis statuit præceptis. Vult
enim, ut nō metu pœnę, sed amore pietatis, patris præ-
cepta custodias. Sed si cōtempseris, non tam homini
iam, q̄ cōtemptori pœna mandatur. Primo ergo benig-
nitate prouocaris ut filius. Ego enim dixi, dij estis,
et filij excelsi omnes. Quod si ut filius esse obediens
nō uis: cōtempтор plecteris, ut seruus. Post hæc dicit:
Et si quis dormierit cū nuru sua, morte moriatur. Am-
bo impietate fecerūt, et rei sunt. Et has leges, atq; hæc
præcepta absq; pœnis superius dederat. Dixerat enim:
turpitudinē nurus tuę nō reuelabis, et omnia quę sub-
sequuntur. Et hunc locū simili modo ibi absq; suppli-
cijs, hic uero cum diuersis suppliciorū generibus ad-
scripsit. Et in fine de eisdem prohibitionibus loquēs,
hunc addit colophonem. Bonū ergo est, inquit, obser-
uare,

uare, ne quando aut carnalem patrē, aut celestem mā-
nus dīgna honorificentia ueneremur, similiter obserua-
re et matrem, et etiam omne mandatū, quod nobis pu-
dicitiam, castitatemq; cōmendat: ut neq; in prēsenti uita
obnoxij simus mortī secundū spiritalē legem, neq;
futura nos poena maneat ignis eterni. Cum hoc cōspi-
rat et Chrysostomus, cōtendens fictā prorsus illam fa-
bulā fuisse de septēuira illa Sadducēorū. Tales quippe
inquit, sunt Iudei: quos uidemus quasi omine a ducen-
dis fratrū uxoribus deterri, et quāuis lex ad id coget-
ret, saepe tamen hoc neglexisse. Vnde Ruth quoq; illa
Moabit̃is, ad longiorē illius cognationis fuit deuoluta,
et Thamar a socero sperma furari coacta est. Ab his
non dissentit Basilius ille magnus, qui ad Diodorum
Tarsi episcopū, in hanc sententiam scripsit. Venerunt
in manus nostras scripta quedā, sub Diodori nomine
emissa. Quę uero in illis cōtinebantur, quemuis alium,
potius q̃ Diodorū referebant. Sed uidetur mihi artifex
aliquis personā tuam ideo induisse, ut sic saltē ad fidem
apud auditores conciliandam, nominis tui autoritate
abuteretur. Quippe qui interrogatus, num fas esset,
mortuę uxoris sororē ducere in matrimoniu: adeo quę-
stionē nō abhorruit, ut etiam equo animo tulerit au-
dire, et nimis immodestā, lasciuā, petulantem, et turpē
cupiditatē studuit promouere. Quod si scripta illa a-
pud me haberem, tibi utiq; nūc mitterem: ut et tibi, et
ueritati posses suffragari. Ceterū quoniā is, qui attu-
lerat, statim etiam secū eadem abstulit, et postea circū-
tulit, quasi trophęum de nobis (qui id genus nuptiarū
D antea

Chryso-
stomus
Do. 71.
sup. 22.
Matt.

Basilius
magnus
in epist.
ad Dio-
dorum.

Leuit. 18.

enim legislator non omnem peccati speciem legibus comprehendere uoluisse: sed ea specialiter prohibuisse, quę propria erant Aegyptiorum peccata, unde filij Israel uenerant, et item Cananeorum, in quorum terram tum proficiscebantur. Sic enim habet contextus literę in illo loco Leuitici. Iuxta consuetudinem terre Aegypti, in qua habitastis, non facietis, et iuxta morem regionis Chanaan, ad quam ego introducturus sum uos, non agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis. Adeo quidem, ut uerisimile sit, apud eas gentes, nullum adhuc huiusmodi peccatum commissum fuisse: et ideo ad illam delicti speciem arcendam, nihil opus uidebatur legiflatore, sed ad tanti sceleris detestationem indocta consuetudinem sufficere debere. Quomodo igitur quod maius est prohibens, tacet, quod est minus? Videlicet quoniam existimauit fore multos, qui uoluptati dediti, uxorū (etiam dum ipse uiueret) sororibus, pernicioso Patriarchę exemplo, se commiscerent. Nos autem quid faciemus? An quę scripta sunt agnoscere, aut silentio inuoluta curiosius cōsectari studebimus? Lege hac cautum non est, ne eodem scorto pater et filius utantur: apud Prophetam tamē maxima reprehensione digni iudicantur, dicentem: En pater et filius ad eandem mulierculam ingrediuntur. Denique quę multas ac uarias peccatorum species callida demoniorum disciplina adinuenit: quas diuina scriptura tacito silentio pretermittit? Eo uidelicet consilio, quod uenerandam sui maiestatem turpium appellationibus contaminari non sustinet: sed generalibus nominibus immunditias omnes complectitur.

Quem

Quemadmodū et Paulus Apostolus uno immunditię
 nomīne, omnes uīrorum simul et mulierum nefandas
 impuritates comprehendens : Scortatio, inquit, et im-
 munditia omnis, ne nominetur in uobis, quēadmodū
 decet sanctos. Adeo certe uerum est, silentiū scripturę
 patrociniō nobis esse non posse: ut turpibus uolupta-
 tibus indulgeamus. Quamq̃ in hac parte nō omnino
 tacuisse legislatorē: quin imo accuratissime, et maxima
 cum uehemētia istud phibuisse censemus. Nam cum
 dicat : Nō accedes ad omnem domesticam carnis tuę,
 ut reueles turpitudinem illorum: hoc etiam affinitatis
 genus complectitur. Quid enim hominī magis con-
 iunctum, aut propinquius esse potest: q̃ sua ipsius ux-
 or, uel potius sua ipsius caro? Neq; enim amplius duo
 corpora sunt, sed caro una. Quo fit, ut uxoris quidem
 sorori, ad uiri illius propinquitatem accedere omnino
 non liceat. Quemadmodū enim a nouerca, eque atq; a
 matre abstinemus, et uxoris filiā ad exemplū filię pro-
 prię ducere nō licet: ita quoniam proprias nobis soror-
 es matrimonio nō copulamur, nec uxorū debemus so-
 rores accipere. Quę propinquitatis ratio etiā uiceuer-
 sa in fœminis obtinet, ut nec illis ad uīrorū ppinquos
 accedere sit permīssum: quū propinquitatis iura utrisq;
 parī iure cōmunia esse constet. Ego autē apud omnes,
 qui de nuptiis aliquid cogitant, protestor: q̃ pręterijt
 figura mundi huius, et tempus contractū, et abbrevi-
 atum est, ut qui habent uxores, sint quasi nō habētes.
 Quod si quis mihi ex aduerso opponat illud: Crescite
 et multiplicamini, iam deridebo hominis ineptiam, le-

Ephes. 5.
 et Col. 3.

Marci. 10

1. Cor. 7.

Genes. 1.

1. Cor. 7.

gum tempora, et occasiones non dijudicatis. Ad uitā
dam enim scortationem, et impotentis nature solamen
nuptię secundę permittuntur: non autē ut sint uiaticū
(ut ita dicam) ad intemperantiam. Si nequeant continere, inquit, nubant: non nubentes autem legem non
transgrediuntur. Ceterū hoc genus hominū excæcato
ignominie adfectu, animi iudicio, ad naturā nihil respiciunt: quę iam pridem cognationes, certis appellatio-
num nominibus, unde natus quis esset significatibus, distinxit. Quo enim inter se appellabūtur nomine, qui
ex eo cōcubitu nati fuerint, fratres ne, an cōsobrinī? Certe propter cōmixtionē, et fratres sibi inuicē, et nepotes
promiscue appellari poterūt, magna cum generis et nominū confusione. Itaq; ne feceris o homo, infantibus
tuis ex matertera nouercā. Neq; quam uice matrīs filios
tuos fouere oportuit, hanc immitibus nouercarū zelo
typijs uelis armare. Solarū enim nouercarū odiū etiā
post mortem inimicitias persequitur: et cū ceteris bel-
lis scēdus mors sanciat, nouercales inimicitie etiā post
mortē regnant. Breuiter siquidem lex aliqua ad huius-
modi nuptias excitaret, omnis iam regio descipere uide-
retur. Quod si priuatū animi studiū ex adfectu pro-
uocet, eo maior cautio est adhibenda, ut discas uas tuū
possidere in sanctificatione, non in adfectu cupidita-
tis. Plura scribere conantem modus epistolę reuocat.
Precor autem, ut uel hæc nostra admonitio uiribus, et
autoritate adfectus superet, uel ne propius nos acce-
dat hæc pestis: sed quibus in locis audacia nata sit, in
illis et facinus possit consensescere. Ab horū parte stat
et

et Isichius, Gregorij Nazianzeni auditor, uir in scripturis diuinis eruditissimus. Is enim hunc Leuitici locum enarrans hec uerba habet. Est inquit, totius huius sanctionis intentio, ut ab omni iniquitate abstineamus, et quæ uirtutis sunt, agamus. Præsens enim legislatoris intentio est, a libidinibus, et nefarijs conjunctionibus, et fornicatione tam sensibili quàm intelligibili nos cohibere. Præcipiens ergo ea quæ dicta sunt: Ego dominus, inquit, deus uester. Quod igitur dixit, ut nos uidelicet discantes, eum qui hæc mandauit, creatorem, et dominum deum nostrum fuisse: summo studio ea, quæ præcepta sunt ab eo, custodiamus. Neque enim eadem iterando in uno legis loco bis præcepit iudicia sua fieri, et præcepta sua custodiri, uel bis dixit: Ego dominus deus uester. Sed igitur facit hoc Moses, immo spiritus, qui in eo loquebatur: ut non despicerentur, aut negligerentur ea, quæ sanciantur, dicentibus quibusdam, quia Moseos sunt. Non sunt autem eius hæc, quæ præcipiuntur, sed dei. Deinde quia studium summo pere adhibuit, ut et littera eorum conseruaretur, et spiritalis intellectus, utque magna, ac recta lex exteriorē, interiorēque componeret hominē: quem oportet et exteriorē huius legis faciem, et interiorē eius contemplationē custodire. Ea igitur, quæ foris est legis facies, proximos sanguine nuptiali coitu misceri prohibet: quia et hoc tenebat apud gentes, quarum terram in hereditatē deus accepit. Quod mandatū ut ostenderet esse necessarium, non solum ipsas cognationes dinumerat: sed etiam in enumeratione causā cuiuslibet sanctionis manifestat.

Et

Isichius
sup. is. et
20. Leuit.

Et horum coniunctionem, reuelationem turpitudinis
appellat: significans q̄ omnis huiusmodi actiones fa-
ciens, erubesci, et auerti, siue odio haberi debeat. Quis-
quis enim turpitudinem uel carnaliū, uel spiritaliū co-
gnatorū reuelat: totius legis inuenitur esse trāsgressor.
Quia alienū est a charitate, quod agit: quę est legis ple-
nitude. Non paruo autē modo pollui in prędictis pec-
catis indignatio, et poena, quę in eis definita est, demō-
strat. In nullo enim eorū oportet pollui. Nam qui in
uno pollutus fuerit, in omnibus polluitur. Hinc lex uolens
ostēdere prędicta omnia adinuicem esse cōiuncta:
in unū omnia colligit, et in tantū grauiā esse cōiūcit,
ut gentes integras perderent, et terrā polluerent, pol-
lutamq; respui facerent, et eos, qui in ea talia cōmiserūt,
euomeret, atq; renueret. Non quia poterat expellere a
se, uel euomere: sed quia ingemiscit naturaliter in talibus
transgressionibus, deus autē tam gemitū eius uin-
dicat, q̄ legem suam, et creaturā propriam. Reiterat au-
tem, et stabilit legem, et cōminationē cōfirmat, et rur-
sum poenā mādāt: uolens uidelicet nos terrere, et erige-
re ad uitanda ea, quę uetuit, ut nō ei, quam cōminatus
est, poenę subiiciamur. Poena autē est animę perditio:
quam hic peccati pręuenit mors, cōplet uero in futurū
gehenna. Propter quod tam incolam, q̄ profelytū recē-
dere ab abominationibus istis, et nullatenus hęc fa-
cere pręcipit, quę colebant antiquiores, qui terrā nostrā
polluerunt. Et iam tertio de eisdem pręcipit, ut ostē-
dat, quia nō hominis cuiuslibet, sed ipsius dei sunt mā-
data. Postremo uide, inquit, quibus uerbis presentem
sanctionē

sanctionem confirmat : Ne polluamini in eis, quia ego
sum dominus deus uester, omnes uos a pollutione mū-
dare uolens. Imagine enim eius circūdati sumus, et pol-
luta quidem ea per quamlibet earum, quę uetite sunt,
malarū, et nefariarū actionū, necessario irascitur deus;
munda autem conseruata, in tantū placet, ut etiam in-
habitet in nobis. Quicūq; ergo templum dei uiolau-
erit, disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum
est, quod estis uos. Et paulo infra : Est, inquit, reuera
incongruum, et iumentorū uite proximū, uxoribus fra-
trum et cognatorū uicinorū uidelicet sanguine cōmis-
ceri. Propter quod et eū, qui sic miscetur, sine filiis mor-
ri precipit deus : quia uidelicet filiorū procreationes le-
gem male utendo confundat. Et paulo post : Non solū
inquit, ad Iudeos hec dicta sunt, qui ab omnibus genti-
bus propter circūcisionem, et Moisi legem separatos se
esse credunt : sed et ad omnes, qui seruire deo accedunt.
Et hactenus quidem Illichij uerba recensuimus. Horū
autem sententię subscribunt diui Ambrosius, Hierony-
mus, et Augustinus. Ambrosius enim Paterno cuidam
uolenti matrimonio copulare filiū et neptem ex filia, sed
diuersa matre edita : sic respōdit. Super hoc, inquit, meā
a sancto uiro Episcopo uestro expectari sententiā, neq;
opinor, neq; arbitror. Nam si ita esset, et ipse scribendū
putasset. Non scribendo autem significauit, & nequa-
quā hinc dubitandū arbitretur. Quid enim est, quod dubi-
tari queat, quū lex diuina etiam patruales fratres pro-
hibeat conuenire in coniugalem copulā. Sed prius sa-
crę legis scita interrogemus. Pretendis enim in tuis li-
teris,

1. Cor. 3.

Leuit. 20.

Ambro.
li. epist. 8.
epist. 66.

E

teris,

i. Cor. 6.
et. 10.

teris, q̄ permissam hoc diuino iure connubium huius
modi pignoribus existimetur: eo q̄ nō sit prohibitum.
Ego autem et prohibitū assero. Quia cū leuiores inter-
dicta sint de patruelibus fratribus: multo magis hoc,
quod est arctioris plenū necessitudinis, interdictū ar-
bitror. Quī enim leuiores astringit: grauiora non soluit,
sed alligat. Quod si ideo permissum putas, quia specia-
liter non est prohibitū: nec illud prohibitū sermone le-
gis reperiēs, ne pater filiam suam accipiat uxore. Nun-
quid ideo licet, quia non est prohibitū? Minime. Inter-
dictum est enim naturę iure, interdictū est lege, quę est
in cordibus singulorū, interdictum est inuiolabili prę-
scriptione pietatis, titulo necessitudinis. Quāta huius-
modi inueniēs nō esse interdicta lege per Moysen edita:
et tamē interdicta sunt quadā uoce naturę? Q̄ multa
sunt, quę licet facere: sed non expedit? Omnia enim li-
cent, sed non omnia expediūt. Omnia licēt, sed nō ēdis-
ficant. Si ergo etiam ab ijs nos reuocat Apostolus, quę
non ædificant: quomodo faciendū putemus, quod et
non licet legis oraculo, et non edificat discrepāte pieta-
tis ordine? Quid enim tam solemne, q̄ osculū inter auū-
culū et neptem: quod iste quasi filię debet, hęc quasi pa-
renti? Hoc igitur inoffensę pietatis osculū, suspectū fa-
cies de talibus cogitādo nuptijs, et religiosissimū sacra-
mentū charis pignoribus eripies? Deinde quanta etiā
reliquorum confusio uocabulorū? Idem auus et socer
uocabere, ea quoq̄ tibi neptis et nurus diuerso nomine
nuncupabitur. Mutuabūtur etiā fratres diuersa uoca-
bula, ut illa socrus fratri sit, iste gener sorori. Nubat a-
uunculo

nunculo suo neptis, et immaculatorū pignorū charitas
illecebroso amore mutetur? Sed si diuina te prętereūt:
saltē Imperatorū pręcepta, a quibus amplissimū acce-
pisti honorē, haud quā pręterire te debuerunt. Nam
Theodosius Imperator etiam patruels fratres, et cons-
sobrinos uetuit inter se coniugij conuenire nomine, et
seuerissimā poenam statuit, si quis temerare ausus esset
fratrum pia pignora, et tamen illi inuicem sibi equales
sunt. Tantūmodo quia propinquitatis necessitudine, et
fraternę societatis ligantur uínculo: pietati eos noluit
debere, quod nati sunt. Sed dicis alicui relaxatū. Verū
hoc legi non pręiudicat. Quod enim in cōmune statui-
tur: ei tantum proficit, cui relaxatū uidetur. Illud tamē
licet in ueteri testamento legimus, ut aliquis uxorē suā
sororem diceret: istud inauditū, ut quisquā neptē suā
in uxorē accipiat, et coniugē dicat. Tum illud pulcherr-
imum, quod negasti, neptem tuam autunculo suo tuo
filio propinquo semine conuenire: quia non agnatio-
nis ei legitimo iure, sed cognationis copuletur necessi-
tudine. Quasi uero et uterini fratres, id est diuerso pa-
tre, sed eadē matre geniti, possint diuerso sexu inter se
coniugio conuenire: cum et ipsi agnationis ius habere
non queant, sed cognationis tantū sibi titulo connexi
sint. Vnde oportet ab ea discedas intentione: quę, etiā
si liceret, tamen tuam familiā non propagaret. Pręter-
ea diuus Hieronymus. Quale est, inquit, ut Abraham
uir iustus patris sui filiā cōiugē sumpserit? Quū in pri-
mis hominibus propter auriū sanctitatē, id ipsum scrip-
tura non nominet, mallens intelligi q̄ proferri: et deus

Di^o Vie
ronymus
cōtra Hel
uidium.

Leuit. 20.

Aug. con-
tra Fau-
stū. li. 32. c.
8. 9. et. 10.

postea lege sanciat, ac minetur. Qui accēperit sororem suam, de patre suo, uel de matre sua, et uiderit turpitudinem illius, opprobriū est; exterminabitur coram filiis generis sui, turpitudinem sororis suę detexit, peccatum suum recipiet. Quali dicat hanc legem Leuiticam, de non ducenda sorore, sic naturali ratione inniti: ut et illam, etiā anteq̃ promulgaretur, pręstare debuerit non solū ipse Abraham, sed et quotquot eius fidē profitentur. Augustinus deniq; magnū illum fidei nostrę aduersarium, Faustū confutaturus, qui pro crimine obiecerat, q̃ Christiani ea etate, ne audire quidem, nedum admittere sustinerent, legem illam Deuteronomicā, de ducenda relicta fratris mortui sine liberis: ita respōdet. Quędā de libris ueteris testamenti nunc non obseruamus, quia facta sunt in umbra futurorū. Quę, quanq̃ congruenter illi populo atq; illo tempore pręcepta ac permissa fuerint, nobis tamen non sunt corporaliter obseruanda, sed significata eorū intelligimus, et ea spiritaliter nobis tenenda ex Apostolicis literis docemur. Cum enim tale aliquid legitur in instrumēto ueteris testamenti, quale a nobis obseruari uel iussum non est in nouo testamento, uel etiā prohibitū: quid significet, querendū est, non reprehendēdū. Quia eo ipso, quod iam non obseruatur, non damnatū, sed impletū probatur. Vnde et hoc ipsum, quod non intelligēs Faustus, pro crimine obiecit, quoniam nihil aliud q̃ in figura pręmonstrat: quia unusquisq; euangelij prędicator ita debet in Euangelio laborare, ut defuncto fratri, hoc est Christo suscitaret semen, qui pro nobis mortuus est, et quod

quod suscitatum fuerit, eius nomen accipiat: nos plane illud non iam carnaliter in premissa significatione, sed spiritualiter in completa ueritate debemus obseruare. Sic enim et Apostolus eam legē implens, succenset eis, quos in Christo Iesu per Euangeliū se cōmemorat genuisse, et increpans eos uolētes nimirū esse Pauli: Nūquid, inquit, Paulus pro uobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptisati estis? Tanq̃ diceret, defuncto fratri uos genui, Christiani uocamini non Paulini. Idem quoq; in quēstionibus super Leuiticū, tum etiam in eo opere, cui titulū fecit Speculum, dicit: q̃ prohibitio illa, de non ducenda uxore fratris, et cetera omnia, quę in decimo octauo capite Leuitici prohibētur, debeant sine dubio tempore noui testamenti remota ueterum umbrarū obseruatione, custodiri. Quęcūq; enim, ut alibi inquit, ad pietatē, bonosq; mores pertinet, sicut ad nullam significationē sunt instituta: ita nulla interpretatione ad ullam significationē sunt referēda, sed prorsus ut dicta sunt, ita Christianis quoq; necessario sunt faciēda. Et alibi inquit, quanq̃ olim uiri suas sorores coniuges acceperunt, illud tamen quanto est antiquius compellente necessitate: tanto postea factum est damabilius prohibēte religione. Fieri enim tunc debuit, quando potuit, ut existente copā, inde ducerentur uxores, quę iam non erant sorores: non solū illud non fieret, ubi nulla necessitas esset, uerum etiam si fieret, nephas esset. Quia nescio quomodo inest, inquit, humane uerecundię quiddā naturale, et laudabile: ut cui propinquitatis causa reuerendū, et uerecundum honorem

E 3

debemus

1. Cor. 1.

Jdē August. in. q. sup. Leuit. q. 64. et i Speculo.

Jdē contra duas ep̃stas Pelagii. ad Boni. li. 2. c. 4.

Jdē li. 15. de Leuit. c. 16.

debemus, ab ea quāuis generatricem tamen libidinem
contineamus, de qua erubescere uidemus et ipsam pu-
dicitiam coniugalem. Cernis hic igitur candide lector,
quemadmodum magni isti Theologi censeant, partim
quidem eternū tum corporis, tum animi interitū Chris-
tianos manere: si ullam ex Leuiticis istis matrimonia-
rum prohibitionibus uiolauerint. Partim uero non solū
ipsos Iudeos, q̄q̄ autorem legem haberent, a ducendis
tamen fratrum uxoribus semper quasi omīne quodam,
abhorruisse: uerū etiam et gentes ipsas a ducendis ux-
orum post mortem ipsarum sororibus, uelut innatura-
li quadam impietate perpetuo abstinuisse. Partim uero
coniugia contra has prohibitiones contracta, incon-
grua, abominabilia, et iumentorum uitę proxima, tū
etiam Christianorum auribus, ac animis non ferenda,
et prorsus aliena a charitate, adeoq; totius legis trans-
gressionem esse. Ad hęc tam grauiā, et oculis dei odio-
sa, ut gentes integras perderent, et terram polluerent,
pollutamq; cogerent naturaliter ingemiscere, et euome-
re eos, qui talia cōmiserunt, deo nimirū terrę gemitum
uindicante. Demū non ad Iudeos solū hęc pertinere,
sed ad omnes Christianos, q̄ accedūt seruire deo, et pola-
lutis deniq; illis una aliqua illarū nefariarū actionū, in
omnibus pollui, et deum illis succensere: contra autem
mūdis seruari, spiritū dei in illis habitare. Quę cū ita
se habeāt, apertissime profecto conuincitur has leges
esse diuina plane, et moralia pręcepta, nec secundū spiri-
tum (quod ipse ait Isichius) magis, q̄ literā obseruanda
Christianis: quos spiritus dei inhabitat, et proinde sana

Etos in primis esse, nec templum sanctū dei huiusmodi abominationibus prophanare, sed ab omni turpitudine et immūditia immunes esse decet. Obserua uero et illud candide lector, quemadmodū diuus Ambrosius hinc nequaquā dubitandū censet, sed extra omnē controuersia prohibītū, ne quis sororis suę, licet ex diuersa matre, filiam uxorem capiat, uel propter familiarū propagationem, et cognominū religionem (quas illecebroso amore mutari, aut etiam confundi nephas iudicat) uel q̄ uoce quadam nature, ne dum diuina lege interdicta sunt huiusmodi matrimonia, uel q̄ eadē nō expediant, discrepāte uidelicet pietatis ordine, et religiosissimo illo sacramēto, et inoffenso pietatis osculo (quod anunculus nepti, quasi filię debet, illa autē auūculo, quasi parenti) huiusmodi nuptiis charis pignoribus sublato, uel q̄ humanis deniq; Cęsarū legib⁹ tales nuptię uetētur. Quāto igitur magis nihil harū nuptiarū, quę in Leuitico prohibentur, faciendum putamus? Quę ut longe arctioris plenę sunt necessitudinis: ita et facti turpitudinem, maliciamq; longe maiorem habent, et familiarum propagationem magis impediunt, et cognominum religionē confundunt magis, et minus admodum licent, aperto dei oraculo per os Mosi promulgato, tum etiam naturali lege prohibente, ad hęc Christianę pietati, et naturali uerecundię, longe plus officiunt, postremo non Imperatorum modo, uerum etiam sacrosanctę Ecclesię canonibus, haud dubie a spīriū sancto, qui Ecclesiā administrat, et moderatur, dictatis, pręscriptisq; interdicuntur.

Iam

Ca. III.

Ancelm^{us}
in episto.
la ad quē
dā piūm
fratrem.

Num. xlt.

IAM VT POST istos summæ autoritatis, pri-
miq; nominis ecclesię Christianę doctores, ad aliorū
quoq; inferioris quidē, sed probatę, grauisq; tum fidei,
tum eruditionis interpretū scripta ueniamus: certe dī-
nus Anselmus cuidā interroganti, qua ratione prohibi-
ticio coniugiorū in consanguinitate, et affinitate tantā
uim obtinuerit in ecclesia dei, ut huius excessus nulla o-
mnino posset esse indulgētia, nisi p̄cedente ipsius cō-
iugij diuortio: sic respondet. Quoniam, inquit, uideo te
hic non querere autoritatem solo (ut ita dicam) impe-
rio cogentē, sed potius rationem rationabiliter docentē:
ut scias in omnibus me uelle obtēperare uoluntati tuę,
et si forte nō possum, conabor tamē et in hoc ex aliqua
parte tibi non deesse. P̄cepto hoc, scilicet in consan-
guinitate non miscenda cōnubia, uel si mixta sunt, dirī-
mēda, canones pleni sunt, et multa sunt decreta patrū.
De ratione uero p̄cepti, q̄q; possem dicere simplicem,
et puram esse rationem, eorum obedire autoritati, qui-
bus dictū est: Non enim uos estis, qui loquimini, sed
spiritus patris uestri, qui loquitur in uobis, et ecclesię
sanctę sequi consuetudinē, cuius cōsuetudines uelle cō-
uellere, genus est heresis: tamen ex consideratione etiā
sanctarum scripturarū sic mecū soleo cogitare. In ueteri
illo populo connubia miscere de tribu in tribum non li-
cebat. Querenti mihi cur non, occurrunt illę filię Sala-
phaad, super quarum connubijs consulentibus Moſen
contribulibus, et per Moſen dominū, mandatur a do-
mino a tribu in tribū non miscenda connubia propter
uitandam scilicet hereditatū diminutionem. Populus
enim

enim ille carnalis cor sursum habere nesciebat : sed ne reptile terrenum, terre toto pectore adherens, hereditatem solam terrenam cogitabat. Malebat igitur singula tribus conubia inter se dando, et accipiendo intra suas se angustias cohibere: quoniam extra dando conubia hereditatem quoque extra diuidere. Talis quippe erat hereditas eorum, talisque est omnis terrena hereditas: ut diuisa minuatur, et tota ad plures non perueniat. Itaque (sicut dominus in euangelio dicit de dando libello repudij) secundum duritiam eorum responsum est eorum carnalitati. Porro christiana pietas non sic. Quoniam enim hereditas nostra sit, de qua dicitur, charitas deus est, sicut illi lege utuntur sue hereditati congrua: sic et nos nostrae hereditati legem vindicare debemus. Charitas enim, quo latius diuisa diffunditur: tanto uberius diuidenti remanet, et augetur. Statuit igitur Christiana religio, ut (terminis consanguinitatis secundum sanctorum patrum et canonum decreta, usque ad sextum gradum ex omni parte pertinentibus) ad charitatem confirmandam suus naturalis sufficiat affectus: quem uiolare etiam apud barbaros nephas ducitur. Vbi uero ille deficit, ibi demum ad charitatem religandam, ne subducatur se: adnectendum esse uinculum coniugale, ad prolongandos scilicet terminos hereditatis nostrae, quae est ipsa charitas. Iustissimumque uidetur, ut sicut apud illos sua multabatur poena transgressor legis positae, pro terrena eorum hereditate conseruanda: sic apud nos non impune temerator legis positae pro caelesti patria, et diuina hereditate nostra dilatanda. Adhuc aliud. Quemadmodum extra tribum conubia dare prohibebantur: sic

Mat. 19.

Marc. 10.

Luce. 16.

1. Joan. 4.

F ad

Leuiti. 18.

ad próximos sanguinis accedere eadē lege non permittē-
tebatur. Dicit enim lex, Omnis homo ad proximā san-
guinis sui non accedat, additq; autoritatē iubentis, Ego
dominus. Et quasi exigerēt causam precepti et rationē,
addit. Turpitudinem patris, et turpitudinē matris tuę
nō reuelabis: quia turpitudō est patris, uel matris tuę.
Deinde ex consequenti ordine numerat próximos illos
sanguinis, ad quos non sit accedendū, nec reuelanda es-
orū turpitudō, fratres scilicet, et sorores, atq; alios, qui
ibi describuntur. Quę causa communis potest esse et no-
bis, et illis: sicut cōmune est preceptū et nobis, et illis.
Queramus igitur, quę sit hęc turpitudō: cuius reuelatio
dignū efficit morte legis trāsgressorem. Turpe est, ubi
pars parti non conuenit. In corpore autē humano ante
primi hominis preuaricationem nihil erat turpe, nihil
dissonū: quū harmonia illa boni creatoris manu bene,
ac decenter aptata, adhuc permanente, pars parti cōue-
niret, deoq; anima, animę uero suū corpus per omnia
subditū esset. Postq; uero preuaricatione mādati anima
deo facta est inobediens, superiori, deo rebellī, inferius
corpus destitit esse obediens. Statim quippe oculi aper-
ti sunt trāsgressoribus: Et aperti sunt, inquit, oculi eorū
uidelicet ad se inuicē concupiscendū. Q; quum prius
nudi essent, nec erubescerēt: mox uidentes corporis sui
partes uersas esse in pudenda, et tegere illa festinantes,
perizomata sibi fecerūt. Quod etiā nūc in pueris, uel
infantibus uidere promptū est. Qui q̄ diu concupiscen-
tiam hanc non sentiunt, pudenda non habent, quia de
aliqua sui corporis parte erubescere nesciunt; ubi uero
illius

Genes. 3.

illius incipiunt esse non expertes, illas intactas ferri non
 ferunt. Soluta ergo in illis primis parentibus pulcherrima
 illa harmonia, facta est turpitudine non minima, originalis
 poena cum originali peccato ab illis in posteros
 transitura. Ex hoc ergo in corpore nostro, corpore peccati,
 membra illa, quae seruerunt huic concupiscentiae, pudenda,
 uel turpitudine, uel ignominia nominantur, exterioris
 turpitudinis id est concupiscentiae conscientia, uel amem
 semper et latebras naturaliter exigentia. Haec autem concupiscentiae
 turpitudine tunc reuelatur, quando ad iudicium sui
 membrorum suorum sibi exhibet officium, et gestit in effectum:
 omni illo rationalis animae uigore sic hebetato, confuso,
 et deiecto, ac turpissime libidini carnis substrato, ut merito
 illa hora possit audire: Adam ubi es, id est, qui deo
 esse similis noluisti, non uideo, quo deuenisti. Et quid
 turpius hac turpitudine? quid ignominiosius hac ignominia?
 Quam Apostolus denotans: Fugite, inquit, fornicationem. Genes. 3.
 Omne peccatum, quod peccauerit homo, extra corpus est:
 qui uero fornicatur, in corpus suum peccat, id est, omnia
 peccata animam quidem ledunt, corpus tamen non deturpant:
 qui uero fornicatur, non solum deum offendit, et contaminat
 animam, sed et ipsam corporis pulchritudinem totam foedat,
 et dehonestat. Sicut enim furi deprehensus ferro,
 uel igne nota inuritur eterni obprobrij: sic naturae
 nostrae, uitio preuaricationis in toto suo corruptae,
 per eum, in quo tota tunc erat, et extra quam non erat,
 inditum est hoc in poenam peccati. Quae turpitudine
 in omnibus perpetuo uerecundiae tegmine esset uelanda:
 nisi ex poena primi peccati generationi humanae

1 Cor. 6.

Leuiti. 18.

manus esset necessaria. Cuius tamen generationis nullus amor reuelare eam permittit in illis, de quibus lex dicit, quod proximi sunt sanguinis. Hi enim ipsius nature iure et instinctu eam sibi debent charitatis reuerentia: ut inter se his contumelijs afficiendi corpora sua nulla possit esse iusta causa, nec possit superduci aliquod honestum, quod tegere posset hoc inhonestum. Non quod negent nuptias sanctas, et cubile immaculatum, quo legitime, et cum timore dei celebratur pio amore matrimoniū. Quo nubentes, quum efficiuntur unus spiritus, ex quo facti sunt una caro, et amore sancto, et desiderio generande proles sic contegunt inhonestatem suam, et absorbent quodammodo illam humane generationis poenalem turpitudinem: ut secundum apostolum: Qui nubunt, sint quasi non nubentes. Sicut ergo iam dictum est, qui extra tribum nubere prohibebantur: eadem lege ad proximos sanguinis accedere non permittebantur. Sed apud illos uix tertium gradum consanguinitatis transibat lex ista naturalis affectus: apud nos uero (in quos tempus correctionis deuenit, quibus correxit orbem dominus in perfectionem, que non commouebitur) creuit pietas, superabundauit honestas, et ad designandam euangelij perfectionem, ternarius ille numerus duplicatus porrexit se in senarium, qui perfectus est numerus, et suis partibus constat, sicut Euangelij ueritas per se stat, nec eget aliquo, quo fultiatur. Licet apud antiquos etiam uiri laude digni honestis aliquibus causis interuenientibus, de primo et secundo gradu temerare presumpserunt (ut ante legem Abraham, Isaac, et Iacob, nuper a ceteris gentibus segregati, propter fugiendam

cum

cum gentibus cōmixtionē, próximas sanguinis sui duxerunt, sub lege uero Caleb, Othoniel fratri suo minori, uicta ciuitate literarū, in premiū uictorię suę Axam filiam suam dedit uxore, sed et Thamar cū opprimeretur a fratre: Noli, inquit, frater, sed pete me a rege, et nō negabit me tibi, qui certe rex, qui fratri sororem dicebatur daturus uxore, erat pater utriusq; Qz cū sicut dixi, quibusdā causis honestis interuenientibus illi pręsumerēt: christiana tamē pietas nīhil uult honestū iudicare, quod faciat contra honestatē naturę. Ecce habes, quid mihi uidetur super hac quęstione tua: si placet, bene, si displicet, facile ueniam obtinebo apud te. Huius ordinis atq; sententię sunt Hugo Cardīnalis, Radulphus Flauiacēsis, Rupertus Tuitiēn, Hildebertus Cenomanensis, Iuo Carnotēsis episcopi, et VValterus quidā de Constātia Oxfordię Archidiaconus. Et primi quidē duo interpretantes decimū octauū caput Leuitici, sic illud cum superioribus continuant. Multa, inquit, hactenus mīstica illi populo antiquo lex seruanda tradidit, in quib⁹ umbra fidei et morū, non ueritas fuit: hic autē moraliter eum instruit. Quę enim hic sequūtur, sic accipiendā sunt, ut dicuntur, quibus imbuitur plebs illa iam alteri domino dedita, ut et ipsa, iuxta uirum suatū medietatem boni aliqui studeat exercere: nec sit contenta pondere seruitutis, sacramentis subdita, quibus aliena signetur iusticia, tanq̃ si cursor alicuius principis epistolas eius ad longinquas deferat regiones, quibus, quę scienda sunt, alios doceat, ipse tamen nō faciat. Et paulo post idem Flauiacensis. Qz q̃, inquit, huiusmodi matri-

Josue. 15.

1. Reg. 5.

Hugocar
di. et Radul.
Flauiacē. su
per. 18. ca.
Leui.

F. 3.

trīmonia

Rupertus
Tuitien.
super. 18.
ca. Leuitici.

Matt. 15.

trimonía primis temporibus sue sanctitatis modum habuerint, quia tamen procedente tempore continentie uirtus fuerat prouehenda, et maritalis licentia frenis arctis oribus restringenda: ad honestatis augmentum tales nuptias lex prohibuit, quod earum abstinentia magis deceret. Post diuinum autem interdictum, quisquis huiusmodi nuptias inire presumpserit: preuaricator factus, crimen incestus incurrit. Iam Rupertus quoque, Si queras, inquit, quae sunt immunda animalia, quae deus odit: Iuxta consuetudinem terrae Aegypti, in qua habitastis, non facietis, et iuxta morem regionis Chanaan, in quam ego introducturus sum uos, non agetis. Ac deinceps: Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat. Nam uere animalia haec sunt immunda, animalia cadauerosa, quae populus dei comedere, id est in sui consortium admittere non debet. Omnes enim ista facientes, haec immunda et irrationabilia perpetrantes, turpitudinem matris, uel patris discooperientes, sororis ex patre, siue sororis ex matre ignominiam reuelantes: haec inquam, facientes homines, et quomodocumque consanguineam turpitudinem discooperientes, mulieris menstruatam foeditatem reuelantes, cum uxore proximi coeuntes, de semine suo dantes Idolo Moloch, et per ignem illi transferentes: hi et ceteri operarii iniquitatis coinquinati et immundi sunt, quibus nihil est mundum. Haec enim de homine exeunt, et iuxta Euangelicam ueritatem coinquinant hominem. Nam quod intrat in os, non coinquinat hominem. Et in his nullam impendimus moram, querendo misteriorum profunditate

funditatem, quoniam in superficie manifestam habent
iustitię rationem, auditoribus, immo factoribus ma-
gnam producentia cōscientię requiem. Pręterea Hugo
de sancto uictore. Prima, inquit, institutio duas tan-
tum personas, id est, patrem et matrem a contractu
matrimonij excepit: postea secunda institutio, quę per
legem facta est, excepit qualdam alias personas, siue
ad decorem naturę, siue ad pudicitię augmentum. Ex-
ceptis ergo eiusmodi causis, in quibus uel propter hor-
rorem, uel turpitudinem pudicitię consulendum uide-
tur: in cęteris omnibus hoc sentiendū puto, quod si in
aliqua forte per ignorantiam offenditur, q̄dū quidem
latet (matrimonio secundum iudiciū ecclesię legitime
facto) nequaquā tollere possit, quin legitimum appelle-
tur. Non mihi ergo quis fratrem et sororem opponat,
aut cętera huiusmodi, in quibus ratio ignorantie ex-
cusationem non admittit. Non permittuntur in eius-
modi offendere, q̄, in eo, quod faciunt, ignorantia des-
bet excusare. Horroris sunt huiusmodi facta, non ra-
tionis; in quibus et si ignorantia fuerit, uerecundia ta-
men, atq; pudicitia confusionem non euadit. Pręter-
rea sanctus Hildebertus Episcopus olim Cenomanen-
sis in epistola quadam ad Archiepiscopum Rotoma-
gensis, sic scribit. Sicut sanctitatis uestre pagina de-
nunciat, filia Gualteri de Meduana, Comiti de Mori-
tonio sanguine proxima prędicatur. Prius autem q̄
matrimonij uinculum pręfatas personas adstringeret:
Gualterus consanguinitatem mihi submurmurans,
quid inde sentirem, cautius explorauit. Bonum sibi
uideri,

Hugo de
sācto vic.
li. 2. de sa-
cra. p. ii.
ca. 4. 7. ii.

Hildeber-
tus epus
Cenoma.
scripsit
hęc epist.
Archiepo
Rotoma.

Ro. 3.

Idem in
epist. ad
Ep̃m Sa-
gien. et
Henricū
quendam
Archidia-
conum.

sibi uideri, si bellū, quo diutius comes in eum deseuierat, interuenientis cōiugij charitas terminaret. Addidit preterea uos, uestrosq; comprouinciales ei scripto confirmasse: compendio pacis, et quietis tolerandum consanguinitatis piaculum. Vnde et assensum Cenomanensis ecclesie futuris nuptijs postulauit: ut eius quoq; autoritate coniugio filie stabilitatem adquireret, si quando ei libellus repudij scriberetur. Mihi autem nec extorqueri assensus, nec persuaderi potuit prudentiā uestrā in eorū simplicitatem descendisse, quos redarguit Apostolus dicens: Faciamus mala, ut ueniant bona. Super hoc ergo quod ad me pertinuit, sollicitus fui: petenti assensum, dissensum nunciaui, nullius dispensationis intuitu permittens cōsanguineos aut adfines inhibitorū scœdera contrahere nuptiarum. Huic autem connubio usq; ad dissidium resistere, illius erit sollicitudinis, ad cuius parochiam nupta demigrasse cognoscitur. Idem quoq; rogatus olim ab Episcopo Sagienſi, et a quodam alio Archidiacono, utrum uidelicet contractis inter duos et celebratis sponsalibus, si alter obierit, possit superstes cum sorore, uel fratre defuncti, inire matrimonium, cū quo prius iniuerat desponsationis uinculum: respondit. Si fides autoritati defertur: coniugium sit consensu uoluntatis, non cōmertio cōmixtionis. Vnde Ambrosius desponsata, inquit, uiro coniugis nomen accepit. Cum enim iniiciatur coniugium: tunc coniugij nomen adsumitur, non quū uiri admixtione cognoscitur. Non enim defloratio uirginitatis facit coniugium: sed pactio conjugalis. Cum enim puella iungitur, coniugium fit: non cum

quū uiri admixtione cognoscitur. Ad hæc Isidorus.
Coniuges, inquit, uerius appellantur a prima desponsa-
tionis fide, quā apud eos ignoretur concubitus coniu-
galis. Item Nicolaus Higmaro episcopo, Sufficiat, in-
quit, secundū leges solus eorū consensus, quorū de cō-
iunctionibus agitur. Quī consensus si solus in nuptijs
forte defuerit, cetera omnia etā cū ipso coitu celebrata
frustrātur, Ioanne Chrysostomo magno doctore testā-
te, qui ait: Matrimoniu non facit coitus, sed uoluntas.
Hinc etiam habetur in libro constitutionū: Si quis si-
ne dotalibus instrumentis affectione maritali uxorem
duxerit: nō audeat sine causa legibus cognita repudiū
ei mittere. Hæc igitur, inquit Hildebertus, si diligenter
attendissetis: profecto non iniret puella cū uiro coniu-
gium, cuius fratri solemnes eam nuptiæ copulauerant,
atq; consensus iunxerat, quāuis secreta matrimonij mors
inopinata præsciderit. Inter quos enim tale cōtrahitur
matrimoniu, nequaquā tolerantur dispensatione, sed ius-
titie censura puniuntur. De talibus hæc in Concilio
Triburiensi reperies. Quidam desponsauit uxore, cum
qua coire non potuit, illam frater eius clam corrupit,
et grauidam reddidit: decretum est, ut quamuis nup-
ta esse non potuit legitimo uiro, desponsatam tamen
fratri frater habere non possit, sed mœchus et mœcha
fornicationis quidem uindictā sustineant, licita eis ue-
ro coniugia non negentur. Vt enim esset honestū con-
nubium, et thorus immaculatus, diligentissime præca-
uerunt patres nostri, ut desponsata fratri alteri fratri
non nuberet, et confederatus uni sorori, alterā in ux-

G

orem

Ex epistola.
scti Iuo-
nis. 141.

Sanctus
Iuo Car.
Epus ad
Leliardū
Suessio.
episcopū
cplā. 240.

Ex eiusdē
epist. 160.

orem non duceret: quia per hanc licentiā (fallente diabo-
bolo) possent multa inhonesta, et incestuosa prouenire
coniugia, quę cessant, seruata prohibitionē legitimā.
In eandem sententiā et sanctus Iuo quondam Carno-
tensis Episcopus Leliardo Sueffioneñ. episcopo scrip-
sit. Nouit, inquit, dilectio uestra, qđ coniugiū Petri filij
Geruasij, et filię Galeranni Brituliensis nunq̃ laudauit:
neq̃ ut fieret, cōsiliū dedi, uel adsensum. Imo per Dro-
gonem clericū Galeranno consulenti me dissuasi, ne fi-
eret: quia tale coniugiū stare non posset, si esset, qui
concuteret. Addidi etiā sententiā legis, qđ unus ma-
ritus duas sorores non posset habere in coniugiū: sicut
nec una mulier cū duobus fratribus legitimū posset in-
ire matrimoniū. Sinegundis quippe soror huius iuue-
culę, quam nunc habet prętaxatus Petrus in coniugiū,
uxor fuit eiusdē Petri, non solū legitime desponsata, sed
etiā sacerdotali benedictione coniuncta. Qđ si obij-
citis, non fuisse coniugiū, ubi constat, non subsecutum
fuisse carnale cōmettiū: ex autoritate patrū respondeo,
qđ coniugiū ex eo insolubile est, ex quo pactū coniuga-
le firmatū est. Vnde non fallaciter (quod ait Augusti-
nus) beato Ioseph ab angelo dicitur: Noli timere acci-
pere Mariam coniugē tuam. Vere enim coniugē uoca-
bat Ioseph, quam carnis cōmixtione non nouerat, nec
aliquādo cogniturus erat. Et post multas adductas ad
id patrum autoritates, quę ab Hildeberto supra sunt ci-
tatę. Canonica, inquit, sententiā dicit, qđ mulierem al-
teri desponsatam, alteri non licet habere in coniugium:
nec ecōuerso, si uir uelit aliud inire coniugiū. Hęc enim
fœdera

foedera solui et diuine leges prohibent et humane. Idē quoq; ad Odonem Archidiaconū. Ab ipsa, inquit, mūdi origine naturale et inuiolabile manet coniugij sacramentū: ut nec prauaricatio originalis illud abstulerit, nec diluuij sentētia crimina diluēs, immutauerit. Quod ergo diuina sententia sanxit, et immutabile fieri uoluit: non debet humano interdīcto disiungi, nisi fuerit absq; contrahentiū consensu factū, aut per se criminofum, id est adulterinū, aut incestuosum. Quod cū euenerit, nō est differēdū, sed separatione sanandū. Licet igitur Rex multa mala dīmittere, et multa bona se promittat uelle facere, si cū pace sedis apostolicę, et cōmunionē ecclesiastica mulierem, quam illicite habet, ualeat ad tēpus retinere: ex autoritate tamen diuina hoc charitati tue rescribo, q; nulla redēptione uel cōmutatione quis peccatum suū poterit abolere, q̄ diu uult in eo permanere, secundū illud Apostoli: Voluntarie peccantibus, nō relinquitur hostia pro peccato. Quod est alijs uerbis dicere, q; nemo in peccato suo perdurare uolens, peccatū suū aliqua eleemosyna poterit, uel oblatione redimere. Vnde et dominus Cain sua offerenti, et tamen homicidiam cogitanti, legitur respondisse: Si recte offeras, et non recte diuidas, peccasti, quiesce. Quasi dicat, peccas non recte partiendo, qui tua offers, et de homicidio tractans: te ipsum, qui tuis melior es, mihi aufers. Hinc etiam beatus Papa Gelasius dicit. Non legitur, ex quo est religio Christiana, nec datur exēplū in Ecclesia dei, a quibuscumq; Pontificibus, aut ab ipsis apostolis, siue ab ipso domino saluatore, si hoc uel factū est unq̄, uel

G 1

faciendū

Idem in
ep̄la ad
Odonem
Archidi.

Ex eiusdē
ep̄ist. 148.

Ex eiusdē
ep̄ist. 41.

Hebr. 10.

Ex eiusdē
episto. ad
Hen. An-
gl. Regē.

faciendum esse mandatur. Idem quoq; Henrico Anglo-
rum regi, uolenti filiā suam cuidā Hugonī consanguī-
neo suo matrimonio copulare: sic respondit. Quoniam
decens non est, ut tantę nobilitatis sanguis tam publi-
co incestu polluat, et ad simile incestū perpetrandum
ferali exemplo carnalium uoluntas animetur: pro reue-
rentia et dilectione uera magnitudinem uestrā premo-
nitam cupimus, ut dum honeste fieri potest, tales nup-
tias fieri non permittatis, ne tale coniugiū, quū contra
leges presumatur, per leges dissolui mereatur. Quod mi-
nime decet regiam maiestatem: culpā uidelicet in se ad-
mittere, quam in alijs debet legū seueritate punire. Nos
certē a legū tramite deuiare non poterimus, si uideri-
mus parochianū nostrum, maxime in pacto coniugali,
aliquid nefarium perpetrare, dicente apostolica senten-
tia: Incestis coniunctionibus nihil uenię reseruamus,
nisi quum adulterium separatione sanauerint. Cum
enim reueremur temporalium regum potentiam, ma-
gis nos reuereri oportet æterni regis omnipotentiam:
ut sic reddamus, quę sunt Cæsaris, Cæsari, et quę sunt
dei, deo. Idem quoq; Galfrido cuidā Vindocinēsi comi-
ti cupienti Matildam Blesensem uicecomitissam uxos-
rem ducere, quę prius nupta erat cuidā Roberto, dicti
Galfridi consanguineo: sic rescripsit. Mando, inquit, tibi,
et per legem Christianā interdico ferales et incestas
nuptias: quas nec lege poteris defendere, nec legitimos
heredes de eis suscipere. Idem quoq; Damberto Seno-
niē. Archiepiscopo de milite, qui ante legitimas nuptias
cum sorore uxoris suę concubuit, et culpam suā pube-
lice

Ex eiusdē
epist. 22.

Ex eiusdē
epist. 216.

licē confessus est: in hęc uerba rescripsit. Hoc paterni-
tati uestre respondeo, quod uos bene nostis, q̄ si pub-
licam ingressus infamiam, et aduersus honestā personam
nec accusare de cetero potest, aut testificari. Verū quia
nemo criminolus confessionem facere potest, nisi aut de
flagitio, aut de facinore: negare nō possumus, quin cō-
fessiones, quas pro dei timore, et sua salute, aduersum se
faciunt poenitentes, recipiamus, et quin eis poenitētias
legitimas iniungamus: quas si eis denegaremus, inuisi-
bilibium lutorū faucibus eos deuorandos obijceremus.

Si uero huiusmodi accusatores sui leuiter, et impune
transire permittimus: bonū coniugale, quod natura, et
lege ab initio sancitū est, periculose niolandū exponi-
mus. Quia ergo omnis controuersię ecclesiasticę secū-
dum Apostolū finis est iuramentū: distinctis sacramen-
tis, et per probatas sex personas, siue quę presentes fla-
gitium cognouerint, siue quę fidei suę argumēto rei ne-
ritatem adstruere possint, confessio illa comprobanda
est. Quia cogunt nos noua genera morborū, noua quę-
rere experimenta medicamentorū. Cum ergo confessio
illa ita fuerit comprobata, iam constabit incestuosum
fuisse coniugium. Incestis autē coniunctionibus secun-
dum canones, nihil uenię reseruamus, nisi cum flagitios-
sum coniugium separatione sanauerint. Ipse autē con-
iugij uiolator, et accusator omni tempore, uel ad minus
usq̄ ad tempus peractę poenitentię sine coniugio ma-
neat: mulier autem precium pudicitię suę dotem uideli-
cet, non amittat. Ita quidem et cōfessionī satisfaciemus,
et coniugij bono in futurum utiliter prouidebimus.

Hebre. 6.

Walterus
de Const.
Oxfordie
Archidi.

Demū VValterus de Constañ. Oxfordiē Archidiaconus
ad episcopū Exoniensem in hęc uerba scripsit. Cū plu-
rima literatura, ususq; et experientia negotiorū prudē-
tem, et circumspectū uos fecerint, in decisione causarū:
miramur, et mirantur ceteri, qui sunt in utroq; iure pe-
riti, quare inter Robertū et Ismenem consanguineam
suam, celebrare diuortiū tanto tempore distulistis, max-
ime cum mandatū domini Pape super hoc habeatis ex-
pressum, et cum sacri canones detestabile reputent co-
habitationem talium sustinere. Testes quidē legitimi,
nulliq; exceptioni obnoxij producti sunt, qui si in cau-
sa hac uobis fidē nō fecerint ad plenū, iuxta clausulā il-
lam literarū domini Pape, ubi dicitur: Et aliorū pluri-
um autoritate etiam Fabiani et Cælestini, atq; aliorū
sanctorū patrū, qui post eos propinquiōres, et sanioris
consilij erāt admittendī, sunt ut sit lucerna pedib⁹ ue-
stris ad conuertendā iustitiā in iudiciū diligens inquisi-
tio ueritatis. Quāto enim peccatū flagitiosius et im-
mani⁹ est incestus: tāto scrupulosius certitudinē cōsan-
guinitatis inquiri oportet, ut in celebrādo diuortio sen-
tentia iudicis nō uacillet. Nihil hīc dissimulāter agere
iudici licet: ubi uertitur periculū animarū. Porro unū
in hoc negotio est, quod pręcipue nos molestat. Nā cū
ille Robert⁹ sit primogenitus primogeniti fratris mei,
et ab ipso ratione patris quasi a capite series parētele
nostre tota depēdeat: ueremur, ne cōiunctionis incestu
uitiū trāsfundatur ad posteros. Cōcipiet enim tota suc-
cessio corruptelā, si a capite mēbra, si a sōte riuuli, si rami
a stipite legitime nō procedāt, sacra quidē scriptura tes-
tante

stāte: Filij incestuosorū abhominabiles sunt deo. Et, sicut beat⁹ Gregorius asserit, ex incestuoso cōcubitu proles legitima non successit. I AM ut ad scholasticos etiā doctores ueniam⁹, q̄ hāc istorū patrū de his prohibitionibus Leuiticis sententiā magno cū numero et consensu tuentur, et cōprobant: Certe diuus Thomas, In usu inquit, cōsanguineorū, uel affiniū inuenitur aliquid incōgruū cōmixtioni uenere, triplici ratione. Primo quidem, quia naturaliter homo debet quandā honorificentia parētibus, et per consequens alijs consanguineis, qui ex eisdē parentibus de propinquo originē trahunt. Adeo q̄ apud antiquos (ut Valerius Max. refert) non erat fas filiū simul cū patre balneari: ne se inuicem nudos conspicerent. Manifestū est autem, q̄ in actibus ueneris maxime cōsistit quēdā turpitudine honorificentia contraria: unde de his homines uerecundantur. Et ideo incōgruum est, q̄ commixtio uenerea fiat talium personarū ad inuicem. Et hęc causa uidetur exprimi Leuitici. XVIII. ubi dicitur: Mater tua est, non reuelabis turpitudinē eius. Et idem postea dicitur in alijs. Secunda ratio est, quia personas sanguine coniunctas necesse est simul ad inuicem conuersari. Vnde si tales non arcerentur a commixtione uenerea, nimia oportunitas daretur hominibus uenere commixtionis: et sic animi hominum nimis emollecerēt per luxuriam. Et ideo in ueteri lege illarū personarū specialiter uidentur prohibitæ, quas necesse est simul cōmorari. Tertia ratio est, quia per hęc impediretur multiplicatio amicorū. Dum enim homo uxorem extraneam accipit,

iunguntur

Sanctus
Tho. 2.2.
q. 154.
Art. 9.

**Idē in. 4.
Sen. dist.
40. q. 3. et
in. 3. par.
Sū. q. 54.
Art. 3.**

iunguntur sibi quadā amicitia omnes consanguinei uxoris, ac si essent consanguinei sui. Vnde Augustinus dicit: Habita est ratio rectissima charitatis, ut homines, quibus esset utilis atq; honesta concordia, diuersarum necessitudinū uinculis necteretur, nec unus in una multitudo haberet, sed singule spargerentur in singulos. Adde autem Aristoteles quartam rationem in secundo Politicon: Quia cum naturaliter homo consanguineā diligat, si adderetur amor, qui est ex cōmixtione uenerēa, fieret nimius ardor amoris, et maximum incentiuū libidinis, quod castitati repugnat. Hec ille. Idem quoq; alibi. In matrimonio, inquit, illud contra legem naturæ esse dicitur, per quod matrimonium redditur incompetens respectu finis, ad quem est ordinatū. Finis autem matrimonij per se primus est bonū prolis: quod quidē per aliquam cōsanguinitatem scilicet inter patrem et filiam, uel filium et matrē impeditur, non quidē ut totaliter tollatur (quia filia ex semine patris potest prolem concipere, et simul cū patre nutrire et instruere, in quibus bonum prolis consistit) sed non ut conuenienti modo fiat. Inordinatū est enim, q; filia patri per matrimonium adiungatur in sociam causā generandę prolis et educandę, quam oportet per omnia patri esse subiectā, uelut ex eo procedentē. Et ideo de lege naturali est, ut pater, et mater a matrimonio repellantur: et magis etiā mater q; pater, quia magis reuerentię, quę debetur parentibus, derogatur, si filius matrem, q; si filiā pater ducat in uxorem, quoniam uxor uiro aliquāliter debeat esse subiecta. Sed finis matrimonij secundarius, per se tamen

men est concupiscentię repressio, quę deperiret, si quęlibet cōsanguinea posset in matrimoniū duci: quia magnus concupiscētię aditus pręberetur, nisi inter illas personas, quas oportet in eadē domo conuersari, esset carnalis copula interdicta. Et ideo lex diuina non solū patrem et matrem exclusit a matrimonio: sed etiam alias coniunctas personas, quas oportet simul conuersari, et quę debent inuicem altera alterius pudicitiam custodire. Et hanc causam adsignat diuina lex, dicens: Ne reueles turpitudinem talis, uel talis: quia turpitude est. Sed per accidens finis matrimoniij est cōscederatio hominū, et amicitię multiplicatio: dum homo ad cōsanguineos uxoris, sicut ad suos se habet. Et ideo huic multiplicationi amicitię pręiudiciū fieret, si aliquis sanguine cōiunctā uxorem duceret: quia ex hoc noua amicitia per matrimoniū nulla accresceret. Et ideo secundum leges humanas, et statuta Ecclesię, plures consanguinitatis gradus sunt a matrimonio separati. Itē alibi scribit hoc pacto. Secundū tempora diuersa inuenitur cōsanguinitas secundū gradus diuersos matrimoniū impediuisse. In principio enim humani generis solus pater et mater a matrimonio repellebantur: eo quod tūcerat paucitas hominū, et oportebat propagationi humani generis maximā curam impendere. Vnde non erant remouende nisi illę persone, quę matrimonio incompetentes erant; etiam quantū ad principalem matrimoniij finem, qui est bonū prolis, ut dictum est. Postea autem multiplicato humano genere, per legē Moysi plures persone exceptę sunt, quę iam concupiscentiam reprimere

H

incipiebant

Idem in
4. scñ. diff
40. q. 4.

incipiebant. Vnde (ut dicit Rabbi Moses) omnes illae
personae exceptae sunt a matrimonio: quae in una familia
habitare solent. Nam quum necesse sit, ut ab eisdem pro-
gnati parentibus cum mares, tum foeminae promiscue
in eadem domo diu uersentur simul, et consuetudinem
habeant: magnū plane libidini incētiuum prēstaretur,
si nō carnalis copula inter illas personas interdicta fo-
ret. Nunc uero quū certo persuasum habeant, nō posse
fieri, ut iure inter se coeat matrimoniū: sedatur statim,
et cessat foeda illa concupiscentia, nec amplius eorū a-
nimos irritat, ut uelint impossibilia. Quo quasi prēex-
ercitamento domandae libidinis suae docti: non dubiū,
quin ad alienas quoque postea moderatius sese habebūt.
Ad humanū enim sensum, inquit Augustinus, uel al-
liciendum, uel offendendū mos ualet plurimū: qui quū
in hac causa immoderationem cōcupiscentiae coerceat,
eum designari, atque corrumpi nefariū esse, merito iudi-
catur. Si enim iniquū est auaritate possidēdi transgre-
di limitem agrorum: quanto est iniquius libidine con-
cumbendi subuertere limitem morū? Idem quoque alio
loco: Affinitas, inquit, prēcedens matrimoniū impedit
contrahendum: et dirimit cōtractū eadem ratione, qua
et consanguinitas. Et alibi. Infideles, inquit, non bap-
tismi, non sunt adstricti statutis Ecclesiae: sed sunt ad-
stricti statutis iuris diuini. Et ideo si contraherent ali-
qui infideles, in gradibus contra legem diuinā prohibi-
bitis, Leui. XVIII. siue uterque, siue alter ad fidē conuer-
tatur: nō possunt in tali matrimonio cōmanere. Si au-
tem contraxerint in gradibus prohibitis per statutum
ecclesiae

Aug. li. 15
de ci. c. 16.

Sanctus
Tho. in 3.
par. q. 55.
Art. 6.
Idē in 3.
par. q. 59.
Art. 3.

ecclesię, possunt cōmanere, si uterq; conuertatur, uel si
uno conuerso, spes sit de conuersione alterius. Ad hęc
idem explicaturus quę cadant, aut non cadant sub po-
testate Papę, sic scribit. Papa, inquit, habet plenitudi-
nem potestatis in ecclesia: ut scilicet quęcūq; sunt in-
stituta per ecclesiam, uel ecclesię prelatos, sint dispensa-
bilia a Papa. Hęc enim sunt, quę dicuntur esse iuris hu-
mani, uel iuris positiui: nec obligāt ex materia, in qua
proponuntur, sed solū ex actu precipientis. Circa ea ue-
ro quę sunt iuris diuini, uel iuris naturalis, dispensare
non potest: quia ista habent efficaciam ex institutione
diuina, et sunt de eo, quod est de necessitate salutis, se-
cundum se. Et sic in quolibet casu obseruari illa oportet:
et ad illa omnes tenentur absq; dispensatione. Sicut enim
in lege publica non potest dispensare nisi ille, a
quo lex autoritatē habet, uel is, cui ipse cōmiserit: ita
in preceptis iuris diuini, quę sunt a deo, nullus potest
dispensare, nisi deus, uel is, cui specialiter cōmisit. Quia
ad legem diuinam quilibet homo se habet: sicut persona
priuata ad legem publicā, cui subijcitur. Ius autem
diuinum est, quod pertinet ad legem nouam, uel uete-
rem. Sed hęc est differentia inter utramq; legem, quia
lex uetus determinabat multa, tam in preceptis ceremo-
nialibus, pertinentibus ad cultū dei, q̄ in preceptis ius-
dicialibus, pertinentibus ad iustitiā inter homines con-
seruandā: sed lex noua, quę est lex libertatis, huiusmo-
di determinationes nō habet, sed est contenta precep-
tis moralibus naturalis legis, et articulis fidei, et sacra-
mentis gratię. Vnde dicitur Lex fidei, et Lex gratię prop-

Idem in
quodli. 4.
Arti. 13.

Idē in. 4.
dist. 15. q. 3
Arti. 2.

Idē. 2. 3.
q. 97.
arti. 4.

Idem in
quodli. 4.
Arti. 13.

ter determinationem articulorū fidei, et efficaciam sacra-
mentorū. Cetera uero, quę pertinent ad determinatio-
nem humanorū iudiciorū, uel ad determinationem di-
uini cultus, libere permisit Christus (qui est nouę legis
lator) prelatiſ eccleſię, et principibus Chriſtiani popu-
li determināda. Vnde omnes huiusmodi determinati-
ones pertinent ad ius humanū, in quo Papa potest di-
ſpēſare. In ſolis uero hiſ, quę ſunt de lege nature, et in
articuliſ fidei, et ſacramentiſ nouę legis diſpenſare non
potest. Hoc enim non eſſet poſſe pro ueritate, ſed con-
tra ueritatē. Et paulo poſt dicit. Apoſtoluſ in doctri-
na ſua dupliciter aliqua propoſuit, quādam quidē ſicut
promulgans iuſ diuinuſ, ut illud: Si circumcidimini,
Chriſtuſ uobiſ nihil proderit, et multa alia huiusmodi,
et in hoc Papa non potest diſpenſare: quędam uero ſi-
cut propria autoritate ſtatuens. Nam dicit: Cetera, dū
uenero, diſponam. Item mandauit, ut collectę, quę ſiūt
in ſanctos, per unam ſabbati fiant: quod non pertinet
ad iuſ diuinū. Et ſimiliter etiam quod dicitur de biga-
mo non promouendo, non eſt iuriſ diuini: ſed inſtitu-
tio autoritatiſ humane, diuinituſ homini conceſſę. Et
hactenus Thomę uerba recenſuimus. Pręterea Altiſſi-
odorenſiſ, De iure, inquit, naturali quęlibet perſona le-
gitima eſt ad contrahendū cum quolibet, pauciſ excep-
tiſ, ſicut exceptiſ patre et filia, matre et filio: quę excep-
tę erant in primitiua conditione, et exceptiſ illiſ, quę
excepta ſunt in Leuitico. Quę pręcepta non iudicialia,
ſed moralia: nec diſcipline, ſed nature etiam moralia di-
cimus. Et dicimus, q̄ omnia moralia nature, quo ad ſub-
ſtantiam

stantiam uirtutum, sunt immobilia. De iure autem pos-
situo prohibita fuerunt quodam matrimonia usque ad .7.
consanguinitatis gradum: nunc usque ad .4. dumtaxat.
Petrus ite de Palude loquens de Pontificis autoritate, in
relaxandis his prohibitionibus Leuiticis, Papa, inquit,
non potest in primo gradu affinitatis, sicut nec consan-
guinitatis dispensare, quum sit contra ius naturale et di-
uinum: quia uxoribus patrum exhibemus reuerentiam,
sicut et nostris parentibus. Item in linea transversali in
primo gradu consanguinitatis et affinitatis prohibetur
matrimonium, iure diuino. Vnde nec Papa dispensare po-
test: quia etiam quodammodo est contra naturam. Vnde
in his nihil seui criminis foedus naturale suspicari per-
mittit. Vnde etiam ante legem Mosaicam, multiplicato ge-
nere humano, ante diluuium uel post, creduntur abstinu-
isse a sororibus, et ab uxoribus fratrum, nisi ad suscitandum se-
mine fratri premortuo, sicut patet in Thamar et filiis Ius-
de. Nec obstat de uxoribus Abraham et Isaac, quas uoca-
runt sorores: quia scilicet fuerunt consanguineae, uel co-
gnatae, sicut et Loth, qui fuit filius fratris Abraham dictus
est frater. Nec etiam posset dispensare Papa in uxore fra-
tris mortui sine liberis: quia licet olim liceret, tamen dis-
pensatiue licebat, quae dispensatio fiebat iure diuino, non
ab homine. Nam iure diuino communiter abstinebatur
ab uxore fratris, sicut a sorore: sed in casu illo permitte-
batur. Vnde sicut Papa non potest dispensare in plura-
litate uxorum, quum esset olim licita, quia licita erat ex dei
dispensatione, prohibita iure communi: sic nec in propo-
sito. Item nec in secundo transversalis superioris, ut cum

Petrus de
Palude i
4. dist. 41.
q. 1. art. 5.

Joan. de
Tur. cre.
Lard. sc̃i
Sixti sup
ca. Loniū
ctiōes. 35.
q. 2. et 3.

amita, et matertera : quia lege diuina prohibitum . Ab hoc ne latū quidem culmū discrepant hac in re Antoninus Archiepiscopus Florentinus, et Ioanes de Turrecremata, Cardinalis olim sancti Sixti. Hic enim partim ex autoritate Innocentij, Petri de Palude, et Alexandri de Hales, partim uero ex tribus alijs fundamentis (refutatis prius aduersariorum sententijs) tandem concludit : q̃ omnes gradus consanguinitatis et affinitatis diuina lege prohibiti, procedāt ex dictamine naturalis rationis, et proinde precepta illa tēpore gratiē nō esse euacuata, et a Papa esse indisspensabilia . Idem quoq; narrat, quēadmodū moderatib⁹ Romanā ecclesiā Eugenio, et Pio summis Pōtificibus, quū Rex olim Franciē, et Comes de Arminach eisdem enixe supplicassent, quatenus gratiā illis facerēt : ut huic quidē germanę sorori, illi uero sorori defunctę iam uxoris suę matrimonio iūgi liceret. Quūq; hę causę prefectis audientiē Rotę curiē Romanę, inter quos nō infimus erat ipse Ioānes de Turrecremata, et alijs preterea doctissimis quibusq; uiris, qui tū forte Romę essent, ab eisdē Pōtificibus cōmissę, et delegatę fuissēt, ut illorū eruditione, et iuditio res expēderetur, utrū uidelicet liceret Pōtificibus in his casib⁹ dispensare : tandē post longā, et maturā dubij illius disquisitionē, in hanc sententiā ab omnib⁹ illis doctis et prudentibus uiris cōmuni cōsensu, itū est, ac pronūciatū, et etiā respōsum, Pōtiffices eos nō potuisse in his gradibus dispēlare : propterea q̃ essent diuino iure prohibiti. Quę quidē sententiā sic preualuit, ut quū postea quidā Episcopus bullā falsificaret, cuius pretextu Comes ille cum eadem

eadē contraxerat: ille ē dignitate sua priuaretur, et per-
petuo carceri māciparetur. Qz si, inquit, in his gradib⁹
aliquando fuit dispensatū per aliquē summū pontificē,
aut ignarū in literis diuinis, aut excecatū cupiditate pec-
cuniarū, quę pro talibus exorbitantibus dispensationis
bus solent offerri, aut ut cōplacerent hominibus: nō se-
quitur, q̄ potuit iuste facere. Ecclesia enim iuribus ac le-
gibus regi debet: nō talibus actibus, siue exemplis. Et
Antonin⁹ quidē, Prohibitione, inquit, Iuris diuini pro-
hibētur plures personę simul naturalī sedere cōmorātes,
et sunt duodecim, quę Leuit. 18. numerātur. Et paulo
post, in gradu lege naturę, uel diuina prohibito, solus
deus dispēlare potest, uel cui inspirarit: Papa autē in his
quę sunt iuris positiui. Hos uero imitati sunt Iacobus
de Lausania, et Ioā. de Tabia. Hic enim, Quidā, inquit,
gradus prohibētur iure naturę, diuino, et humano: qui-
dā iure diuino fūdato in iure naturalī secūdario, et hu-
mano, qui sunt. 12. quidā iure humano tātū, scilicet alię
personę usq; ad .4. gradū. Cōclude igitur secūdū Petrū
de Palude, quē sequitur dñs Archidiacon⁹ florētinus, q̄
in primo gradu affinitatis ascendētū, et descendētū, si-
cut cōsanguinitatis Papa dispēlare nō potest: quia est
cōtra ius diuinū, fundatū in iure naturalī, et sacramēto
gratię. Itē in linea trāsuersali in primo gradu cōsanguini-
tatis et affinitatis prohibetur matrimoniū iure diuino:
unde nec Papa dispēlare potest, quia pertinet ad sacra-
mētū fidei. Diuino iure prohibetur, et aliquo modo cō-
tra ius naturę est, ut quis cōtrahat cū germana, uel ux-
ore germani. Nec etiā lege Mosaica permittebatur, nisi
ratione

Antonin⁹
archieps
Floren in
3. par. sū.
Titu. de
cogn. na.
paragr. 2.

Joan. de
Tabia in
sum. sus.

Astexan^o
in lū. sua.

Joan. Ba
con^o An.
glus in. 4
Scñ. dist.
38.

wydefor:
dus in o-
pere suo
aduersus
wiclefum
Arti. 8.

ratione suscitāde sobolis: quod dispētabatur lege diuī-
na, sicut de duabus sororibus. Item in secundo gradu
transuersalis superioris. Sic et Astexanus dicit in gradib-
us diuīna lege prohibitis Leui. XVIII. Papam dispens-
sare non posse: in gradibus tamen humana lege prohibi-
tis, posse. Rursus inquit: Si infideles contraxerūt in gra-
du prohibito a iure naturę, uel diuino: matrimoniū nula-
lum est, nec fuit inter eos. Omnes enim subsunt diuīne
legi, et legi naturę: et ideo postq̃ conuertuntur ad fidē,
sunt separandi. Si autem contraxerunt in gradu prohibi-
bito ab ecclesia tantū, quum statuta ecclesię non exten-
dant se ad infideles, qui nunq̃ baptisati fuerunt: licitū
fuit matrimonium inter eos contractū. Et ideo post cō-
uersionem eorum ad fidem non sunt separandi. Rursus
idem ait: Qz si nunc deficeret genus humanū, sicut tē-
pore Noe, non tamen liceret fratribus sorores suas duc-
cere autoritate propria, quia hoc prohibetur lege diuī-
na: sed fieret eis licitum dispensatione diuīna. Ad hæc
Baconus Romę olim explosus, q̃ diuersam sententiam
aliquandiu tueretur: errorem tandem agnoscens, dixit:
Qz Papa in gradibus cōsanguinitatis diuīna lege pro-
hibitis, dispensare nō potest. Deinde subiectione qua-
dam interrogans, Num sequendo legem Leuiticā Iude-
orum, ipsi quoq̃ iudaizemus, Respondet: Lex euange-
lica ius naturale admittit: sed naturalis ratio abhorret,
q̃ mulier in primo gradu cōsanguinitatis subiiciatur ui-
ro. Item VValdenus, VVildefordus, et Cottonus, auto-
res in primis catholici, dum ceteras detestanda VViclefi
hereses strenue, ac magno cū ecclesię Christianę fructu
impugnant

impugnant: illā quoq; qua asseruit Leuiticas istas prohi-
 bitiones nō nisi iudicialia pręcepta esse, et infudabili-
 ter hodie humanitus institutū esse, ut cōsanguinitas in
 linea trāuersali, atq; adeo affinitas in primo gradu im-
 pediat matrimoniū, hereticam et plusq; phreneticā cō-
 uincūt, docentq; liquidissimo prohibitiones illas Leui-
 ticas, quę turpitudinem consanguinei, aut affinis reue-
 lare ibidē uetāt: non solū nō esse Iudaicas obseruātiās,
 quod uoluit VViclefus, sed singulas diuino iure hodie
 obligare Christianos, et in moralia decalogi pręcepta
 meritissimo referēdas. Nam VValdenus, Leges, inquit,
 Leuiticę obligant nos, sicut Iudeos secundū tuam sub-
 stantiam: quia sic sunt quiddā morale, et de pręceptis
 decalogi etiam ad totū gradū, quotum figit ibi pro li-
 mite, quāuis fuerint pure iudicialia, quoad pœnā. Ab in-
 itio fidei per succedētes patres lex ista censebatur ligare
 diuinitus: quomodo autē expirauit in aduētū VViclefi,
 ne amplius diuina esset, sed humana conditio, hoc edis-
 serāt VViclefistę. Reus certe naturalis pudoris est, quis
 quis sanguinis sui carnem pudendā tanq̃ alienam reue-
 lat. Hanc autem VValdeni sententiā Martinus quintus
 non temere approbauit: sed primū doctissimis uiris di-
 ligentissime examinandā tradidit, examinatam uero, et
 omnium calculis, quibus id negotij cōmissum erat, cō-
 mendatā, sua tandem autoritate confirmauit. Istis sub-
 scribunt inter theologos Petrus de Tarantasia, Duran-
 dus, Stephan⁹ Brulifer, Richardus de Medīa uilla, Gui-
 do Briāsonis, Gerson, Paulus Riti⁹, et scholastici ple-
 riq; omnes doctores, qui uno cōsensu asseuerant: q̃ in

I

fideles

Tho. wal-
 den. in li.
 de sacra.
 tomo. 2. c.
 134. de li-
 cit. et illi.
 cōiugij.

124 et ei⁹
 diploma
 operi pre-
 figitur.

Jo. And.
et Jo. de
Imo. sup
c. 2. fas de
res. spo.

Dñs Ab.
ibidem in
vers. No
ta q̄ i gra
et in vers.
Oppono
videt enī
et vers.
Quero /
an ecclesia
et alibi
pluries.

vide glo.
c. Pitatiū
30. q. 3.

fideles, quibus non subsint statuta ecclesie, subiacent ta-
men statuta legis naturalis et diuine. Et proinde ma-
trimonia illorum, que in gradu consanguinitatis diuina le-
ge prohibito, contraxerunt: non esse matrimonia, et de-
bere separari. Et putant non ob stare contraria consue-
tudinem aliquarum gentium barbararum: quia, inquit,
ardor concupiscentie in eis dictam legem nature obnubi-
lauit. Inter iuris uero canonici interpretes Ioanes An-
dre. et Ioanes de Imola, qui tum ex uerbis ipsius textus,
capituli Literas, tum etiam glossarum ibidem colligunt: quod
gradus illi prescripti in Leuitico, sunt illi gradus, in qui-
bus Innocentius Papa dicit, Papam non posse dispen-
sare. Et contendunt, quod proprie ponitur ibi illud uerbum,
non potest: et quod illa expositio, non potest, id est non uult,
uel non expedit, destruat illum textum. Quam opinionem
etiam tenet et dominus Abbas, dicens, quod precepta Leuitica sunt
moralia, et negatiua, que obligant semper, et ad semper,
hoc est omni tempore: et quod Papa non est supra hanc legem
diuinam, imo tenetur eam usque ad sanguinem et animam,
et omni conatu defendere. Et idem alio loco. Ego dico,
inquit, quod ponderanda sunt uerba legis diuine: et si pro-
hibetur iste secundus gradus lege diuina, certe non po-
test in eo ecclesia dispensare. Simili modo ponderatis
uerbis legis diuine, quum frater fratris sororem accipere
prohibetur lege diuina: sequitur, quod super eo ecclesia non
potest dispensare. Quod notandum est in practica, prop-
ter istos magnos principes: qui sepe petunt dispensatio-
nes a Papa. Et idem Glossa. in capitulo Pitatiū. Hanc
etiam tanquam communem Canonistarum opinionem sequitur
dominus

dominus Matthæus Neru. de sancto Gemin. in tractatu
 arboris consanguinitatis et affinitatis, in ultima quæ-
 stione. Sequuntur uero et dominus Vincentius, et In-
 nocentius, et Ostiensis, et dominus Abbas. Sed hic
 autoribus citandis modus esto: quum et ad immensam
 magnitudinē opus cresceret, si omnia omniū et dicta, et
 nomina, qui pedibus certatim in hāc sententiā decedūt,
 hic recenseremus. Et ex horū autorū testimonijs, abū-
 de constare tibi poterit candide lector, primū quidem q̃
 in illis personis, quas lex diuina proximas sanguine ap-
 pellat, nulla possit esse iusta causa, quę illarū turpitudi-
 nem inuicē reuelare permittat, nec possit superduci ali-
 quid honestū, quod regere possit hoc inhonestū. Dein-
 de q̃ tales omnes turpitudines, nō solū externe, sed etiā
 interne, iuxta euangelicā ueritatem ita nos inquinant:
 ut nullam cōscientię requiem simus habituri, et perene-
 nis interitus nos certo maneat, nisi huiusmodi cōiugia
 uitemus. Ad hęc q̃ matrimonia contra has prohibicio-
 nes Leuiticas inita, et contracta, ita plena sint horroris
 et turpitudinis, ita palā pugnēt cū actib⁹ uirtutū mora-
 liū, nempe honorificentię, cōtinentię, et charitatis, atq̃
 adeo cū ipsis matrimonijs finib⁹: ut nulla ignorātia ex-
 culari, nulla redēptione, uel cōmutatione permitti, nul-
 lius dispēlationis, sed ne pacis quidē inter magnos prin-
 cipes cōciliandę intuitu tolerari: sed iustitię cēsura puniri
 debeant. Deniq̃ q̃ singulę illę prohibitiones eiusmodi
 matrimōiorū, quę in Leuitico pręscribūtur, habeāt in
 sup̃ficie, et sine omni misterio, manifestā iustitię rationē:
 et q̃ hereticū oīno sit, putare eas nō nisi iudicialia Moysi

Matthe.
 Neru de
 sancto
 Gemi.

Vincent.
 Innocē.
 Ostien. &
 Abbas in
 c. Propo-
 suit de cō-
 cess. preb.

CHILTY
 171. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1.

171. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1.

præcepta esse, et hodie antiquata, quod dixit VViclefus, sed debere ea in ecclesia Christianorū sanctissime obseruari, uelutī præcepta moralia naturæ, et ab homine prorsus indispensabilia. Quin et illud hic tibi aduertendum in primis putamus candide Lector, quod ex his etiam quidam sanctissimi et probatissimi uiri censeant, q̄ ne inter sp̄sas quidē fratrum, et fratres ipsos ullius dispensationis intuitu matrimonia cōstare poterint: et q̄ eiusmodi omnia prorsus separanda sint, ne uidelicet carnaliū uoluntas ferali exemplo ad similia animetur.

Zyranus
sup. 2. Re
gnorū. 3.

In qua sententia uidentur esse nō solū Zyranus ipse, qui dicit Adoniam contra salutem animæ suæ, et contra legē dei præscriptam in Leuitico peccasse, et proinde meritū fuisse, ut a Solomone occideretur, q̄ peteret Abilaac unam ex sponsis patris sui Dauid, quā tamen ipse uirginem et intactam reliquerat: sed etiā insignis ille theologus Hugo de sancto Victore. Is enim, Q̄q̄, inquit, mulier, cū qua nōscitur non fuisse carnale cōmertū ad illud sacramentū non pertineat, quod Paulus magnum uocat in Christo et ecclesia: uere tamē pertinet ad aliud sacramentū, quod longe maius est, nempe in deo et anima. Quid enim? Si magnū est quod in carne, an non magnū imo multo maius quod in sp̄ritu? Caro enim nihil prodest: sp̄ritus est, qui uiuificat. Coniugiū igitur uerū est, et uerū coniugij sacramentum est, etiam si carnale cōmertū non fuerit subsecutū: imo potius tanto uerius et sanctius est, quanto in se nihil habet, unde castitas erubescat, sed unde charitas gloriatur. Nam si recte per scripturā deus sponsus dicitur, et anima rationalis

Hugo de
san. Vic.
de sacra.
li. 2. ca. 3.
et. 4.

onalis sponsa uocatur: aliquid profecto inter deū et a-
nimā est, cuius id, quod in coniugio inter masculū et fœ-
minam constat, sacramentū et imago est. Et forte, ut ex-
pressius dicatur, ipsa societas, et quę exterius in coniu-
gio pacto fœderis seruatur, sacramentū est: et ipsius sa-
cramenti res est dilectio mutua animorū, quę adinuicē
in societatis et fœderis coniugalī uinculo custoditur.
Et hęc ipsa dilectio sacramentū est, et signū illius diles-
ctionis, qua deus rationali animę intus per infusionem
gratię et spīritus sui participationē coniungitur. Copu-
la igitur carnis, quę ante peccatū in coniugio officium
fuit, et post peccatū in eodem pro remedio concessa est,
sic utrobique coniugio adiungitur: ut cum coniugio ipsa
sit, non coniugiū ex ipsa. Nam et ante ipsam coniugiū
uerum est, et sine ipsa sanctum esse potest: tunc quis-
dem si non adesset illa, infructuosius, nunc autem si illa
nō adfuerit, syncerius. Quod enim post peccatū copu-
la carnis in coniugio admittitur: indulgentię magis est,
et compassionis, ne uītiū concupiscentię, quod in hu-
mana carne post peccatū radicauit, turpius in omnem
excessum perflueret, si nusq̃ licite excipi potuisset. Ve-
rum itaq̃ et perfectū coniugiū est ipsa societas, quę fœ-
dere sponsionis mutue consecratur: quando uterq̃ uol-
untaria promissione debitorē se facit alteri, ut deinceps
neq̃ ad alienā altero uiuente societatem transeat, neq̃ se
ab illa, quę adinuicem constat, societate disiungat. Ad
cuius quidem societatis consensum si etiā carnalis com-
mixtionis consensus in primā fœderatione cōiungitur:
eiusdem cōmixtionis debito coniugati postmodū adinu-

uicem constringuntur. Quod si forte in fœderatione
coniugij utrinq; pari uoto consensus carnis remittitur:
pro eodem deinceps coniugati debitores adinuicē non
tenentur. Quod enim ab utriusq; pari consensu dimis-
sum et uoto firmatum est, iuste postmodum ab altero
exigi non potest: et tamen firmum stat etiam sic coniu-
gij sacramentum, cuius uirtutē copula carnis sicut non
efficit, quum adest, ita si defuerit, tollere non potest.
Talis itaq; consensus indiuidualem uitæ consuetudinē
nem retinere creditur, qui ad hoc factus est: ut mutua
societatis, quæ adinuicem per ipsum initiata est, utroq;
uiuente amplius dissidium non patiatur. Vt iam istis
autoribus palam fuerit, non solum primū gradum con-
sanguinitatis, et affinitatis: sed etiam primum gradum
publicę honestatis, iustitię, diuino iure in Leuitico pro-
hibitum, et ab hominibus indispensabilem esse. Veris-
simum autem et hoc esse, illud quoq; argumento fue-
rit: q̃ Alexander olim summus Pontifex, eius nomi-
nis tertius, periurium fieri maluit, q̃ ut sibi autoritatē
uindicaret dispensandi cum Henrico quodam Papiens-
si ciue, qui iuramento sese adstrinxerat daturum se pu-
ellam filio suo minori, quę prius cum primogenito suo
iam defuncto sponsalia contraxerat. Sic enim Papiens-
si Episcopo rescripsit. Quoniam, inquit, scriptum est,
q̃ sponsam fratris frater habere non potest: manda-
mus tibi, quatenus dictum Henricum suum implere
propositum non permittas, et ut poenitentiam agat de
illicito iuramento, Ecclesię districtione compellas.
Hæc igitur quum tantis et tam grauib; autoribus ue-

ra

Alex. Pa-
pa ca. Ad
audiētis
de spon.

ra esse uisa sunt, quanto minus licitum nos illud iudicare conuenit, ut quis ducat relictam fratris sui ab eodem carnaliter cognitam, et eius turpitudinem reuelet, quæ non solum ipsius matrimonij iure, sed et carnalis coniunctionis ratione eadem caro iam facta est cum fratre? Certe nemo non approbare uehementer, et laudare debet hanc Academiæ sententiam, quibus uisum est, quod ducere relictam fratris mortui sine liberis, ita sit prohibitum de iure diuino et naturali, ut super huiusmodi matrimonijs contractis, uel contrahendis, Papa dispensare non possit: nisi si cui fortasse reprobos et inueteratos errores, ac multis ante seculis damnatas et conclamatas hæreses denuo in lucem reuocare ac resuscitare animus fuerit.

IN SUPERIORIBVS IGITVR quid ueteris, ac noui testamenti sacrosancta autoritas, quid totius ecclesiæ Christianæ usus, atque consensus, quid ipsi summi Pontifices, quid sacrarum literarum interpretes, denique quid in utroque iure diuino pariter et humano prudentissimorum uirorum calculus super istis Leuiticis de non ducenda fratris uxore prohibitionibus censuerint, fideliter recitauimus. Ea autem quæ eiusmodi esse haudquam dubitamus, quæ has Academiæ adsertiones, et decretum ab eis sententiam confirmare, ac ab omni prorsus calumnia uindicare merito debeant: quoniam tamen alie quoque multe rationes sint, et hæc quidem maxime uincibiles, quæ eandem Academiæ sententiam illustrare, ac etiam uehementer comprobare uideantur: proximum est, ut illarum

Cap. V.

illarum item præsidij in hac causa utentes, aliquot ex
illis, quod et nos facturos antea recepimus, hic subiici-
amus. Primū itaq; omnium (quoniam huius instituti
nostri omnis quæstio non tam argumentis, q̃ definitio-
ne dissolvitur, ut quæ ab hominū errore diuini, natura-
lis, et moralis iuris genuinam et natiuam proprietatem
ignorantium nata et profecta est) opere precium fuerit,
quadam quasi descriptione notare ac finire, quid sit di-
uina, moralis, et naturalis lex: et eas finitiones, quasi
axiomata quædā, et summa disputationis nostræ capita
statuere, unde cætera argumenta probationesq; ducamus.
Non autem hic sectabimur nimium scrupulosam et
anxiam quidem illam quorundā curā, ac diligentiam qui
genuinā harum uocum significationē, ac naturā in ni-
mium multa distrahunt, et quasi minutissima frustra dis-
cerpunt. Facebant illa sane, quæ (ut alias quidem acuta
uideantur, et elabendi subterfugia spinosis quibusdam
ingenijs suppedient, si quando uidelicet in arctū cogā-
tur illorū copię) hanc certe causam nihil aliud q̃ obscu-
riorem reddunt, et iudicium remorantur. Legis igitur
diuinę finitio sic habet. **LEX** diuina est uerbū, siue
sententia dei iubens honesta, aut prohibens contraria:
quam diuino ore, et spiritu creaturæ rationali insitam,
aut etiam reuelatā fuisse sacrosancta Ecclesia catholica
iam pridem recepit, ac autoritate sua confirmauit. Hic
si in lectorem paulo morosiores, et nimium anxios in-
ciderimus: ueremur, ne non impetrare quæmus, ut hanc
finitionem obtinere patiatur. Damnabit statim uelut
adulterinā, nec satis formaliter, aut magistraliter datam
arguet

V. q. 2.
Finitio
legis di-
uine.

arguet: sed nec satis late patere, aut cōsultonas, aut permissiuas leges hoc ambitu complecti causabitur. Deinde finalem causam deesse clamitabit, nempe consecutionē felicitatis eterne, ut hac uidelicet nota distinguatur diuina lex a iudicialibus, ceremonialibus, et humanis legibus: quas ille diuinas igitur negabit, quoniam non immediata et directa intentione ordinant ad finē ultimū, et supernaturalem, sed ad naturalem duntaxat, qui humanus seu politicus dicitur. Denique quasi nouā fortassis, et ex nostro sensu natam calumniabitur, nec similem esse illis in scholis iam diu receptis, Nempe lex diuina, est signum uerū, notificationum creature rationali, recte rationis diuine, uolentis illam ligari ad aliquid agendum, aut non agendū, et similibus. Hęc fortassis et huiusmodi cōminiscetur, quisquis in hac expendenda plus iusto curiosus esse uelit. Sed nos ab huiusmodi iuditijs ad equū, et doctum lectorem prouocamus: cui non dubitamus, quin facile simus persuasuri nunq̃ nobis studiū fuisse recepta conuelliendi, nec temere, sed exacte satis hac finitione diuine legis naturā expressisse. Nam quū leges omnes aut diuine sunt, aut humane; humane autem sunt, quęcunq; ab hominibus et humana uoluntate, traditione, et auctoritate immediate constitutę, honesta iubeant, aut mala prohibeant propter finem aliquem rationi consonū, eternū uel temporalem. Porro quum non omnia dei oracula, quę in scripturis canonicis comprehenduntur, leges aut p̃cepta recte appellaueris: sed ea dumtaxat, quę iubent, aut uetant aliquid, et quę necessario nos habēt obligatos, ut iuxta

Sic enim
Gabriel
definit in
3. sen. d. 37

Dist. 1. ca.
Omnes.
dist. 8. ca.
Duo iure
Gabriel
in 3. sen.
dist. 37.

K

eorum

eorū preſcripta faciamus. Poſtremo quū omnibus perſuaſiſſimū et eſt, et eſſe debet, ſolam eccleſiam catholi-
 cā illā ſcientię et potentię clauē habere, qua dei uerba a
 uerbis hominū ꝑ ſua autoritate diſcernat, ac dijudicet:
 ſcimus nihil in hac finitione noſtra deſideraturū can-
 didū lectorem, quin et pronunciaturū conſidimus, re-
 ceptis illis, quod ad hoc inſtitutū attinet, haud diſſimi-
 lem, et aliquāto etiā accōmodatiorem. Huc enim nos
 potiſſimū ſpectauimus, ut notatione aliqua ſic deſcri-
 beremus legem diuinā: ut non ſolum pareret, quo di-
 ſcrimine ab humanis omnibꝫ ſepararetur, ſed etiā qua-
 tenus complectitur tam naturales, q̃ iudiciales, et cere-
 moniales, quęcunqꝫ in ſcripturis canonicis a deo ſanc-
 tę referuntur, et dictant, ſeu iubent quidqꝫ fieri, aut non
 fieri, quę nobis pariter diuinę leges habentur. De ſtri-
 cta, et ſtriſtiſſima (ut uocant) ipſius ratione, non par-
 cura fuit, et de induſtria conſultorias, ac permiſſiuas le-
 ges reſecuiimus: ut quas legum officia, ſeu uirtutes reſ-
 ctiꝫ, q̃ leges, dixeris. Atqꝫ adeo ſi ad dialecticā etiā
 normā finitionem hanc noſtrā, quis uelit exigere: par-
 tibus fortasſe omnibus utcunqꝫ abſolutā deprehēdet.
 Sed non eſt tēpeſtiuū hic multis dialecticari, et in re ſa-
 tis aperta minime neceſſarias probationes adferre.
 Dictū eſt enim (ut nobis uidetur) abunde, quid ſit di-
 uina lex, pariter et quę leges in diuinārū ordinem refere-
 ri, et quę ruruſum in humanārū ſortem relegari merean-
 tur. Iam diuinārū tres ſpecies faciunt Theologi, nempe
 ut ſint morales, quę eodem naturales dicuntur, uel iu-
 diciales, uel ceremoniales. Harū diſcrimen ſic iꝑdē col-
 ligunt:

Diſt. 3. c.
 De lex.

Partitio
 legū diui-
 narum in
 morales /
 ceremon.
 et iudici.

ligunt: ut morales quidem appellent, quę de actibus, et officijs uirtutū moralium, Iudiciales, quę de actibus particularibus iustitię obseruandę inter homines, siue de iustitijs retributionibus (ut quidā aiunt) Ceremoniales uero, quę de actibus exterioribus diuini cultus, unde et nomen ceremoniarū fluxisse uidetur, præcipiūt. Nos de ceremonialib⁹ hic nihil dicemus: ut quę ad institutū nostrū non pertineant. Moraliū uero et iudicialium differentia quemadmodū capi oporteat: est, ut planius ac rudius doceam⁹. Hinc enim hallucinari et falli homines etiā eruditos sæpe uidimus, dum iustitię uocabulū, quod ad multas species late patet, simplex esse putant. Iustitia enim alia est legitima, siue legalis: alia particularis. Legitima autē ea dicitur, quę uirtutes omnes complectitur, et tota ipsa est uirtus: ut uiceuersa iniustitia nō uitij pars, sed tota uitio constans. Iustitię uero particularis duo sunt genera. Alterū, quod in distributionibus uersatur, aut honoris, aut pecuniarū, aut ceterarū rerū, quę distribui inter eos possunt, qui eiusdem Ciuitatis consortes sunt (in his enim equam, et inæquabilem partē inuicem ferre possumus) Alterū commertijs emendandis, corrigendis est comparatū. Quis igitur de hoc iure ambigitur, ad iudicē itur: cuius partes sunt inæqualitatem ad equalitatē reducere, quū scilicet ab eo, qui plus equo per circumscriptionem tulit, multa inflicta, lucrū aufert. Tunc enim dimēsa noxa, una pars damnum, altera lucrū uocatur: ut lucrum dicatur eius, qui damnum dedit, damnum autem eius, qui accepit. Hęc eo dicta sunt, ut intelligamus theologos (dam di-

Sic enim
Sabad
cas descri
bit in. 3.
scn. d. 27.

Ex Arist.
5. Ethico.
interprete
Budeo.

Ebo. 2.
q. 99. ar. 4.

Thomas
ibidem.

Tho. i. 4.
sen. d. 37.
q. 5.

Tho. i. 2.
q. 99. ar. 4.

cant iudiciales leges, circa particulares actus iustitię inter homines obseruande uersari) hoc uoluisse, et sensisse, qđ iudiciales prescribunt dumtaxat, ac docent, quibus modis ac poenis corrigantur, emendentur, et ad iustam equalitatem redigantur, quę particularis, de qua diximus, iusticia comprehendit. Actus autę iustitię legitime, siue in generali, ad moralia precepta pertinere. Et plane si quis exactam iudicialium ueteris instrumenti preceptorum rationem excusserit: reperiet ea sola iudicialia esse, et dici debere, quę sunt statuta poenarum, uel saltem ea, quę deus super popularibus litibus, et questionibus consultus, Moysi olim responderit. Nam quum initium sapientię sit timor domini: debuit sane populus ille tam dure ceruicis timore allici ad uirtutes, et a prioribus uitijis retrahi, ne alioqui homines irrefrenati, deum suis peccatis in tantum irritarent, ut uiui in infernum merito descendissent. Hinc post precepta moralia data in monte Sina incredibili cum terrore, et horrore audientium: statim subiuncta sunt et iudicialia, quibus nihil aliud, quam ut doceret, quę uindicta sumi deberet in delinquentes, et transgredientes priora illa precepta moralia. Iudicialia enim, ut inquit Thomas, a iudicio dicuntur. Iudiciu autę significat executionem iustitię: quę quidem est secundum applicationem rationis ad aliqua particularia determinare, quę tamen non nisi ad ordinationem hominum adinuicem in aliqua ciuili politica pertinent, idque considerata illius dumtaxat populi conditione. Nam quum precepta moralia communia sunt, inquit, necesse est, ut per legem aliquam diuinam, aut humanam determinentur

minentur. Et proinde quemadmodum præceptum illud commune de cultu diuino determinatur per præcepta ceremonialia: sic etiam commune illud præceptum de iustitia legitima obseruanda inter homines, per præcepta iudicialia determinatur. Id autem sit per iudicem applicantem uniuersalem, et primam illam mensuram, in qua forma iustitiæ, et uirtutis in generali consistit: ad materiam aliquam particularem, et priuam hominum conditionem, neque non utilitatem, et bonum, qui in hac, aut illa politia uersantur. Ex ijs igitur non esse obscurum arbitramur, quæ leges iudiciales diuine merito uocentur. Nimirum quæ ab ipso deo in scripturis canonicis, ad ordinationem Iudaici populi adinuicem in his, quæ sunt iustitiæ particularis institutæ: nullam per se, et absolute moralem rationem, aut ullam ex solo dictamine rationis efficaciam habent, sed habent populi dumtaxat conditionem pro causa, et ex institutione sola uim obtinent, ut quæ decretis et sanctionibus magis constant quam regula, aut ratione communis iustitiæ. Iam moralis et naturalis legis finitio obscuritatis, et ambiguitatis plurimum habet: quod ignoretur passim, nec ab ullo, quod legimus, diuino interprete exacte satis traditum, et explicatum sit, qua tandem methodo per naturalem syllogismum, quid sit nature lex, quæ sint ipsius formulæ et species, pariter et quæ sint ea, quæ dicter naturalis ratio colligere oporteat. Obscura siquidem sunt ista, et altissimis tenebris inuoluta, dum omnis undique ad uicia consentiens multitudo, sic a natura ipsa iam pridem descruerit: ut in tanta consuetudinum deprauatione, opinionum uanitate, peruersitate morum, errorum pra-

Finitio legis iudicialium.

prauitate, in tanta denique hominum, ingeniorum, affectuumque
humanorum uarietate sacrum illud naturae lumen pene ex-
singuatur, nec usque fere appareat, et humanae rationis
sua luce, sua rectitudine, et spiritu caelesti gubernatore
destituta, acumen, rectitudinem iudicium prorsus obscuretur.
Hic itaque nobis paululum immorandum est: ut quatenus in-
genij nostri captus suppetet, subiectaque materies patis-
etur, obscuris his lucem demus, et dubitationum nodos utra-
cumque dissoluam. Est in hominibus prudentia ratioque com-
munis naturae humanae ingenita, et ab ipso conditore in-
sita, quasi particula quaedam diuinitatis, quam lumen natu-
rale, lumen intellectus, lumen uultus dei, imaginem dei, rati-
onalis mentis oculum, sensum boni, mali, recti, iniqui, ius-
ti et iniusti, denique rationem naturalem uocant. Est et regula
quedam, siue praescriptum communis iustitiae digito similiter
dei inscripta in cordibus nostris: quam prima principia pra-
ctica, regulas exemplares primas, primas ueritates, semina
uirtutum, naturae igniculos, inchoatas intelligentias, notio-
nes communes, plesseis, commune sensum, commune pruden-
tiam, demum ad omne ius morale principia passim appellat.
Et rationis quidem huius uis est monstrare, et convincere, quod
ea necessario facienda, aut uitanda sint, quaecumque communis
iustitiae regula praescribit. Ea autem quoniam essentiali, abso-
luta, et praecisam, ut diximus, rationem uirtutis complectitur:
dictat et praescribit ea duntaxat, quae in moribus hominum
simpliciter bona, mala, recta, iniqua, iusta, aut iniusta
propter se et consecutionem felicitatis aeternae suscipienda, aut
fugienda sunt. Est enim haec regula aliud plane nihil, quam se-
ctandae nobis honestatis, et auersandae turpitudinis autor
et

et forma quēdā. Ita ut quidquid secundū hāc regulā fiat, virtutis necessario habeat rationē, secundū quā dicatur quis simpliciter bonus: quidquid cōtra vitij. Hāc ergo regulā illi cōmuni prudētiē cōiunctā, naturę legē appel-
lamus. Eam si finire uelis: est certe sentētia quēdā cōmu-
nis, quā deus in cuiusq; animum insculpsit, ad formādos
mōres accōmodata. Iā horę, quę dixim⁹, cōfirmationē nō
est, q; lōgius petamus: quū nemo mortaliū uiuat, in quo
nō sit interrogatio, cogitatio, et iudiciū, ac condēnās cō-
sciētia. Quę ubicūq; fuerit, necesse est et legē aliquā esse,
a cuius p̄scripto se deflexisse intelligat impius, nec p̄-
stasse, quod illa dictauerat. Hāc autē legē cū ipse Paulus
tū oēs propemodū theologi ac philosophi ceteri, naturę
legē uocāt: et dicūt eā esse cōmunē quādā sentētiā dānan-
tem aut probantē opera hominū, quā deus digito suo in
cordib⁹ mortaliū inscripsit. Adeo nobis sane ius natura-
le, quod ad genus ipsius attinet, nō alia plane res uidet
esse, q; cōcreatę istę uel potius innatę, et a deo insitę no-
bis opīniones, siue regulę primę: q; uero ad differentias
ipsius, et specierū formulas p̄tinet, propriissime sane, et
appositissime addita illa duo nobis uidētur. Nempe quā
deus in cuiusq; animum insculpsit (ut intelligamus uideli-
cet illas dūtaxat naturales esse, quę digito dei inscriptę,
uel potius innatę in cordib⁹ nostris firma omnium gentium
cōsentione, ac nō hominū cōstitutione, institutis, legi-
bus, doctrina, opīnione, colloquutione, aut deniq; more
cōstitutę, confirmatęq; sunt) Et item illud ad formādos
hoim mōres accōmodata. Neq; enī oēs ex quo infor-
matas, quas dixim⁹, notions, naturę leges recte dixeris.

Sed

Finitio le-
gis natu-
re quā S.
Tho. pro-
bat in 1.
sen. d. 37.
q. 3. et in
principio
opusculi de
10. p̄cept.

Roma. 2.

al omni
...
...
...

Eccles. 17.

Finitio le-
gis diui-
ne mora-
lis.

Sed quemadmodū in intellectu speculatiuo naturaliter scripta sunt cōmunia quēdam principia, et eadem ueris-
sima ex se nota, et indemonstrabilia, e quorū ueritate, co-
gnitioneq; pendeat ceterorum omniū, quę in ullis theo-
ricis disciplinis tractantur, ueritas, cognitio, et scientia:
sic plane deus Opt. Max. quū hominem rectum, sine pec-
cato, ad imaginem et similitudinem suam condidisset,
adfuit ei statim per spiritū suum, qui hominem ad recta
inflammaret, inculpsitq; protinus in animū, siue (ut uo-
cant) intellectum practicū ipsius, uirtutum, et agendo-
rum omnium proleptis, pręsumptiones, siue pręnotio-
nes, ut essent quasi quēdam principia, et conclusiones
primę, atq; adeo quasi certissime quēdam regulę de om-
nibus humanis moribus, et functionibus recte iudicā-
di. Et has quidem nos cōmunis iustitię regulas, seu prę-
scripta naturę leges appellam⁹. Potro quidquid in scrip-
tura canonica iusserit, aut pręceperit deus, quod ab his
regulis quasi dictatū, et pręscriptū sit, aut quod ex illis
in consequentiā formali, et simpliciter necessaria, aut as-
siouē euidenti, uelut cōclusio quēdam consequitur, aut
cum eisdem consonat; Theologi legem morālē uocant,
quam et sic definiunt. Lex, inquit, moralis diuina est
sententia dei, iubens ea honesta, aut prohibens ea tur-
pia, quę naturalis hominū ratio, lumine uerbi dei illu-
strata, iuxta cōmunis iustitię, siue uirtutis regulam, ac
pręscriptum, dictat facienda, aut fugienda, et ex ipsius
dictamine efficaciam habet, etiamsi nulla unq; alia lege
statuerentur. His cognitis, facile patebit moraliū, et
iudicialium discrimen. Nam ille quidem natura nobis
insitē,

insite, aut certe a naturali ratione (quā seculis omnibus
anteq̄ scripta lex ulla, aut ciuitas constituta foret, deus
ipse nobis inuenit) profectę sunt: hę uero hominibus re-
uelatę, sciti, ac decreti dūtaxat rationem habent. Ille rur-
sum ad omnes actus et uirtutū officia, quibus homo si-
simpliciter bonus, rite iuxta cōmunis iustitię prescrip-
tum formanda ualent: hę uero non nisi ad ordinationē
Iudaici populi adinuicem in his, quę sunt iustitię par-
ticularis. Ille institutionis suę naturalem et morālē cau-
sam per se, et absolute habent: hę uero solū populi Iu-
daici conditionem. Ille firma omniū gentium consen-
sione perpetuę, et indissolubiles manent, ut quę ex ipso
dictamine rationis efficaciam habent, etiam si nulla un-
q̄ alia lege statuerentur: hę uero ex institutione sola in
mores hominum irreperunt.

SED DE luce ac fide duorū axiomatū nostrorum
hec satis dicta sunt. Nūc igitur cętera instituti no-
stri persequemur, et ostendere conabimur, Leuiticas il-
las prohibitiones de non accedendo ad uxorem fratris,
ut quis illam coniugem accipiat, et reuelet turpitudinē
eius, moralem, et naturę legem esse. Id prestabimus for-
tasse, si a finitionibus istis argumentū ducamus ad hūc
modū. Omnis sententia dei, iubens ea honesta, et pro-
hibens contraria: quę naturalis hominū ratio. &c. At
istę Leuiticę prohibitiones sunt huiusmodi. Ergo sunt di-
uine morales, et naturales leges. Qz si quis hic forte eos
rū aliquod, quę adsumpsimus, ingeniosa calliditate fal-
sum esse uelit contendere: hūc facile reuincet ipsius hi-

Ca. VI.

L

storie

Leuitici
18. cl. 20.

Glos. ibi.
de et uo.

storie, et loci, quem ex Leuitico citauimus, contextus. Primum enim eas leges sententias esse, non humana uoluntate, sed ipsius dei autoritate, ac traditione creaturæ rationali præscriptas: institutionis ipsarum ratio, tempus et causæ facile declarant. Declarat uero et illud, toties repetitum: Ego dominus deus uester: ut iam de auctore harum legum non sit ambigendum. Et diuino quidem spiritu, ac diuinitus eas nobis proditas fuisse, sancta, catholica, et apostolica Ecclesia tradidit: ut quæ paterat eum, in eorum librum Leuitici uniuersum in eorum numerum retulit, quæ diuino afflatu scripta, iam longo et constanti temporum usu, ac consensu eadem comprobauit. Id profecto sacrosancta Concilia, id uenerabiles Synodi statuerunt, id sancti priuatim patres censuerunt, id hactenus a Christianis omnibus creditum, et receptum est. Adeo postquam ecclesia catholica receptissimum habuerit, et palam etiam orbi testatissimum reddiderit, leges has, de quibus agitur, in Leuitico expresse scriptas esse, Leuiticus autem, qui errare, aut mentiri non potest, easdem diuino spiritu populo Iudaico per os Moysi latas, reuelatas, ac etiam pronunciatas fuisse palam narret: negare certe nemo poterit, quin hæc Leuiticæ leges de diuine mentis adyto profecta oracula, ac non humane alicuius constitutionis fuerint. Deinde eas sententias esse, quæ rem de se malam, et in genere morum inhonestam, qualem uidelicet naturalis hominum ratio, lumine uerbi dei illustrata, dicat fugiendam, prohibeant, nempe foedam, et ignominiosam cum uxoribus fratrum coniunctionem: ostendit energia illius uocis, Homo, qua significatur eos, qui

qui sic accedunt, non esse amplius homines, sed iument
 ta. Atque adeo quod turpitudinem, scelus, execrationem, ab
 hominationem, ignominiam, et rem uocat illicitam deus
 ut quis ducat uxorem fratris sui. Tum etiam quod gravissi
 mas poenas earum legum uiolatoribus interminatur deus,
 nempe ut deleantur de medio populi sui, ut euomantur
 de terra sua, ut absque filiis moriantur: ut de grauioribus
 interim poenis taceamus. Ecce enim tibi triplicem harum
 legum uiolatoribus poenam comminatur deus, nempe tem
 porariam uidelicet, ut a terra euomantur, et sterilitate
 siue orbitatem filiorum, quae poena a solo deo infligitur,
 et poenam eternam uidelicet animae exterminium. Illud enim:
 Perire de medio populi, non est morte corporali puni
 ri, sed pro, non computari inter sanctos. Nec solum his
 poenis animaduvertebatur in eiusmodi spurios, uetume
 tiam interdicebatur illis templum. Est enim Hebraeis
 manser, qui ex quacumque ex praedictis turpitudinibus na
 scitur, et censetur ex scorto natus. Hi enim omnes pro
 fus indigni, et inidonei censebantur, qui uel in contio
 nem populi, qui congregabatur, ut celebraret festiuita
 tes, uenirent: uel quidquam functionis aut magistratus ha
 berent in ecclesia domini. Vnde profectum etiam uide
 tur, ut in lege euangelica spurii non promoueantur ad
 sacros ordines. Quum igitur deus ipse hic pronunciet Cha
 naneos, et Aegyptios terram suam contaminasse, et pol
 luisse, dum incestas nuptias cum fratribus contraherent, se
 uero eos hoc nomine grauiter abhominatum, et atrocissi
 mis poenis iustissime ultum fuisse: necessario plane con
 sequitur, quod deus iudicauerit hoc turpe, inhonestum, et ex

cat turpi
 tudine co
 iunctione
 persona
 rum probi
 bitarum.

Deut. 27.

Obiectio
et eius di-
lutio.

se quidem moraliter (ut dicunt) malū: tūc etiam cōtra
naturalis legis et rationis rectitudinē, atq; adeo abhomi-
nandum esse. Quomodo enim alioqui tantis et tam gra-
uibus pœnis in Chananēos et Aegyptios propter hæc
scelera animaduertisset? Nunq̃ enim auditū est, q̃ trans-
gressio iudicialium, aut ceremonialium præceptorū, quę
Israelitis tantū sunt data, reddiderit deum usq; eo infen-
sum gentibus, ut eas funditus deleteret. Nam quū illa ex
sola institutione uim obligandi habeant: certe illa pro-
hibitio, cuius transgressionem etiā in gentibus, idq; ante
legem tantopere abhominatus et auersatus est deus,
non potest esse iudicialis, sed plane moralis, utpote ipsi
naturę præscripto consona, et scripta in cordibus singu-
lorum, q̃q̃ impijs moribus, et scelestā consuetudine ob-
literata. Alioqui enim quēnam ea equitas foret, ut pœ-
nias, si fiat, quod nulla lege fieri phibetur? Deus enim
ut iniuste: ita nisi ob legis alicuius transgressionem pœ-
nire non solet. Aegyptij autē et Chananēi iam tū nullā
dei legem scriptam habebant, præter naturę legē, quę
scripta erat in cordibus ipsorum. Qz si quis hic dixerit
uocabula illa scelerum et abhominatiōnū, tum etiā pœ-
nas, et interminationes ad priores prohibitiones de ui-
tandis consanguineorū coniugijs, non attinere, sed ad
posteriores prohibitiones referri deberi: hic totius de-
cimī octauī capitis Leuitici statū diligenter consideret,
et quid sit in eo conatus legislator, et quomodo dispu-
tationis seriem sit partitus, ad extremū uero illud caput
cum uicesimo conferat. Sic enim intelliget haud dubie,
q̃ caput illud Leuitici uniuersum partim dissuasorium,
partim

partim didacticū sit. Dehortaturus enim deus populus
suū Iudaicū ab execratissimis moribus, et legitimis Aeg-
yptiorum et Chananeorū, primum intentionem pro-
ponit. Deinde uero ne populus rudis adhuc ob inscitā
legis ignoraret, a quibus morib⁹ et legitimis tēperaret:
ad docendū munus sese cōfert, et enumeratis sceleratissi-
morum morum formis, docet a quibus sit illis abstinē-
dum. Mox autem et hoc munere perfunctus, ad dissua-
dendi artificium pedem refert, et a prēdictis sceleribus
dehortatur, partim a suppliciorum metu, partim uero a
Chananeorū et Aegyptiorum exemplis: a quibus gra-
uissimas poenas se exigisse docet, q̄ istis sceleribus se, ter-
ramq; suam polluisent. Iam si hanc partē de posteriori-
bus prohibitionibus dūtaxat intellexisset legislator: sta-
tim a scopo suo excidisset, uelut oblitus quid in capitis
frōte proposuisset. Neq; sane ita multo minus indecore
fecisset: q̄ si ridiculus aliquis orator in initio dicēdi pro-
mitteret se ab omnibus uitijs in genere dissuasurū, mox
autem elusa auditorū expectatione, ab uno atq; altero
dehortatus solū, abiret. Intelliget uero et illud, q̄ dehor-
taturus hīc legislator a legitimis gentiū, uocet ea abhos-
minationes execrabiles: et ita eorū atrocitatem exagger-
ret, ut unū quoduis eorū censeat sufficere ad deturbā-
dum e sedibus suis Chananeū. Nunq̄ autē adulteriū,
aut peccatum contra naturam fuit legitimū apud eos:
sed ista incesta matrimonia. Quomodo ergo simul et de
istis nō intellexisse uidebitur, et ea abhominatiōis uo-
cabula, poenasq; huc p̄que referri debebūt? Certe uice-
simo capite omniū postrema est illa prohibitio, de nō

Leui. 20.

Isichius
et Raba-
nus super
18. et 20.
Guil. Pa-
risien. in
lib. de vi-
tijs & vir-
ca. de in-
cestu.

cedda uxore fratris, et ei statim subiungitur: Omnia hec
gentes fecerunt, et abhominatus sum eas. Vt ista de in-
dustria legislatorem miscuisse, atque confudisse par sit cre-
dere: ut intelligeremus, uidelicet et pariter execrabilia,
et ex equo supplicijs digna esse. Porro sanctis patribus,
qui in Concilio Toletano, et Agathensi prefuerunt, ui-
sum est hanc penam ad ista matrimonia incesta refe-
rendam esse. Denique Isichius, et hunc sequuti Rabanus,
Rupertus, et Guilielmus Parisiensis plane referunt ea
uerba, et penas ad preuaricationem etiam huius precepti.
Et sunt quidem in eam sententiam pleraque alia, a nobis
in superioribus adducta, tum sacrorum Conciliorum,
tum etiam summę autoritatis et fidei doctorum testimo-
nia: ut superuacaneum fuerit ea in re longius immorari.

PORRO naturalem rationem monstrare et conuin-
cere turpe et inhonestum esse ad uxorem fratris acces-
dere, uel illud facile confirmat: quod nulla unquam fere gens
tam fera, nemo omnium tam fuit immanis, qui non hoc
honoris, hoc officij, et reuerentie, fratribus et eorum ux-
oribus debere se intelligerent, ut ab eorum coniugijs ab-
stinerent. Multi legem hanc uiolarunt (id enim uitioso
hominum more effici solet, ut passim idolis sacrificent, oc-
cidant, furentur, incehantur, et omnia denique sacra pro-
phana impij temeratores conculant) omnes tamen hec
non esse facienda constanter arbitrantur: idque non le-
gibus humanis docti, sed insita et innata quadam natu-
ralis rationis uirtute, et lumine. Vnde enim alioqui in
gentilium poetarum, in historiographorum, et legislatorum
pene omnium monumentis tam multa de hoc generis
incestu

incestu, et pœnis ultricibus: quibus omnes gentes tam infandū scelus uindicare solebant? Et quis nescit, qui in ueterum historiarū, aut legum monumentis paululum uersatus sit, nō una in urbe, aut regione, hoc generis incestum infamem, et ignominiosum habitū: sed omni fere in loco, et apud ōnes homines uelut innaturalem quandā impietate damnatū fuisse? An nō Abimelech, iuxta naturę legem iustus, et a deo non mediocriter laudatus, putabat fieri non posse: ut Sara esset et soror et cōiux Abrahę? Qui quū modis omnibus conaretur celare, q̃ esset uxor sua: nihil illi efficacius ad id suppetebat, q̃ ut diceret eam esse sorore suā. Quę quidē responsio Aegyptijs, et Geraritis minime satisfacisset: si eandē sorore pariter et uxorē esse potuisset, arbitrarētur gentes illę. Sicut postulanti Gręco, An maritus essem, ineptē respōdere esse sacrificiū: quū illi iā exploratū esset, posse unū atq; eundē simul sacrificiū esse, et cōiugē. Sic Aristoteles philosophorū omniū facile princeps. Absurdū est, inquit, Socrate nō aliā ob causam coitionē cōsanguineorū uetuisse, nisi quia nimia uoluptas sit inde proventura: et nihil interesse, an pater sit, aut filius, aut fratres. Amare uero, inquit, nō uetuit, nec alios usus: quos esse patri ad filios, et fratri ad fratrem oīm deformissimū est. Ex historijs autē, et poetis audias, quāta ignominia laborēt Macareus, Caunus, Cydō, P. Clodius, quē Cicero incestus postulauit, M. Antonius impator, Ptolomeus Euergetes, C. Cęsar Caligula, Cōmodus imperator, Ptolomeus Philadelph⁹ frater Hipmestres, Cābises rex Persarū, q̃ suas sorores nefāda libidine uiolarūt. Nec leuis

Genes. 22.
Silius autē
historia ē
de Isaac
et Rebecca
ca. 26.

Arist. li. 2.
Poli. c. 2.

L. de epis
et cle. l. cū
qui.
L. de ince
stis nupt.
Lolla. 3.
Sācimus
igitur.

uis certe est illa ignominia, aut facile eluibilis: qua in his
storijis notantur Thereus rex Thracum, q̄ Philomenā
uxoris suæ sororem sit constupratus, Thiestes, q̄ cum
Europa fratris uxore, pariter et Pælopeia filia rem has
buerit, Aufilena, q̄ patruo se prostituerit, Hypermestra
q̄ concubitus fratris mariti per fraudem sit adsecuta,
tum etiam Flavius Domitianus, Theodoricus Francos
rum rex, Leucon, et Phillippus frater Alphonsi decimi
Hispaniarum regis: illi quidem q̄ fratrum suorum filias
corruperint, hi uero q̄ fratrum suorum uxores sibi copu
labant. Adde uero, q̄ Cæsarum prudentia putauit, q̄
naturale foedus nihil leui criminis permittat in his per
sonis suspicari. Quin et sacris ipsorum sanctionibus cau
rū, et edictū est, ne fratris uxorem, aut duas sorores quis
duceret, ne soluto quidē quoquo modo cōiugio: sed ab
incestis nuptijs uniuersi temperarent. Et ne dissimula
tione culpabili nefanda licētia corroboraretur: Visum
est etiā illis, ut et rescripta omnia, simul et pragmaticæ
formę, neq̄ non quęcunq̄ alię constitutiones prorsus
tollerentur, quę quibusdam personis Tyrannidis tem
pore permiserunt, ut scelesto contubernio matrimoni
nomen imponeretur, et fratris filiam, uel sororis, uel eā,
quę cum fratre olim nuptiali iure habitauerat, uxorem
legitimā turpissimo consortio liceret amplecti. Turpissi
mū autem semper iudicasse legistatores, ut quis ad ux
orem fratris sui accederet, hinc facile liquet: q̄ legem
hanc de incestis nuptijs, uarijs et grauissimis pœnis gēs
tes omnes pro suo quęq̄ ritu exigebant, dum incestas
foeminas interdum uiuas defoderēt, interdum liberum
mortis

mortis permetterent arbitrium, corruptores autem earum, partim confiscatis bonis relegarent, nec testari eos, aut successores liberos habere sinerent, partim uirgis in comitio ad necem cedi iuberent, partim clipeos eorum detrahi, et eradendos ubique titulos, abolendamque omnem memoriam eorum decernerent. Sed infinitum plane fuerit omnium incestorum uel nomenclaturam facere, uel inflicta legibus poenas, infamiam, odium publicum, et ignominiam persequi: quas non apud unam aut alteram urbem, aut gentem, sed ubique, quaqua pateret orbis, uel sustinebant, uel laborabant hi, qui ab hoc incesti genere non abstinebant. Porro fraterna coniugia naturali etiam iure interdicta esse, uel illud satis docet, quod receptissimi quique ecclesie doctores eiusmodi matrimonia per necessitatem excusent. Quid autem necessitatis preteritu excusare opus esset: siquidem suapte natura illicitum, malumque non foret? Sed audiamus Chrysostomum. Is enim, Vis, inquit, scire, quomodo aliquando licuit sorores habere uxores? Quomodo habuerunt Cain et Abel, Risan et Edodam: et non peccauerunt? Quia peccatum illud raritas hominum et necessitas excusabat. Postea crescente numero hominum, ipsum malum reuersum est in suam naturam, et cepit esse peccatum. Tunc autem remansit in usu, ut uni uiro liceat plures habere uxores: sed amplificato postea mundo, etiam hoc malum naturam cepit suam, et cepit esse peccatum. Diuus quoque Hieronymus palam innuit in his, quae supra ex eodem citauimus, quod natura adeo abhorreat matrimonium huiusmodi, ut ne factum quidem sit, ne tam abominando uocabulo pie aures

Chrysost.
in ca. pri.
stat. Do
milia, 1.

Hierony.
contra Hel
uidium.

M

grauiter

Aug. li. 15
de ci. c. 16.

grauiter offendantur. His accedit Augustinus. Quum enim genus, inquit, humanum post primam copulam uiri facti ex puluere, et coniugis eius ex uiri latere, marium foeminarumque coniunctione opus haberet, ut gignendo multiplicaretur, nec essent ulli homines, nisi qui ex illis duobus nati fuissent: uiri sorores suas coniuges acceperunt. Quod profecto quanto est antiquius, compellente necessitate: tanto postea factum est damnabilius, religione prohibente. Habita est enim illis ratio rectissima charitatis, ut homines, quibus esset utilis atque honesta concordia: diuersarum necessitudinum uinculis necerentur, nec unus in una multas haberet, sed singule spargerentur in singulos. Sed hoc unde fieret, tunc non erat, quum nisi fratres et sorores ex illis duobus primis, nulli homines erant. Fieri ergo tunc debuit, quod potuit, ut existente copia, unde ducerentur uxores, quae iam non essent sorores: non solum illud non fieret, ubi nulla necessitas esset, uerum etiam si fieret, nephas esset. Quod humano genere crescente, et multiplicato, etiam inter impios deorum multorum, falsorumque cultores sic obseruari cernimus: ut etiam si peruersis legibus permittantur fraternalia coniugia, melior tamen consuetudo ipsam malitiam exhorre licentiam, sicque aduersetur, quasi licere nunquam potuerit. Quum igitur hi tam sancti uiri peruersas leges appellent, quae fraterna permittunt coniugia, quumque his coniugijs falsorum deorum cultores nunquam usos fuisset, sed licentiam illam legis exhoruisse, denique quum primis hominibus id omnino non licuisset, nisi propter necessitatem affirmant: aperte sane constat huiusmodi coniugia suapte

suapte natura nequaquā licita fuisse, etiā eo tempore, quā
 non dum per legem Mosaicam essent interdicta. Quod
 alio etiā loco testatur Augustinus. Abraham enim, in-
 quit, eo tempore uiuebat in rebus humanis, quo quidē
 iam fratres ex utroq; aut ex altero, uel altera parente
 natos coniugio necti non licebat. Isichius etiam super
 Leuiticū. Tolerabile, inquit, a multis putabatur, ut fra-
 tres sorōres ducerent, quia Abrahā de Sara dicebat: Sor-
 sor mea est ex patre, et non ex matre. Quod quidē nō
 omnino sic est, sicut habere putatur historia. Nam eos,
 qui de Thare patre Abrahę geniti sunt, Moses enarrās,
 nusq; Sarę mentionem fecit. Qz si sorori suę Abraham
 nuplir, ante tamen q̄ cognosceret deum. Malū est ergo
 sororibus, coniugij locietate misceri. Quare uel hoc etiā
 autore constat, fraterna nō licuisse coniugia ante legē,
 nempe tempore Abraham, qui plusq; . 430 . annis, le-
 gem præcellerat. Sic Methodius, et Beroius, qui dilu-
 uij causas enumerantes, dicūt unam fuisse. Alter quidē
 q̄ fratres cū sororibus turpiter congregerētur. Alter q̄
 filij Cain ceperunt abuti uxoribus fratrū in fornicatio-
 nibus nimis. Sed non est, ut omnibus, qui in hac par-
 te a nobis stant, autoribus recensendis immoremur.
 Certe si non hi solum, qui tanta cecitate obducti erāt,
 ut unū deum colendum non intelligerent: intelligebāt
 nihilominus a sororijs nuptijs naturę horrore abstine-
 dum, et easdē semper exosas habebant, atq; damnabāt,
 uelut execrabiles, et incestuosas, uerū etiam sanctissimi
 quicq; ac integerrimi scripturę interpretes idē suis scrip-
 tis nobis testentur: luce clariūs euadit, prohibitiones

Aug. cō-
 tra Fau-
 stū. lib. 22.
 ca. 35.

Methodi-
 us Epus
 de causis
 diluuij.
 Beroius
 li. 1. de an-

Leuitici
18. et 20.

35. q. 2. ca.
Nullū/et
c. Ductā
lex/et ca.
Si vir/et
ca. Sane.
et 35. q. 5.
c. Porro.
et 35. q. 8.
c. Nec sū
lubriter/

has a naturali lege introductas, et naturalē quidem le-
gem ac rationem per legem, et uerbū dei excitatā, pres-
scribere, et dictare talē coniunctionem, ut innaturalem
quandā impietatem omnino fugiendam, et abhorren-
dam. Si dixerit hic aliquis, ut donemus hæc uera esse
de fratrum et sororum coniugijs, longe tamen aliam ra-
tionem esse de uxoribus fratrum: sciat hic se uehemen-
ter hallucinari. Nam si contra naturę legem est, ut quis
ducat germanam sororem, q̄ per naturę legem eius tur-
pitudinem reuelare non liceat, qui autem uxore fratris
ducit, fratris turpitudinē reuelat: certe et legem natu-
rę uiolabit, qui uxore fratris sibi matrimonio copulat.
Id ut ante satis luculentum fecimus: tamen et illud as-
pertissime conuincunt hæc duo. Nempe quoniam affi-
nitas non minus impedit matrimoniū, q̄ consanguis-
nitas, et quoniam patrem suum eo nomine ignominia
afficit. De priore si quis dubitet, intelligat illud uel ex
hoc solo uerissimū esse, q̄ non solū diuina lege tot per-
sonę in affinitatis linea excludūtur a matrimonio, quot
sunt exclusę in linea consanguinitatis: sed etiam eccle-
siastica sanctio coacta est, matrimoniij limites in utraq̄
linea parī gradu constituere. Istuc autem palam liquet
ex autoritate non solū Iulij et Gregorij summorū Pon-
tificū, tum etiam diui Augustini, et Isodori, quorū dicta
in Canone recepta habentur: uerū etiam Abbatis, et or-
mnium fere scribentiū in caput Pitatium, et ca. Quum
ad monasteriū de sta. mona. et ca. Non debet, de cons-
sang. et affin. Qz si nō eadem sed maior esset causa, cur
consanguinei arcerentur: tam prudentes sane legislato-
res

res arctiore uinculo eosdē adstrinxissent, ac non eodem
prorsus gradu. Nunc autem quū una et eadē prohibi-
tio legis diuinę omnes pariter tā consanguineos, q̄ as-
fines in primo gradu et primī generis complectatur, et
q̄ tam de iure diuino q̄ canonico, ita ab uxoris, sicut a
uirī consanguineis abstinendū sit, eo q̄ propter carnis
unitatē hoc nephas sit, iuxta illud: Erunt duo in carne
una, et q̄ utraq̄ parentela cōmunis illis censenda ue-
niat: certe nō aliter habenda est uxor fratris, q̄ germa-
na soror, quoad prohibitionē, sicut non aliter nurus, q̄
filia est deputanda, quod dixit Augustinus. Posterius
item illud uerissimū esse, apertissimū est. Nam qui du-
cit uxorem fratris, carnē patris sui in cōubiū assumit.
Id quod palam est, esse contra ius naturę. Quū enim
uir et uxor sint una caro: certe qui uxore fratris etiā car-
nem fratris assumit, frater autem caro est patris, et ma-
tris propius q̄ utriusuis soror, utpote eorū filius. Si igitur
amitam, aut materterā ducere, aut certe uxorem pa-
trui, uel auunculi (quę tibi affinitate cōiungitur, et qui-
dem in secundo dūtaxat gradu) iure diuino et naturali
prohibitū sit: multo magis profecto innaturale fuerit
ducere relicta fratris. Tāto enim maior debet esse pro-
hibitio: quāto magis appropinquatur stipiti et carnis
unitati. SED satis sit hic testimoniorū, quibus osten-
dere debebamus, has prohibitiones Leuiticas, de non
ducendis uxoribus fratrum, a naturali ratione proficisci.
Nunc superest, ut iuxta cōmunis iustitię, siue uirtutis
regulam, ab eadē ratione dictatas doceamus. Id autem
et partim iam ante fecimus, et nunc idem fusius tradis-

turi sumus. Nam quū illa regula ea tantum præscribat, quę in moribus hominū simpliciter bona, mala, recta, iniqua, iusta, aut iniusta, propter se, et consequutionem felicitatis eternę suscipienda, aut fugienda sunt: nemo certe non uidet ea esse eiusmodi, quę in Leviticis istis legibus prohibentur. Primū enim ad formandos mores pertinet. Mores enim hic appellamus externas hominum fūctiones, pariter et affectus humanos internos, quicūq; a uirtutib⁹ moralibus profiscūtur: quos quisquis præstiterit, hic bene uiuere, bene agere, et uere bonus homo dicetur. Iam hę Leviticę leges nō solū ad castitatem, sed etiam ad pietatē pertinent: per quā (definīto-
re Cicerone) patrię, parentibus, sanguine coniunctis, et omnibus omnino hominib⁹ suū officiū, et diligentē cultū tribuere monemur. Id facile declarat prima illa matrimonij lex, nempe: Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea, propter hoc relinquet homo patrē et matrē et adhærebit uxori suę. Quod et si alij ad cohabitationē, alij uero ad affectū trahant: nobis sane illa duo potissimū hac lege præcepta fuisse uidentur, nimirū ut maritus coniugī inseparabiliter adhæreat, Et ne quis filius cū matre, aut filia cum patre coniugium ineat. Sed propter hoc, id est, quoniam ea matrimonij uis est et energia, ut arctissima et sanctissima necessitudine adglutinet inuicem marem et fœminā, et unum corpus, unā carnem ex disiunctis his efficiat: igitur relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suę, id est, ab ipsorum coniugio temperabit, nec reuelabit turpitudinem et ignominiam ipsorum, contra matrimonij sanctitatem

Genes. 2.

tatem, et castimoniā, contraque naturalē pudorem, ac reuerentiam, quę illis debetur. Nam quū hī iam pridem sanguinis uinculo sunt coniunctissimi, quos alio etiam affectu, alio pudore, ac reuerentia prosequi debere ipsa natura nos docuit: certe si sese matrimonio iungerēt, et instituti matrimonij ratio optimo fine suo frustraretur, et genuinus ille naturę pudor, uerecūdia, et honor præter omne etiam decorum, uiolaretur. Hanc autem ipsissimam rationem, et consiliū harum etiam Leuiticarum prohibitionū fuisse, plane arguit illud, quod causam eis subiūgit dominus, nempe: Quia turpitudine patris tui est, turpitudine fratris tui est. &c. Vt si queratur, quamobrem non liceat, nouercā uxorem ducere, et turpitudinem eius reuelare: respondetur, quia eius turpitudine, est patris tui turpitudine, ut quę sit una caro, unū corpus cum patre tuo. Qz si rursus queratur, cur non liceat patris turpitudinē reuelare: respondetur, q̄ is sit tibi sanguine cōiunctissimus, quē in primis reuereri decet et honorare, cōtra autem ignominia afficere impiū sit, et nefādū. Id plane iudicarūt Sem et Iaphet, qui ante omnē legē præscriptis naturę docti, ne uiderent uerenda patris sui, pallium imposuerunt humeris suis, et incedentes retrorsum, operuerunt uerenda patris ipsorum, hincque benedictionem reportarunt, Cam uero maledictionē. Ad eundem modū et exigendę sunt illę prohibitiones de uxore fratris. Nam quū fratris uxor sit una caro cū uiro suo, qui est una caro cū fratre, sequitur, q̄ frater, et fratris uxor, non sunt duo, sed una caro, et per consequēs, q̄ matrimonio iungi non possint, quum requiratur

Genes. 9.
Duc autē
pertinet &
busto. Ru
ben Gen.
49. sup q̄
vide Di
genem.

requiratur, q̄ ante matrimoniū sint diuersa caro, et per
matrimonium iam non sint duo, sed una caro. Nam si-
cut matrimoniū prohibetur inter personas consanguis-
neas et affines, inter quos est naturalis amicitia, ipso na-
turæ instinctu contracta, quæ matrimoniū adminiculo
ad sui corroborationem non indiget (sed illę personę a-
lienę, et a sanguine suo extraneis coniungi debent, ad
dilatandā amicitiam, et charitatem, ut qui antea nullo
singulari fœdere sibi inuicē obligabantur, matrimoniū
iure amici et chari fierent, in qua amicitia et charitate
consistit coniunctio animorum, et unitas uoluntatum)
ita prohibetur matrimoniū inter personas consanguis-
neas et affines, q̄ necesse nō sit matrimoniū inter ipsas
contrahi, ut una caro fiant. Sed ipsę personę alienę, et
a sanguine suo extraneis copulari debent, ad unitatis
carnis propagationē: ut qui ante nullius carnalis con-
iunctionis uinculo naturaliter sibi mutuo obligabātur,
iam per matrimoniū fiant una caro, ex quo resultat cō-
iunctio, et unitas corporū. Etenim per carnalē coniu-
ctionē uir et mulier unū corpus efficiuntur, et per ma-
trimoniū hī, qui duo fuerant, iam non sunt duo, sed us-
na caro. Quam rationem etiam Christus in euangelio
non abrogat, sed renouat, inquiens: Itaq; iam non sunt
duo, sed una caro. Ex quibus liquido cōstat illā legem
Geneseos non uideri positam quāsi regulā concessionis
matrimonij in cæteris gradibus: sed ut doceret potius
inter coniuges indiuiduā et indissolubilem carnalis uni-
tatem intercedere. Et eam quidem (quū sit etiam inter
parentes et filios, inter quos etiam natura censetur idē-
titas

titas personarū) principaliter impedire matrimoniū in-
 ter eos, uniuersaliter autem in alijs gradibus matrimo-
 niali coniūctioni naturaliter repugnare. Hęc autē pros-
 hibitio ratione unitatis carnis q̄ longe porrigatur, pe-
 tendū est ex ipsa lege Leuitica. Qz q̄ enim (autore Sco-
 to) etiā post multiplicationē humani generis si stetissēt
 in innocentia, deus alios gradus ultra primū prohibu-
 isset (nihil enim fere mortalibus perinde necessarium, q̄
 noscere naturales cōtrahendi leges matrimoni) nusq̄ ta-
 men in ueteri testamento deus eosdem sic explicite prę-
 scripsit, et q̄ late pateant illorū limites, et quas personas
 natura in nuptiali foedere abhorreat indicauit: ut in Le-
 uitico. Vt ad illud autem, unde digressi sumus, recurrat
 oratio: Certe si castitatis est, si pietatis est, non reuelas-
 re turpitudinē uxoris fratris tui, si hoc officiū, si hunc
 honorē, et reuerentiā illis deferre, si incestę libidinis tue
 affectū erga eas cohibere, et manus tuas a tam foedo, et
 abhominando opere continere, te iubeāt leges istę Le-
 uiticę, deniq; si ad christianā charitatem latius propa-
 gandam uehementer conducant (utpote quę ea una re
 potissimū crescit, ac dilatatur: si inter eos amicitia coe-
 at, qui non alio charitatis uinculo iampridē copulan-
 tur) necesse plane fuerit fateri eas regulas ad formādos
 mores accōmodas esse, et secundum cōmunis iustitię,
 siue uirtutis pręscriptū dictatas, et ad moralium uirtu-
 tum actus, officiaq; pertinere. Prohibent quidem illę,
 ne reueles turpitudinē et ignominiam uxoris fratris tui
 (quod et in Chananęis et Aegyptijs dominus dānat) q̄
 si reuelaueris, regulam statim ordinēq; uirtutis peruer-

Scotus i
 4. sen. diff
 40. q. 1.

N

tisti

tisti, et lex naturę, ratioq; naturalis q̄ primum fuerint
per dei legem illustratę, reclamabunt, et ipse quidem sim-
pliciter malus, impius, et incestus uir dicaris oportet.
Quis enim negabit, quin in cōmunis iustitię, siue uirtu-
tis regula cōprehenduntur pietas, castitas, pudicitia, con-
iugiorum sanctitas, puritas, naturę uerecundia, pudor,
reuerētia erga propinquos, charitatis propagatio? Quę
omnia his statuendis prohibitionibus haud dubie cau-
sam dederunt: et sunt propter se honesta, propter se ex-
petenda, et ad consecutionem eterne felicitatis promo-
uent. Q̄q; sane et alię permultę rationes morales sunt,
quas partim ab ipsa matrimoniј ratione, ut sunt matri-
moniј dignitas, repressio cōcupiscentię, partim a deco-
ro, partim a ceteris circūstantijs sumas, quę his prohi-
bitionib⁹ statuēdis causam haud dubie prębuere. Sed
non est, humane infirmitatis altius in dei legū omniū
auctoris, cōsilia penetrare: et nobis sane causam hanc iā
dudū uicisse uidemur. Nam si hęc legē, nempe: Propter
hoc relinquet homo patrē et matrē. &c. naturalis ratio
dictauit, quēadmodū certe dictauit, idq; in paradyso, et
ante peccatū, Si, inquam, eā dictauit, atq; adeo iuxta cō-
munis iustitię, siue uirtutis regulā, nēpe ppter eas cau-
sas, quas supra citauimus, pręscripsit: certe et Leuiticę
illę singulę, quę plane eandem moralem rationem insti-
tutionis suę habent, nempe sanguinis proximitatem, et
ad castimonię, pudicitię, aliarumq; uirtutū officia, quib⁹
homo simpliciter bonus redditur, rite exercēda ua-
lent: similiter sane a naturalis rationis dictamine pro-
fectę et consistere dicentur. Adeo quisquis has leges
Leuiticas

Leuiticas prudens, et sciens, priuataq; libidini inserviēs
 uiolauerit: necesse est, ut idem publice putetur diuina
 pariter et humana contēnere, ut nec illum ulla premia
 ad pietatē excitare, sed nec ulla tormēta supremi iudicii
 a flagitijs absterrere possint. **P O S T R E M O** quū Le-
 uiticę istę phibitiones a deo institutę sint, et prescriptę
 Iudæis partim quidē ut libidini aditus præcluderetur,
 et naturales quidā limites matrimonialibus copulis sta-
 tuerentur, modusq; aliquis pudori ac castitati poneretur:
 partim uero ut hac ratione charitas longius propa-
 garetur (est enim maris et fœminę legitima copulatio
 charitatis seminariū, quod dixit Augustinus) nemo sa-
 ne pie sentiēs crediderit eas leges a Christo in noua le-
 ge abolitas fuisse, sed pristinas obligationis uires pers-
 petuo retinuisse, etiam si nulla unq; alia lege statutę fu-
 issent. Nam quū totius legis euangelicę scopus, perfe-
 ctio, et finis sit charitas, quū lex euangelica sit lex amo-
 ris, et charitatis, quū Christi cura huc potissimū specta-
 uit, ut charitatem in nobis ampliaret, quū Christus ip-
 se mandauit, ut iustitia nostra Scribarū et phariseorū
 iustitiam superaret, iustitia, inquam, iustī et pudicitia:
 plane si Christus nos ab harum tam sacrarū uinculis le-
 gum eximeret, ita ut nullas hodie uires in christianos
 haberēt, quū uires olim in Iudæis habuisse inficiari nō
 possimus, præter alia nimis absurda, duo hæc in primis
 sequerent, Alterū q; lex uetus, et eius autor Moyses lōge
 perfectiores forent Christo, et lege noua, Alterum q;
 Christus ipse laxiores nobis, q; eius spiritu uiuimus, ha-
 benas ad libidinē pmisisse merito uideretur, q; olim per-

Aug. li. 15.
de ci. c. 16.

Matt. 22.
Marci. 12.
Rom. 13.
Galat. 5.
Jacob. 2.
Mat. 5.

Dat. 5.

Vide Al-
phadrū . q.
28. mēbro
3. Arti. 1.

August.
contra
Fauftū.

carualibus Iudeis. Quotum utrūq; absurdissimum esse palam fuerit: quū nihil sit institutū a Mose, disponens immediate ad aliquam uirtutē, uel moralem perfectionem, quod non ab ipso Christo, aut explicite, aut implicite preceptū, aut confirmatū est in lege euangelica. Hoc autem apertissime docent, quotquot illud Matt. Non ueni soluere legem, sed adimplere, cōmentantur, et exponunt. Hi enim omnes quasi uno ore, uno spiritu in hoc consentiunt q; sicut Christus legem nullā figuralem prorsus euacuauit, sed potius impleuit, idq; per terminationem, per exhibitionem, et per manifestationem: sic et moralia omnia impleuit tum quantū ad perfectā boni cognitionem, tum quantū ad executionem, tum etiā quantū ad releuationē post casū. Siue, quod alijs uerbis subindicat Scotus, Christus nō euacuauit legem moralem Mosi, sed tantum explicauit, et explauit Mosen copiosius, q̄ Iudei intellexerāt, et addidit perfectiora quædā salutis remedia, q̄ Moses. Sic enim diuus Augustinus. Quoniam, inquit, Iudei non intelligebant homicidium, nisi peremptionem corporis humani, per quam uita priuaretur, et quoniam putabant tantūmodo corporalem cum scemina illicitā conjunctionem uocari mœchiam: aperuit Christus, et docuit omnem iniquū motū ad nocendum fratri in homicidij genere deputari, et omnem iniquam concupiscenciam mœchiam esse. Rursum quoniam lex preuaricationis reatu superbos deuinxit, augendo peccatū, quum iubet, quod adimplere nō possunt: ipsius legis iusticia impletur per spiritū et gratiam Christi. Quia uero sub gratia

gratia positus in hac mortali uita difficile est omnino im-
plere, quod in lege scriptum est: Non concupisces, Chris-
tus per sue carnis sacrificium sacerdos effectus, impetrat
nobis indulgentiam, etiam hic adimplens legem, ut quod per
nostram infirmitatem minus possumus, per illius perfectio-
nem recuperetur, cuius capitis membra effecti sumus.
Cui sententie subscribit et diuus Irenaeus. Quod enim do-
minus, inquit, naturalia legis precepta, per quae homo
iustificatur, quam etiam a legis datione custodiebant, qui
fide iustificabantur, et placebant deo, non dissoluit, sed
extendit, sed et impleuit: ex sermonibus eius ostenditur.
Dictum est enim antiquis: Non moechaberis, ego autem
dico uobis. &c. Omnia enim haec, inquit Irenaeus, non con-
trarietatem et dissolutionem praeteritorum continent (sicut
qui a Marcione sunt, uociferantur) sed plenitudinem
et extensionem, sicut ipse ait: Nisi abundauerit iustitia
uestra plusquam Scribarum et Phariseorum. &c. Quid autem, in-
quit Irenaeus, erat plus? Primo quidem non tantum in
patrem, sed in filium eius iam manifestatum credere, post
deinde non solum dicere, sed et facere, Postremo non tan-
tum abstinere a malis operibus, sed etiam a concupiscen-
tijs eorum. Haec autem non quasi contraria docebat, sed
adimplens legem, et insigens iustificationes legis in no-
bis. Quod enim precepit non solum a uetitis per legem,
sed etiam a concupiscentijs eorum abstinere: non contra-
rium est (quemadmodum diximus) neque soluentis legem,
sed adimplentis et dilatantis. Quia igitur naturalia om-
nia precepta communia sunt nobis et illis: in illis qui-
dem initium et ortum habuerunt, in nobis augmentum,

D. Irenaeus
lib. 4.
cap. 27.

Mat. 5.

Aug. con-
tra duas
epist. De
lagianor
li. 3. ca. 4.

Marcus
Marul⁹
Euangel.

Tho. 1. 2.
q. 90. 4.
Arti. 3.

et impletionem perceperunt. Assentire enim deo, et se-
qui eius uerbum, et super omnia diligere eum, et ab om-
ni mala operatione abstinere, et quęcunq; talia com-
munia utrisq; sunt, unum et eundem ostendunt deum:
qui ut ista primū instituit, ita nec postea unq; dissoluit,
sed adimpleuit, extendit, et dilatauit in nobis. In quem
sensem scribit et Augustinus. Profecto, inquit, ueterē
illam dei legem, quę ad pietatem bonosq; mores perti-
nentia prescripsit, non solum illi tunc populo, uerū etiā
nunc nobis ad instituēdam recte uitā necessariam ne-
mo dubitauerit. Quis enim, inquit, dicturus est, nō ad
nos pertinere, quod scriptū est in ueteri lege, ut alienū
quodcunq; perditum quisquis inuenerit, reddat ei, qui
perdidit, et alia multa similia, quibus pie, recteq; uiuere
discitur, maximeq; ipsum decalogū, qui duabus illis ta-
bulis lapideis cōtinetur? Quis enim tā impius est, qui
dicat se ideo nolle custodire ista ueteris legis precepta,
qā ipse est christianus, nec sub lege, sed sub gratia cōsti-
tutus? Cui subscribit et Marcus Marulus Euangelista-
rius. Quidquid, inquiens, in lege ad uitę, morūq; insti-
tutionē spectat, sicut ueteribus, ita et nouis hominibus
est obseruandū, et cum Euangelio cōmunicandū, ac de
utriusq; scripturę moralib⁹ preceptis cum psalmista dis-
cendum; Eloquia domini, eloquia casta, &c. Nec caret
sane equissima ratione, cur ueteris legis precepta mor-
alia durēt adhuc, et Christianos illis obnoxios teneāt.
Nam quum cuius hominī naturalis quędam propen-
sio et inclinatio indita sit ad hoc, ut agat secūdam uir-
tutem (Inclinatur enim unūquodq; naturaliter ad eam
operationem

operationem, quæ sibi secundum suam propriam formam potissimum conuenit, sicut ignis ad calefaciendum) quumque ratio, siue anima rationalis sit propria, et essentialis forma cuiusque hominis, ea autem tantum dictat, et præscribit facienda, quæ secundum se ad rationem uirtutis pertinent (dictat enim hoc naturaliter unicuique propria ratio, ut uirtuose agat) plane quum omnia præcepta moralia (quotquot in ueteri testamento eiusmodi sunt, qualia supra descripsimus) nihil aliud, quam actus uirtutum moralium præcipiant, quibus anima humana non solum ad deum, sed ad proximum quoque se referre habeat, Christus aduentu suo eadem non euacuauit. Sicut enim gratia præsupponit, imo perficit naturam: ita et Euangelium naturales sane leges nunquam antiquauit, sed stabiliiuit, et perfecit, et ad pristinam naturæ integritatem omnia reuocauit. Ita ut quæcunque ueteris legis moralia præcepta, cum lege naturæ, quam Paulus scriptam dicit in cordibus nostris, consentiunt: perpetuo quidem maneant, et maneant sua autoritate, nec quisquam Christianorum sit illis solutus, sed omnes, quantum ad carnem, et obseruationem ipsorum, necessario eisdem sint subiecti, etiam si nulla unquam alia humana lege statuerentur. Omnes enim ueteris testamenti leges, quæcunque legi naturæ, et uirtuti sunt consonæ, nec manum solum, sed et animum cohibent: quomodo in Christianorum mores non sunt recipiendæ? Absit sane, ut Christianus ea coniugia ineat: quæ (ut supra Augustinus notauit) etiam Barbarorum seuitia propter morum honestatem, semper est derestata.

Roma. 2.

Quod

Matt. 19.
Marci. 10.
Luce. 16.
1. Cor. 6.
& Ephe. 5

Act. 10.
et. 11.

Quod usq; adeo exhorruit Christus, ut conatus potius uideatur, matrimonij foedera ad pristinum illum naturæ conditæ statum reuocare. Hinc enim matrimoniū reuocauit ad unitatem uxoriā, et uinculū indissolubilitatē: Quia, inquit, sic erat ab initio. Facturus etiā (siquidē id præsens exilij nostri misera conditio passa fuisset) ut inter maritales amplexus nulla foret turpitudine, et, quēadmodū in ipsa rerū origine factū testatur Augustinus, ut nuptiæ omnes nostræ paradisi felicitate dignæ, et diligēdam prolem gignerent, et pudendā libidinem non haberēt. Ad hæc quorsum attineret, ut Christus ipse leges Leuiticas antiquaret, quas statim inspiraturus erat primitiue ecclesiæ patribus, iussurusq; ut ipsas denuo conderent? An nos a diuino iure Christus eximere noluit etiam in his rebus; quæ tam euidentem uirtutis rationē habent, ad quas ecclesiasticis sanctionibus nos statim adstrictos esse iuberet? Et cur tandē sacrosancta ecclesia ista fieri prohibuit, nisi quia uehementer turpia, inhonestā, immūdaq; esse iudicauit? At unde discerni potest mundum ab immūdo, uel honestum a turpi, nisi ex præceptis dei? Si enim ecclesia uetuisset eiusmodi matrimonia, et ueluti immūda iudicasset non aliā ob rationē, q̃ prius in ueteri testamento nomine ceremoniarū uetita essent, ut delectus ciborū, dierū, et locorū, et similia: liceret ei obijcere, quod est in actis apostolorū. Tu ne immundū dixeris: quod deus purificauit. Quū autem harū prohibitionū Leuiticarū finis intentio, spīritus, uita, ratio, adhuc apud christianos uigent, et in cēlo scripta in eternum permanent: non debet sane Christianus qui

qui longe plenius, ac perfectius, q̄ Iudæus agnoscit, et
 proficitur fidei, spei, et charitatis charismata) hæc minus
 profiteri ex fide, et spiritu: q̄ Hebræi olim ex lege et li-
 tera. Absit enim, ut sacra illa charitatis inter cōsanguī-
 neos necessitudo, ut inuolabile illud matrimoniū uin-
 culū, deniq; ut indissolubilis ille nexus, et energia uiuē-
 ueritatis et rationū, quæ naturaliter ad bonū mouent,
 minus sancta, minus mūda, minus impolluta, minus il-
 libata, casta, et obseruanda apud Christifideles habe-
 antur: q̄ olim fuerant apud gentes et Iudæos. Absit ue-
 ro, ut christiani spiritus libertatem in carnis spurcitiā
 cōmutēt. Si enim refugientes cōinquinatōnes mūdi, in
 cognitionem domini nostri et saluatoris Iesu Christi,
 his rursus implicati superantur: facta sunt eis posteria
 ora, deteriora prioribus. Melius enim erat illis, nō co-
 gnoscere uiam iustitiæ: q̄ post agnitiōē retrorsum con-
 uerti ab eo, quod illis traditū est sancto mandato. Certe
 si filius Noe non effugerat reuelatiōē turpitudinis
 patris, si nec ipsi Aegyptij, aut Chananei effugerāt re-
 uelatiōem turpitudinis proximorū sanguine (ut quos
 terra per diuinū iudiciū euomuit) quo pacto poterit
 Christianus irā dei effugere, si ista perpetraverit: Hoc
 enim scitote intelligentes, q̄ omnis fornicator, aut im-
 mundus non habet hereditatē in regno Christi et dei.
 Neq; sane est, quod sciscitētur a nobis aduersarij, si etiā
 defuncta Synagoga, uiuere uoluit Christus Leuiticas
 prohibitiones, cur eas in Euangelio minime expressit.
 Igit̄ enim nō expressit, quoniā uidelicet easdē ppetuas
 fore iam olim sancierat, dū istiusmodi incestus abhor-

O

ret,

Galat. 5.
 2.1. Pet. 2.
 2. Pet. 2.

Genes. 9.

Leuit. 18.
 et. 20.

Ephef. 5.

Leuit. 18.
et. 20.

Mat. 5.

Scotus.

Hiero. in
expositio.
Amos p-
phetc. c. 2

ret, execraturq; non in Iudeis solum, uerū etiam in gen-
tibus, multo magis insinuās se in Christianis eadē de-
testaturū: et quoniā palam iussit in Euāgelio, ut iustitia
nostra Scribarum ac Phariseorū iustitiam superaret, sic
canonem generalem cōdens, ne ulla in re carnali popu-
lo inferiores, sed ut omni quaq; superiores, qui Christi
ano nomine cēsemur, euaderemus. Neq; uero quidquid
disertis uerbis in Euangelio non est sancitū, diuino iure
prohibitū non censebitur. Nam et Apostoli multa ins-
uulgarunt ab ore Christi accepta, quę non sunt scripta
in libro noui testamenti: et ipsa Ecclesia catholica mul-
ta recipit pro legibus iuris diuini, de quibus ne uerbum
quidē legitur in nouo testamento, quale est illud, q; cō-
fessio nullo casu sit detegēda, et similia. Sic enim et Sco-
tus probat confessionem auricularē esse iuris diuini, nō
quia scripta sit expresse in nouo testamento, sed magis
quia ostendī nō possit, quando primū fuerat instituta.
Heticū plane fuerit pronūciare, nihil esse iuris diuini,
nisi quod in nouo testamento digito indicare queas.
Hac enim ratione tollenda essent sacramēta, sola q; cō-
stitutione humana recipienda. Neq; uero ulla mentio
in nouo testamento sit de prohibitionē matrimonij in-
ter socerū et nurum: quod tamen iure diuino prohibi-
tum esse autor est Hieronymus. Atq; si hic quoq; con-
stare sibi uolunt aduersarij, sceneremur ergo, et demus
pecuniam menlarijs, et cū usuris rursum exigamus illā,
plures simul uxores habeamus, et cum omni iumento
conēbamus, nec decimas omniū fructuū pendamus sa-
cerdotibus, sed nec eisdē scelera confiteamur nostra, nec
ascendamus

ascendamus ad illos, quoties ambiguū inter sanguinē
et sanguinem, lepram et leprā iudiciū uertitur, negemus
reddere preciū et mercedem laborū ei, cuius operas
cōduximus, negemus reddenda uota. Siquidem horum
nullū in Euāgelicis, aut Apostolicis literis expresse
iubetur, aut prohibetur: sed ad horum obseruationem
prestandam prophetarū literæ citantur, et allegantur.
Sed istis libertatis Euangelicæ aduersarijs facile imposuit,
q̄ noui testamēti et ueteris, legis et Euāgelij, Christi
et Moſis discrimen ignorarent, quę si probe cognita
tenuissent, non fuisset, q̄ hac in re tam fœde hallucina-
rentur. Contra autē non excussa, et perpensa satis: ui-
demus erroris materiam fuisse, existimantibus quiduis
licere Christianis, quod nouo instrumento expresse nō
caueretur. Quo errore circumuentū arbitramur illū Co-
rinthium, qui nouercam suam acceperat. Nam quū li-
bertatem a lege Moſaica ab Apostolis cōmendatam, et
depredicatā audisset, nulla autem Euangelica lege pro-
hibitū sciret, quo minus quamlibet uxorem liceret sibi
copulare: abusus statim ea libertate, contra legem Leuiti-
cam duxit uxore patris sui. Sed est iustissime a Pau-
lo condemnatus, nō solū q̄ legem Moſaicam uiolasset,
quæ sola id prohibuerat, sed etiā q̄ immorigerus esset
honestati ipsius nature, quā Euangelium semper proba-
uit, et turpissimę licentię inter Christianos pestilens ex-
emplū foret, quale adeo inter gentes nature reuerētia
obtinuerat, ne cōmitteret. **ET HACTENVS** quidē
optime lector, indagādę, cōfirmādęq̄ ueritatis studio,
sacra diuinarū literarū penetralia pia religione ingressi,

i. Cor. 7.

ab ipsarū rerū finitione, atq; adeo ab ipsa propositi nostri substantia argumenta, quæ ad præsentē materiā nostro iudicio maxime cōducere uidebātur, desumpsimus. Vnde plane intelligas optime lector, prohibitiones illas Leuiticas de non ducenda uxore fratris diuinas, atq; adeo morales leges, non iudiciales esse. Quippe quæ habeant in se rationem naturalem, e penetralibus nature a primordio erutam. Ostendimus enim diuina auctoritate, ut ab optima mente, ita et optima sane ratione, ac non nisi castitatis potissimū, naturalisq; pudicitie, et aliarū uirtutum studio institutū fuisse, ne quis uxorem fratris sui ducat. Ostendimus, q̄ innaturale, immundū, abhominabile, et Christiano homine prorsus indignū sit, in eo gradu matrimonia cōtrahere. Ostendimus, q̄ uehementer contra pietatis ordinem, et cognominum, familiarūq; religionem, pariter et charitatis propagationem id pugnet. Ostendimus aurium sanctitatē id ab horrere, nec terre posse. Ostendimus præter hominum in hac uita graues ultiones, æterni etiā ignis pœnam eos manere: qui hoc perpetrare non uereantur. Quibus manifestū haud dubie euadit, has leges diuina et moralia præcepta esse: utpote quæ iubent ea honesta, et prohibent ea turpia, quæ naturalis hominum ratio lumine uerbi dei illustrata, iuxta iustitiæ, siue uirtutis regulam ac præscriptū dictat facienda, aut uitāda, et sic ex ipsius dictamine efficaciam habent, etiam si nulla unquā alia lege statuerentur.

Ca. VII. I AM QVVM publicus omnium scriptorū, et diuinarum pariter ac humanarū legum interpretum, præsertim

tim qui Ecclesię iudicio recepti sunt, consensus obtinuerit, q̃ precepta omnia moralia diuinę legis sacrosacta etiamnum durent, et de iure diuino ita necessariā obligationem habeant, ut Ecclesię potestati non sublint, nec quisq̃ deo inferior corū rigorem relaxare, et quos uelit, ei de solvere possit: manifestū plane fuerit, q̃ nullus Papa poterit per dispensationem licitum facere, ut quis relictam fratris sui accipiat uxorem, cuius prohibitionem diuinā et moralem legem esse iam antea ostēdimus. Horum autem utrunq̃, ut aduersus omnes omnium calumnias ualidius adhuc cōsistere queat: nos alijs etiam argumentis et autorū testimonijs paulo fusius explicare, et cōfirmare tentabimus. Qua in re pene ipsa multitudo obruimur, ut unde potissimum ordiamur, interitū sit. Sed esto sane illud primū, nepe q̃ precepta omnia, quę de diuino, et morali iure exiguntur, sub simplici necessitate salutis obligēt. Talia enim precepta sic mentem legislatoris dei exprimunt, sic præcisa regula, et præscripto cōmunis iustitię (quę ad formandos in publicū mores, et uitam humanā a iustissima, atq̃ optima uoluntate dei profecta est) nituntur, sic et in ipsissima deniq̃ uirtutis ratione continentur: ut nullus casus incidere, aut absq̃ absurditate cōfingi possit, quin si aliter fiat, q̃ illis præcipiatur, aut nō impleatur id quod iubent, statim et ipsius dei menti, ad publicā potissimū salutem respicienti, cōtraueniamus, et ipsius recti ac iusti ordinem peruertamus, soluamus rationē uirtutis, deniq̃ in uitiorum sordes scēde ac misere prolabamur, necesse sit. Ita ut quisquis Pōtifex contra hos

tum obligationem dispensare conetur: hic plane nihil aliud, q̄ iustitię ordinem peruertere, uirtutis rationem soluere, et uitij licentiam dare, hoc est suam potestatem in destructionem contra Apostoli sententiam abuti uidebitur. Quę enim potest esse licentiā, quę ulla cōpensatione seruet a uitio? Qualis uenia, ne colatur deus, ut nō sit impietas? Quid pretendi potest, ut cōmittatur adulteriū, quod non secū confestim adferat uirtutis et publicę iustitię peruersionē? Occidere, et furari (manē tibus his nominibus, ac rationibus) quę potestas potest facere iusta? Iam quū ad decem illa pręcepta nihil propinquius accedere possit, aut post illa rectę rationis sensum fortius percellere, q̄ ipsa naturę reuerentia, pudicitię integritas, charitatis propagatio, matrimoniј sanctitas, pudor, uerecundia, et pietas erga consanguineos, et p̄p̄inquos, et cętera deniq; uirtutū officia, quę istis prohibitionibus statuendis causam prębuisse antea abūde docuimus: in illis sane Apostolicā sedem dispensare nō posse, par est credere. Quoniā uidelicet earū legū ratio nullo casu ab eisde separari possit, sed nec ullus casus cōfingi aut expectari, ut nūc est cōditio multitudinis hominum in utroq; sexu, qui earū prohibitionum bona, sua utilitate, aut necessitate cōpensare queat. Imo uero in his, quę exigūtur iure diuino morali, nullo respectu uel scandali, uel necessitatis semper faciendum, semper docendum, quod exigitur, multa scripturę testimonia manifeste probāt. In quibus sunt illa in primis, nempe: Qui soluerit unum ex mandatis hisce minimis, minim⁹ uocabitur in regno celorum. Item: Si obtuleris mu-

nus

Mat. 5.

nus tuum ad altare, uade prius reconciliare fratri tuo?
 Item: Sinite, mortui sepehant mortuos suos. Item: Si sci-
 retis, quid sit, Misericordiam uolo, et non sacrificium, nunquam
 condemnassetis innocentes. Item: Quare uos transgredimini
 preceptum meum propter traditiones uestras? Item: Abi
 post me Satana. Item: Non potest solui scriptura. Item:
 Scriptura prophetica non est humane interpretatio-
 nis, et similia. E quibus locis plane constat, nullum ob-
 sequium, nullum sacrificium, nullum opus, quantumuis in
 speciem pium, nullam traditionem humanam deo gratam
 esse posse, siquidem ab obseruatione diuinorum, et moralium
 preceptorum utcumque retrahat. Pro quorum etiam confirmatio-
 ne, preter eos autores, quos supra ad id citauimus, facit
 diuus Cyprianus. Is enim preceptis, inquit, diuinis neces-
 se est obsequia nostra deseruiant, nec personam in huius-
 modi accipere, aut aliud cuiquam largiri potest humana in-
 dulgentia, ubi interdicit, et legem tribuit diuina pre-
 scripto. Facit et Basilius. Quia enim in omnibus, inquit, ne-
 gotijs, uel uerbis, que inter nos uersantur, quedam quidem
 per mandatum dei in diuinis scripturis distinguuntur, que-
 dam uero reticentur: de his quidem, que scripta sunt, nul-
 la prorsus licentia cuiquam permittitur, uel admittere, quod
 prohibitum est, uel omittere, quod preceptum est, quam ipse
 dominus ita preceperit, dicens: Et custodi uerbum hoc, quod
 mado tibi hodie. Non adicies ad illud, neque auferes ab
 eo. Sed et terribilis quedam expectatio iudicij, et igris ce-
 li, qui consumpturus est aduersarios, et eos, qui ausi sunt
 tale aliquid operari. Et idem alibi. Is inquit, qui preest, debet
 esse sicut minister Christi, et dispensator misteriorum dei,
 timens

Matt. 23.
 Luce. 9.
 Matt. 22.
 Marci. 10.
 Luce. 6.
 Matt. 15.
 Matt. 10.
 Joan. 10.
 1. Pet. 1.

Diuus Cy-
 prianus li. 2.
 cpl. 4.

Basili. de
 Reg. c. 13.
 15. et. 16.

Ambros.
li. de Pa-
radi. c. 12.

Apocal.
ultimo.

Bernar. i
li. de Dis-
pē. 7 pre.

Fabian^o
Papa. ii.
q. 3. cap.
Qui om-
nipotē.

Isodo. n.
q. 3. ca. Si
is qui pre
est.

timens ne præter uoluntatē dei, uel præter q̄ in sanctis
scripturis euidenter præcipitur, uel dicat aliquid, uel im-
peret: ne inueniatur tanq̄ falsus Christi testis, aut sacri-
legus, uel introducens aliquid alienum a doctrina dei,
uel certe subrelinquens aliquid eorum, quę deo placita
sunt. Facit et Ambrosius. Is enim illud Eue responsum
Genes. 3. enarrans, Nos, inquit, præsentis lectionis se-
ries docet, neq̄ detrahēre aliquid debere diuinis man-
datis, neq̄ addere. Nam si Ioānes hoc iudicauit de suis
scriptis: Si quis apposuerit, inquit, ad hæc, adiiciet in
illum deus plagas, quę scriptę sunt in libro isto, et qui
dempserit de uerbis his prophetię huius, delebit deus
partem eius de libro uitę: quanto magis nihil diuinis
mandatis est detrahēdum? Facit et Bernardus. Necessa-
rium enim, inquit, quod et inuiolabile nominatur, il-
lud intelligo, quod non ab homine traditum, sed diui-
nitus promulgatum, nisi a deo, qui tradidit, mutari o-
mnino non patitur. Et paulo infra, in eodem libro. Mi-
nor, inquit, non potest dispensare in his, quę statuta
sunt per superiorē. Facit et Fabianus Papa. Qui enim
omnipotentem, inquit, deum metuit, nec contra Euan-
gelium, nec contra Apostolos, nec cōtra prophetas, uel
sanctorū patrum instituta agere aliquid ullo modo cō-
sentit. Facit et Isodorus. Si is enim, inquit, qui præest,
fecerit, aut cuiq̄, quod a domino prohibitum est, facere
iusserit, uel quod præceptum est, præterierit, aut præter-
ire mandauerit, sancti Pauli apostoli sententia ei inge-
renda est dicentis: Etiam si nos, aut angelus de celo eu-
angelizauerit uobis, præterq̄ quod uobis euangeliza-
uimus

olimus, anathema sit. Si uero quis prohibet uobis, quod
a domino præceptum est, uel rursus imperat fieri, quod
dominus prohibet: execrabilis sit omnibus, qui diligunt
deum. Denique si præter dei uoluntatem, uel præter quod
in sanctis scripturis euidenter præcipit, uel dicit aliquid,
uel imperat: tanquam falsus testis dei, aut sacrilegus habe
atur. Quum ergo subditi excōmunicantur ideo, quia ad
malum cogi non possint, tunc sententię non est obedien
dum: quia iuxta illud Gelasij, Nec apud deum, nec
apud Ecclesiam eius, quenquam grauat iniqua senten
tia. Facit et Vibanus: Sunt enim quidam, inquit, dicē
tes, Romano Pontifici semper licuisse nouas cōdere le
ges: quod et nos non solū non negamus, sed et ualde
adfirmamus. Sciendum tamen est, quod inde nouas le
ges condere potest: unde euāgelistę aliquid et prophe
tę nequaquam dixerunt. Vbi uero aperte dominus et eius
Apostoli, et eos sequentes sancti patres sententialiter al
iquid diffinierunt: ibi non nouam legem Romanus Pon
tifex dare, sed potius quod prædicatum est, usque ad ani
mam et sanguinem confirmare debet. Si enim quod do
cuerunt Apostoli et prophetę, destruere (quod absit) ni
teretur: non sententiam dare, sed magis errare conuin
ceretur. Facit et Marcellus: Omne enim, quod irrepre
hensibile est, inquit, catholica defendit ecclesia: iniustum
uero iudiciū, et definitio iniusta regio metu, uel iussu
a iudicibus ordinata, non ualeat. Nequaquam enim quod cō
tra euangelicam, uel propheticam, uel apostolicam do
ctrinam, constitutionemue eorū, siue sanctorum patrū
actum fuerit, stabit. Facit et Innocentius, quū dicit, q

P

habens

Galat. i.

Urb. pa.
pa. 25. q. 1.
ca. Sunt
quidam.

Marcel.
Papa. 25.
q. 1. c. 1.

Inno. pa.

pa.ca. 2. li.
terras de
rest. spo.

21. d. c. In
ferior. c.
Dudū de
pre. ben.

Aug. i li.
de lin. cle.

habens notitiā consanguinitatis non possit iudici præ-
cipienti cohabitationem obedire sine peccato mortali,
ut supra citatū est. Si ergo ageret quis cōtra deum, quū
iudici precipienti obediret, quanto magis quū simplici
dispensatione niteretur? Eiusdem autem opinionis atq;
sententię est diuus Thomas. Is enim multis in locis o-
perum suorum, quos partim etiā antea recensuimus,
palam docet prohibitionem cōiugij, quoad expressos
in ueteri lege consanguinitatis et affinitatis gradus, ad
præcepta naturalia et moralia pertinere: Papā autē nul-
lo modo posse dispensare in his, quæ sunt iuris natu-
ralis et diuini. Cum hoc conspirant Alexander de Ha-
les, Scotus, Richardus de Media uilla, Durandus, Al-
bertus Magnus, Frāciscus Maro, Gerson, Gabriel Biel,
Herueus, Iacobus Almayn, Bernardus de Trilla, Anto-
ninus Florentinus, et alij præterea multi, qui palam ad-
struūt, nullo aperto iure probare posse, q̄ Papa in pro-
hibitionibus, quęcunq; sunt iure diuino et naturali in-
stitute, ullo modo dispensare possit. Negant enim con-
uenire, ut par in parem imperium habeat: tantū abest,
ut inferior sedes potiolem soluere aut ligare posse di-
catur. **PRAETEREA** huius Leuiticę prohibitionis
de non ducēda relicta fratris, præter eas, quas diximus
naturalis pudoris, et reuerētię rationes quis nescit cau-
sam etiā fuisse dei uoluntatem, quæ est uera iustitia?
Nec enim ideo uult, quia iustū est, sed ideo iustum est,
quia ipse uult, quod ait Augustinus. Quum ergo ab
hoc opere nulla alia ratione possit uel auferri malitia,
uel addi bonitas, q̄ ut mutetur legislatoris uoluntas, et
sententiā

sententia : certe nullus cum tali lege dispensare poterit, nisi qui sententiam quoque legislatoris poterit mutare. Dispensatio enim efficit, ut ille, cum quo dispensatur, non obligetur ad id, ad quod ex uerbis legis uidebatur alias obligari. Atqui nemo Romanus Pontifex dei uoluntatem mutare potest. Is enim Christi uicarius ipsum debet imitari. Qui quum nihil unquam aut dixit, aut fecit, quod a patre suo non accepit, nec eorum quidquam dissoluit, quæ pater iussit, ac uoluit fieri. Quumque Papa acciperit a Christo oues et agnos pascendos disciplina ecclesiastica, siue euangelica, et minister tantum, ac dispensator ab eo factus sit sacramentorum a deo et Christo institutorum. Denique quum præceperit illi dominus, ut doceret omnes seruare omnia, quæ mandauit eis : absit, ut Romanus Pontifex putet licere sibi, uoluntatem dei mutare, et eas personas in matrimonio coniungere posse, quas naturalis illa et Mosaica lex, quarum autor et conditor est deus, uetuit coniungi, nempe quia deus disiunxit. Id enim si faceret, non esset plane beatus ille, et fidelis dispensator uerbi, tribuens in tempore tritici mensuram, quo spiritu refocillentur, et uiuant animæ : sed esset potius miser et infelix dissipator, in exteriores tenebras detrudendus, et inimicus ille homo, zizanij superabundantiam seminans, quo macrescant, atque in eternum pereant. Nam et Christus ipse dicit : Qui habet mandata mea, et seruat ea, ille est, qui diligit me : qui uero non diligit me, sermones meos non seruat. Super quo Cyrillus. Valde, inquit, consequenter ista connectuntur. Nam si seruare mandata diligere est : non seruare

Jo. 8. 28.

Jo. 1. 14.

Mat. 23.

et. 24.

1. Cor. 4.

2. Cor. 6.

Mat. ult.

Mat. 19.

et. 24.

Marci. 16.

Luce. 12.

Mat. 25.

Mat. 13.

Marci. 4.

Joan. 14.

Cyrillus
ibidem.

Rom. 3.

Zosimus
de statut.
gen. Con.
Leo Pa-
pa ad An-
atholiū.
Damasus
ad Aure-
lium Ar-
chiepm.

Ep̃la Am-
bros. 79.
lib. 10.

Valerius
Papa.

1. q. 7. ca.
Necessa.

mandata, necessario odisse est. Quomodo igitur ex ul-
la quālibet iusta causa indulgeat Papa, ut quis reuelet
turpitudinē fratris sui, a quo natura et dei decreta ab-
horrent: nisi uelit iustissimam illam condemnationem
subire, quam Paulus interminatur his, qui faciunt ma-
la, ut inde eueniant bona? Certe Zosimus Papa, Cōtra
statuta, inquit, patrum condere aliquid, uel mutare nec
huius quidem sedis potest autoritas. Leo quoq; Papa
ad Anatholium scribens, ait: Editionem Niceni Con-
cilij nulla unq̃ ex parte solubilem fore. Sic et Damasus
Papa citante Isodoro, in libro Conciliorū. Quoniā, in-
quit, blasphemare sp̃ritū sanctū non incongrue uiden-
tur, qui contra sanctos canones non necessitate cōpul-
si, sed libenter aliquid aut proterue agunt, aut aliquid
presumūt, aut facere uolentibus sponte cōsentiunt: id-
circo norma sanctorum canonum, qui sunt sp̃ritu dei,
et totius mundi reuerentia consecrati, fideliter a nobis
est scienda, et diligenter tractanda, ne ullo modo san-
ctorum patrū statuta absq; ineuitabili necessitate, quod
absit, transgrediamur. Et idem alibi noluit causam Bo-
nosij Ep̃scopi ad se recipere terminandam, q̃ eam Sys-
nodus Capuana alijs iudicibus examinandā prius cō-
misisset: ostendens plane sui officij nō esse in causis ma-
num apponere, in quib⁹ Synodus preuenisset. Deniq;
et Hilarius Papa sua decreta uoluit per Cōcilium ap-
probari. Ex quibus omnibus quoniam liquet, quod in
his etiam, quę sunt patrum constitutiones, Papa absq;
ineuitabili necessitate dispensare nō possit (Neq; enim
cōuenit principem, quod alius maximis uigilijs et gra-
uibus

tribus de causis statuerit uelle temere abrogare) quāto
minus stare debet, quod ipse aduersus ius diuinum aut
facit, aut ut alij faciant, indulget? Maxime quū nec usq̃
in lege diuina, sed nec in traditionibus patrum, ut hoc
possit, Papę cōcessum esse reperiatur. Nam illis uerbis:
Quęcunq; soluerit super terram. &c. data quidem pote-

Matth. 16.

estas est, non qua legem dei reuocaret, aut ulla ex parte
dissolueret: sed qua hominum peccata retineret, aut sol-
ueret, non simpliciter tamen et absolute, sed supposito
prius debito usu clauis discretionis, et recti iudicij.
Hinc Christus pręmisit: Tibi dabo clauēs, id est pos-
testatē discernendi et iudicandi inter leprā et nō leprā,
et potestatē admittendi uel excludēdi a regno sic recte
iudicatos. Iam uero quānam foret illa discretio, aut q̃
rectum iudiciū, si Papa hoc sibisumeret, ut eas per-
sonas matrimonio p̃ suā dispensationē copularet, quas
diuina et naturalis lex coniungi prohibent, quum deus
mandauerit mandata sua custodiri nimis? Sane q̃q̃ in
diffinitione eorū agibilia, quę de se indifferentia sunt,
quodāmodo principalius se habet clauis potestatis, q̃
scientię: tamen in diffinitione eorum, quę pertinent ad
fidem, et bonos mores, cōtra se habet. In his enim ni-
hil diffinit potentia, nisi quod decreuit scientia, et pos-
testas omnino sequi debet scientiā. Quia si in minimo
potentia aduersetur clauī scientię, quę est notitia legis
diuinę, diffinitio esset nulla. Si enim Papa per quam-
cūq; potentiam diffiniret aliquid cōtra illud, quod scis-
entia dictat diffiniendum in fide, et in bonis moribus:
diffinitio sua nulla penitus esset, immo liceret cuilibet

Psal. 118.

P 3

christiano

Aug. i li.
de na. bo-
ni et in. 6.
sermo. de
ver. dñi in
monte.

Ambro-
sius.

Exodi.

christiano hoc scienti ipsam detestari, cōspuere, et sicut
hereticam reprobare. Si enim aliquid iubeat potestas,
quod non debeas facere: hic sane contemne potestatem,
quod ait Augustinus. Ipsos enim, inquit, humanarum
rerū gradus aduerte. Si quid iusserit procurator: nūquid
faciendū, si contra proconsulē? Rursus si quid ipse pro-
consul iubeat, et aliud iubeat imperator: nunquid dubi-
tatur illo contempto, huic esse seruiendū? Ergo si aliud
imperator iubeat, aliud deus pręceperit: cōtempito illo,
obtemperandū est deo. Non est igitur in gradibus di-
uino iure prohibitis iusta summi Pontificis dispēratio pu-
tāda: sed iniqua potius dissipatio. Neq; enim deus hu-
iuscemodi matrimonia approbat, ut quę diuino decreto
repugnent: sed nec huiusmodi dicenda sunt uera matri-
monia. Quia non est putandum matrimonium, quod
extra decretum dei factum est: sed emendādum, quum
cognoscitur, quod dixit Ambrosius. AD HAEC ut
maxime donemus Pontifices rite consueuisse uel adde-
re, uel detrahare, et sic distinguere ius diuinum: in duo-
bus tamen duntaxat casibus putant iurisperiti, id illis
licitum esse. Altero, quum illud ius reperitur distinctū
per aliud ius diuinum, ut illud pręceptum: Non occi-
des, reperitur distinctum, ut liceat occidere maleficos.
Altero quum Papa ex iusta, et legitima causa, et quę
peccatum excludat, addit, aut detrahīt illi in parte. Vt
illi pręcepto: In ore duorum uel trium stat omne uer-
bum, ex iusta causa solet interdum addendo statuere,
ut plures testes requirātur. At neutro istorum modo-
rum Papa potest distinguere, hoc pręceptū Leuiticum,
de nō

de non ducēda uxore fratris. Quia licet illud fuerat
 olim distinctum a deo in Deutero. quia tamen illa eadē
 distinctio postea ab ipso eodem deo per aduentū Chri-
 sti fuit sublata: certe Papa illam hodie excitare non po-
 test. Si enim Papa hodie dispensando faceret, ut quis
 iuxta legem Deuteronomicam posset ducere relictam a
 fratre, sine liberis decedente, causa suscitandi semen fra-
 tri, faceret haud dubie Christianos hodie iudaizare,
 quod Papa non potest, sicut nec facere potest, ut sab-
 batum colatur, aut circumcisio fiat iuxta Gregorium,
 qui ait: q̄ postquam gratia omnipotentis dei apparu-
 it, praecepta legis, quae per figuram dicta sunt, seruari
 non possunt, sicut dictum est de sabbato, et de circum-
 cisione, et alijs figuralibus, quale est etiam istud prece-
 ptum Deuteronicū de ducenda relictā a fratre. Vnde
 in christianismo si uellet hoc facere, non potest quis-
 dem, quoniam ritus Iudaeorum per aduentum Christi
 abrogatos, Papa nullo modo excitare potest. Hoc Pau-
 lus probat, inquiens: Si circumcidimini, Christus uobis
 nihil proderit. Qui etiam in faciem restitit Petro, q̄ co-
 geret gentes iudaizare. Et sanctus etiam Thomas di-
 cit, q̄ quando apostolus promulgat ius diuinū, non li-
 cet Papae dispensare, ut quum dicit apostolus: Si cir-
 cumcidimini, Christus uobis nihil proderit, quem se-
 quitur Ioannes de Turre Crema. Ex secūdo etiam ca-
 pite, uidelicet ex causa, hoc minus Papae licet in hac Le-
 uitica lege: quum nulla reperiri possit causa satis legiti-
 ma, et quae peccatum excludat, propter quam dispen-
 sare queat. Quum enim reuelare turpitudinem fratris

fit

Gregor.
 in epla
 ad ciues
 Roma.

Galat. 4.
 et. 5.

Galat. 2.
 Thomas
 quodl. 4.
 Arti. 15.

Joan. de
 Tur. cre.
 in ca. 2.
 ctor. d. 33.

fit in moribus turpe, et talis coitus dicatur incestus, in-
cestus autem grauissimū peccatum sit: plane sicut Pa-
pa super adulterio cōmittendo, concubinato exercēdo,
super pluribus uxoribus simul habendis, et similibus,
dispensare nō potest, ut quę sui natura perpetuo mala
sunt: ita nec in hoc genere incestus, ubi est peccatum
mortale secūdm legem diuinā, nec reperiri possit cau-
sa, quę illud excludat. Huius enim prohibitionis quā
honestas ipsa causa sit, quę matrimonij comes est per-
petua: hoc plane matrimonij genus ita in moribus ma-
lum, et exemplo etiam perniciosum esse merito iudicas-
tur, ut nec ab homine, nec ab angelo, uec apostolo, nec
ab apostolico possit ullatenus roborari. Neq; uero hic
nobis obijciat plenitudinē potestatis suę. Dicimus e-
nim Papā habere quidem plenitudinem potestatis, nō
tamen secūdm significationem, siue uirtutē sermonis,
ut illa plenitudo sit cuiuslibet actus possibilis, atq; rei
cuiuslibet uoluntarię factiua, non habēs hiperbolen (ta-
lis enim plenitudo soli Christo cōuenit, iuxta illud: Da-
ta est mihi omnis potestas in celo et in terra) sed habet
plenitudinem restrictam ad ea, quę sunt curę pastor-
alis animarum. Ad quam tamen dirigendam, quoniam
Papa nec impeccabilis est, nec cōfirmatus in gratia, po-
suit Christus regulam suam euangelicam, ad quam Pa-
pa omnes actus suos dirigeret: a qua si Papa uelit ex-
orbitare, et concedere aliquid, quod pugnat cum illius
pręceptis: nec agit secūdm potestatem a deo sibi tra-
ditam, nec deus approbat illud. Sed nec illud nos mule-
tum mouere debet, quod dicunt Innocentius, et Nicoe-
laus

Mat. ult.

Innocē. 4

laus: Nemini uidelicet licere de sedis apostolicę iudicio
 iudicare, aut illius sententiã retractare permissum, pro-
 pter Romanę ecclesię primatum Christi munere beato
 Petro apostolo diuinitus collatũ. Sic enim illa nos ac-
 cipienda putamus, nemini uidelicet inferiori S. Pon-
 tifice licere de iudicio eius temere disputare, neq; pub-
 lica oppositũ iudicio suo asserere: nisi de errore sui ius-
 dicij constet (ut inquit dominus Gersonus) nec cuiq;
 inferiori licere de iudicio summi Pontificis iudicare au-
 toritatiue (ut dicunt) et tanq; qui in summũ Pontificẽ
 iurisdictionem, et potestatem haberet, propter Roma-
 nę sedis primatum. Cæterum si quis summorũ Pontifi-
 ficum quicquã iudicauerit, siue decreuerit aduersus ius
 naturale et diuinũ: ibi demum de iudicio eius prudens-
 ter, sobrie, ac magistraliter (ut aiunt) et non autoritas-
 tiue quempiam iudicare, atq; de eo disputare, et ad sen-
 tentiam illam retractandam totis uiribus inniti: tantũ
 profecto putamus a sacrilegio, arrogantia, atq; qua-
 uis alia culpa abesse, ut aliud plane nihil magis pium,
 aut christianę religioni proximius esse posse facile cre-
 damus. An non enim summorum Pontificum facta et
 sententias, quæ minus recte ab eis emanarunt, meri-
 to optimoq; iure Ecclesia plerũq; reuocat, corrigit, re-
 probat, et in melius cõmutare non negligit? An non
 et plebeij episcopi iniquis summorum Pontificum sen-
 tentijs ac iussis sepe restiterunt, neglectis etiam illorũ
 diris, excommunicationibus, ceterisq; ecclesiasticis penis
 quibuscunq; Certe (ut ne longius ex his, quę historijs
 prodita sunt, exempla petamus) Laurentius Augustini

Nicola.
 Pope. 17.
 q. 4. c. Si
 quis. etc.
 Nemini.

Ut vide-
 re licet.
 39. q. 9.

Q in

Malmeſ.
li. i. de ge-
ſtis regū
Anglic.

Antonin⁹
Floren. 2.
vol. biſt.
titulo. 16.
et Joan.
videtam-
ſede in. i.
parte gra-
narij ſui.

Ex libro q̄
ſcribitur
Abbrevi-
atio Cro-
nicarum.

Episto-
la
Lincoln.
ad Inno-
centiū pa-
pam.

in Cantuarienſi archiepiſcopatu ſucceſſor quū Edbaldū regem in interitum carnis propter noueræ cōiugium tradidiſſet: nullis Papę uel precibus, uel execrationum minis adduci potuit, ut eum abſolueret, donec inceſtis nuptijs renunciaſſet. Hunc uero imitatus et Dunſtanus eiufdem ſedis olim Archiepūſ, qui quū Comitem Eduynum, q̄ cognatam uxorem acceperat, excomuni- caſſet: nulla ratione cogi potuit, ut ſummo Pontifici, q̄tumuiſ, ut eum Comitem abſolueret, rogātī, monen- ti, atq̄ adeo ſeueriſſime mādanti obtemperaret: donec Comes ille pellicem repudiaſſet. Quin illud perpetuo in ore habuiſſe fertur, nempe: Abſit, ut cauſa alicuius mortalis hominis contemnam legem dei mei. Sic et Samſonus olim Remen. Archiepūſ extrema quęq̄ ſup- plicia, et omnia excommunicationis pericula ſuſtine- re maluit: q̄ ut Alam, filiam Comitſ Theobaldi, quā tunc Ludouicus rex Francorū duxerat uxorem, unge- ret in reginā, q̄ ſororem eiufdem Ale propter conſan- guinitatem prius ſeparauerat a Philippo fratre eiufdē regis. Nec minus memorabile eſt, quod feciſſe narra- tur Groſteſte olim Lincolniē Epīſcopus. Is enim ad Innocentiū Papam uolentem eum cogere, ut nepotem eiufdem, hominem plane nequam et indignum, ad canoni- catum admitteret, in hec uerba reſcripſit. Non poteſt inquit, quiſ immaculata et ſincera obedientia Roma- nę ſedi ſubditus et fidelis, a corpore Chriſti, et eadem ſancta ſede per ſchiſma non abſciſus huiuſmodi man- datis uel præceptis, uel quibuſcunq̄ conaminibus un- decunq̄, et ſi a ſupremo ordine angelorum emananti-
bus

bus obtemperare: sed necesse habet totis uiribus con-
 tradicere, et rebellare. Propter hoc reuerende domine .
 ego ex debito obedientiæ et fidelitatis, quo teneor u-
 triq; parenti apostolicę Sedi sanctissimæ, et ex amore
 unionis in corpore Christi cum ea, his quę in litera ue-
 stra continentur, quia in pretactum peccatum dominõ
 Iesu Christo abhominabilissimum et perniciosissimum
 euidentissime uergit, et apostolicę Sedis sanctitati o-
 mnino aduersantur, et contrariantur: catholice, unice,
 filialiter non obedio, cõtradico, et rebello. Nec ob hoc
 potest uestra discretio quicq; durũ cõtra me iure statu-
 ere. Tum quia omnis mea in hac parte et dictio, et ac-
 ctio nec contradictio est, nec rebellio, sed filialis debi-
 ta patri et matri honoratio: tum quia apostolicę Se-
 dis sanctitas non nisi quę in edificatione, ac nõ in de-
 structionem potest. O constantiam, o uocem christia-
 no pręsule longe dignissimam. Qz enim peruersum id
 esset (quod dixit Bernardus) dum prauis obtemperas
 imperijs, in quo homini uideris obediens: deo (qui o-
 mne, quod perperam agitur, interdixit) inobedientem
 te exhibere? Quid enim, quod iubet homo, prohibet
 deus: et ego audiam hominem, surdus deo? Vt eo igi-
 tur, unde digressi sumus, recurrat oratio. Certe si Pon-
 tifex ipse incesta matrimonia, quæ deo pariter et cun-
 ctis bonis hominibus abhominanda dixit Gregorius,
 interpolata autoritate sua, uel fieri permittat, uel facta
 nolit dirimere: boni ac pii pręsulis partes hinc erunt, nõ
 solum palam in faciem Papę (exemplo Pauli) resistere,
 quia uere reprehensibilis est: uerum etiam cum omni

S. Ber-
 nardus i.
 episto. ad
 Alda mo-
 nachum.

Galat. 2.

Q 2

lenitate

2. Tim. 4.

Viero. in
psal. 105.
7 in Da-
lach. ca. 2
Ambro. 2
offi. ca. 27
August. i
Regul. et
in lib. de
Ver. dñi.
4 il. de. 12
Abusioñū
gra. c. 10.
Gregori.
li. 10. et. 12
i eplā ad
Felicē Si-
cilie ep̄m.

Ezechiel.
33. et. 34.

lenitate, et doctrina tempestiue, intempestiue instare, arguere, increpare, obsecrare, et exhortari debet, ut persone sic coniuncte ab eiusmodi matrimonio discedant. Qz si sanam doctrinā sui p̄sulis non sustinebunt, sed iuxta concupiscentias suas potius ambulabunt: debet tunc demum euaginare spiritalē illum excōmunicatiōis gladiū, et eum in eiusmodi personas, iuxta Christi mandatū et Pauli exemplum, audacter uibrare, et ipsas Satane tradere ad interitum carnis, quo spiritus saluus sit in die domini Iesu. Quomodo enim alioqui Ep̄s coporum et speculatorum officio pro dignitate respōdebunt p̄sules, siquidem per summorum Pontificum tyrannidem et minas, non audebunt errantes et perditas oves suas in uiam ueritatis reuocare, pro quibus in tremendo illo dei iudicio rationem sunt reddituri? Aut quomodo graue illud supplicium effugient, quod illis interminatur deus, qui nolunt annunciare impio scelera sua, nec clamare quum uident gladium uenientem, ut a uia sua iniqua ad ueritatem conuertatur? Viuo ergo, dicit dominus, pro eo q̄ facti sunt greges mei in rapinam, et oves meę in deuorationem omnium bestiarum agri, eo q̄ non esset pastor (neq; enim quęsierūt pastores gregem, quod infirmum fuit, non consolidauerunt, quod egrotum, non sanarūt, quod cōfractum est, non alligarunt, et quod perierat, non quęsierunt) ecce ego ipse super pastores requiram sanguinē gregis mei de manu eorum, et cessare faciam eos, ut non amplius ultra pascant gregem meum. Iam quemadmodū Ep̄s copī pro officij et functionis ipsorum ratione non debent

bent in his, quę diximus, summo Pontifici audire, aut eius iussa sequi: ita sane et ceteri omnes christiani quilibet etiā privati (quotquot spiritu sancto docti iam plane intelligunt se eiusmodi incesta matrimonia colere) possunt, atq; adeo pro pietate ac religione in deū sua, debent non solum talia coniugia statim rescindere, uerum etiā stabili atq; christiano animo fortiter resistere Pontifici, etiam si mille suspensionibus, et excommunicationibus, ut cōtra faciant, minitetur. Duę enim (inquit Urbanus) sunt leges, una publica, priuata altera. Et publica quidem lex est, quę a sanctis patribus scriptis est confirmata: priuata uero est, quę instinctu spiritus sancti in corde hominum scribitur. Sicut de quibusdā dicit Apostolus: Qui habent legem dei scriptā in cordibus suis, Et alibi: Quum gentes, quę legem non habent, naturaliter quę legis sunt, faciunt: ipsi sibi sunt lex. &c. Si quis horum igitur (inquit Urbanus) in ecclesia sua sub episcopo populum retinet, et seculariter uiuit, et si afflatus spiritu sancto in aliquo monasterio uel regulari canonica saluare se uoluerit: quia lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, ut lege publica cōstringatur. Dignior est enim lex priuata, q̃ publica. Spiritus quidem dei lex est, et: Qui spiritu dei aguntur, lege dei ducuntur, et: Quis est, qui spiritui sancto possit resistere dignus? Quisquis igitur hoc spiritu ducitur, etiam episcopo suo contradicente, eat liber nostra autoritate. Iusto enim lex non est posita, sed ubi spiritus dei, ibi libertas, et: Si spiritu dei ducimini, non estis sub lege. Hoc est spiritus sancti et conscientię motū sequentes,

19. q. 2. ca.
Duę sunt

Debi. 8. 2.
Diere. 31.
Rom. 2.

Roma. 8.
Galat. 4.

1. Timo. 1.
2. Cor. 3.
Gala. 5.

Axioma
iurecōsul-
torum.
Ca. 2. rās
De resti.
spol.

Ro. 1. 4.

Ca. Licet
De Reg.
et transf.
ad relig.
Glossa in
cap. Due
sunt. 19.
q. 2.

Ca. Licet
de Regu.

sub lege publica, quæ priuata cedere perpetuo debet; nequaquam sumus constituti. In prohibitis enim lege diuina parendum est conscientia: in alijs uero Ecclesiæ. Quæ quoniam ad peccatum suo præcepto neminem obligare queat, quumq; inter personas diuina ac naturali lege coniugio illegitimas præsumpto tamen matrimonio coniunctas seclula inuincibili ignorantia, peccatum euitari non possit, deniq; quum Paulus dicat: Qui discernit, si manducauerit, iam condemnatus est, quia non est ex fide. Omne enim, quod non est ex fide, peccatum est: profecto quemadmodum secularis præbiter priuata conscientia, et non leuitate tactus, inuito Episcopo ad alium Episcopatum licite transire potest, quocunq; patrum decreto in contrarium non obstante, et sicut regularis professus, aut Ecclesiæ Episcopus, eius prælato et summo Pontifice inuitis, ad arctiorem uiuendi regulam licite euolare potest, non obstante publica lege oppositum dictante. (talis enim quod dixit Innocentius, postquam a prælato suo transeundi licentiam postulauerit ex lege priuata, quæ publicæ legi præiudicat, absolutus libere potest sanctioris uitæ propositum adimplere, non obstante proterua indiscreti contradictione prælati: quia priuilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate) Ita sane Christiani omnes (siquidem id priuata conscientia sua spiritu sancto et sacræ scripture cognitione pro eo ac debet illustrata, dictauerit) impune possunt ac debent, diuortium cum ea, quam et naturæ et diuina lex uxorem habere uetant, celebrare, et
a præ-

a præsumpti coniugij iugo sese liberare, quacunque lege publica non obstante, et oppositum præcipiente. Quandoquidem tametsi Ecclesia huiusmodi diuortium non declaret: ex eius tamen officio declarare tenetur. Et quis summus Pontifex actu deliberato et expresse huic diuortio non consentiat: actu tamen debito et tacito prorsus cōsentit. **ET HACTENVS** quidem bene multis rationibus abunde, quod ad hoc institutum attinet, ostendimus prohibitionem illam de non ducenda relicta fratris mortui sine liberis eiusmodi esse, quam non humana nobis constitutio, sed quā natura primū animis inseuit, castus deinde et uerecundus pudor sine lege seruauit, dominus per Moysen selectis suis dictauit, et quā concilijs sepius repetitam, posterioribus legibus receptā, mos christianorū summo utentium consensu, ab ipsis Christianismi primordijs multa per secula religiose secutus est, et obseruauit, denique non posse ullius Pontificis auctoritatē eatenus porrigi, ut in eiusmodi matrimonijs cōtractis, siue contrahendis, dispensare queat. Quæ quoniā ita tibi satisfactura speramus cādide lector, ut aliunde, uel ex sacra scriptura, uel Ecclesiæ decretis, uel Academiarum, quæ sunt in Italia et Angliā sententijs, uel doctissimorum uirorū suffragijs, qualia adhuc abunde multa supersunt, patrociniū nobis in hac causā petere superuacaneum prorsus putemus: uisum est hic modū finemque huic operi ponere, et illis recensendis te nolle longius detinere. Illud autem unū te per sacra, piæque omnia obtestamur exquisitissime lector, ut, quemadmodū tot Academiarum consensum

Deut. 33.

sum, tot doctissimorum uirorum studia, non nisi tuen-
de et uindicandæ diuinæ legis autoritati tam pie, tam
religiose incumbere uides: tu tua uicissim et eruditio-
ne et autoritate uelis illorū conatus, uota, desideriaq;
modis omnibus prouehere, cogitans q̄ sit illud grane,
metuendumq; supplicium, quod Christus inter-
minatur his, qui diuinę cognitionis clauem
sibi usurpantes, nec ipsi quidem in-
troeunt, et eos, qui huc
irrumperе sata-
gunt, pro-
hibent.

Impress. Londini in officina Thomę Barthleti

Regij impress. Mense April. An.

Dñi. M. D. xxx.

